Scriptum magistri iohannis de gardenbis cum expositione magistri galfridi anglici de recenta tam in verbibus q̄ in sententiis ortographiaq; diligētissime correcta et impressa.

BRITISH
MUSEUM

Ad mare ne videar latices deferre camino
Agniculū frōdes vdelis addere syluis.
Hospitibusq; pira calabris dare/bina leo/
Aut ceteri fruges/apibus mel/vel thyma pratis
Poma vel Alchmoo/vel molli thura sabeo/
Nil veterum tritis ruro superaddere dictis.
Sed dare lac pueris ꝓponens pauca pusillis
Quos solum ditant materne munera lingue
Sermonis tribuo pueris elementa latini/
Quoq; multaplicē lectoꝛ ꝓcconcipe fructum.

¶ Cum omnis libri diuisio sit vtilis ad facilioꝛem acceptionem. Ad euidentiam plenioꝛem: ꝛ ad memoꝛiam firmioꝛem. Hac de causa in duas partes diuidit principaliter hoc volumen. In prohemium/videlicet ꝛ tractatum. Prohemium incipit ibi. Ad mare ne videar. Tractatus siue pars executiua. ibi. Pluribus officijs.

¶ Pars autem phemialis diuiditur in quattuoꝛ ꝑtes. In quarum prima vitat arrogantiam per hoc quod dicit Ad mare ꝛc. vel ibi. Nil veterū tritis. In secunda capeat benuolentiam per hoc quod dicit. Quisquis. ꝛc. In tercia suscitat attentionē ibi. Sub multis pures. In quarta reparet docilitatem ibi cum dicit. Sit opus/dicam. Diuisio libri

¶ Item tractatus siue pars executiua diuiditur in duas partes. In quarum prima tractat autoꝛ de ſynonymis ibi. Pluribus officijs. In secūda parte tractat de equiuocis. ibi. Augustus tyto. ¶ Ista vltima diuisio pōt colligi manifeste ex dictis autoris in prohemio. Unde versus. Particulis opus hoc placuit cōplere duabus. Quinocio pluꝛ equiuocis/pars altera cedit. ¶ Item vtriusq; istarum partium exequitur autoꝛ tractando sm ordinem alphabeti. quod satis clarel ex dictis ipsius (Unde) Ut querenda loco statuantur lingua laterno. hoc alphabeti genus: discriminatio: do.

¶ Sequitur in quolibet prohemio quattuoꝛ cause debent tāgi: propteras illas in hoc prohemio videamus. ¶ Causa materialis tangitur ibi cū dicit. Equiuocis ꝛ ab vniuocis ſynonyma distant. Nam materia est de ſynonymis ꝛ de equiuocis. ¶ Causa formalis tangitur ibi. hoc alphabeti ꝛc. Imitatur enim ordinem alphabeti vt satis patet. Cause operis

¶ Causa efficiens tangitur cum dicit. Fallimur hinc alios ꝛ ab ipa fallimur ipsi. ¶ Videns igitur magister Galfridus multos decipi in fallacia singularū dictionum: eo q; non cognoscerent ſynonymationē ꝛ equiuocationem: hoc opus aggressus est quo eoum ignorantie ruditatem lima doctrinalis erasit.

¶ His visis ad expositionem littere veniamus. Quidam incipiunt construere autem illorum versuum. Ne videar deferre. quidam ibi. Nil veterum tritis. Et vtraq; constructio est satis probabilis. Melior est secundum quosdam. de. Nil veterum tritis.

Constructio versuum.

¶ Construe sic. Ego curo. i. volo. nil id est nihil: superadd ere tritis. id' est vsitatis dictis veter. sez doctor. ne videar. i. nō videar. i. apparear. deferre ad mare latices/vel camino igniculum/vel addere densis syluis frondeis: q. pro et: ne videar dare hospitibus calabrie. i. talibus populus qui sunt hospites. i. incole siue habitatores calabrie sez illius regionis/pira: vel dare lico. i. deo vinum: vina Aut dare cereri id est defrugum/fruges vel dare apibus mel/vel dare tiuna pratis id est illos flores/vel alchinoo/illi regi vel deo pomor: poma: vel dare molli fabeo thura: quasi diceret. Si presumerē componere libum ppter hoc tm q libui sufficientes nō sunt traditi nobis/q facti a magistris qui te pora nostra precesserunt (in quibus nō sufficiens tradita est doctrina) ita iuste merito deriderer. ac si illa facerem que sunt superius memorata. Quis enī me nō arguere stolidissimus supreme/si ad mare aquas adducerem (qđ exuberans est in aquis) si camino deferrē igniculum (qui ignibus effluere nō desinit. Si ad syluas undiq circūtectas frondibus folia deportarē. Si in calabriā pira trāsferrem (vbi pror copia legitur abundare. Si vino liceā/cererē frugib⁹: apes melle: prata cum tymis/cum pomis alchinoi/cum thure fabeli: quilibet cum suis donis ornarē/imo verius onerarē. Non equidem volo sic facere.

Constructio alior versuum

¶ Construe sic. Sed ego proponens dare pusillis pueris id est imperitis non adultis/lac. i. humilē doctrinam/lac dico pauca (anglice lytyll thyng) sez respectu altioris scientie qne nō est conueniens puerorum debeā adultis siue prouectis: quos sez pueros/munera materne lingue dicant. i. qui nesciunt loqui maternam linguā/tribuo. i. do pueris sez talibus/elementa. i. principia vel elementa id ē verba sermonis latini: quorum sez elementor⁹ multiplicē fructū o lector preconcipe. Et sic mutatur ordo constructionis ppter hoc relatiuū quorum quod cōuenientius incipiet cōstructionē quam finiet. Potest tamē aliter sic exponi. O lector preconcipe multiplicem fructum: quorum sez elementorū Sed prior constructio magis valet.

Quisqz abundare cupit in sermone latino.
Atqz reseruare que mens cito lubrica fundit
Eligat e multis hinc mutatoria vocum.
Ut diuersimode rem significabit eandem.
Utqz modo varias res significabit eodem.
Edocet equiuocis opus hoc synonyma iungens
Versibus et rithmis/vt vocum copia detur
Exemplis variis/breuis et producta docetur.

Constructio

¶ Construe. Quisquis. i. quicūqz cupit abundare in sermone latino. Atqz ppter reseruare id est custodire vel seruare/que mens lubrica cito fundit. Eligat hic id est in isto libro: e multis. i. de multis dictionibus et vocabulis/mutatoria. i. mutationes/vocum id est dictionum. hoc mutatorium rei: ppria est/vestis preciosa pro qua sumenda alia mutat. Unde in hysto. Regum legit q Naaman duo/veste mutatoria debit Giezi qui fuit seruus helisei. i. pphete. Et dicit mutatorum de mutuo tas. ¶ Ut diuersimode ēt. Construe. hoc opus id est iste liber/iungens synonyma id est libri synonymor⁹. equiuocis. i. libro equiuocorum. edocet. i. docet: et id est qualiter: supple dictio vel vox significabit diuersimode. id est diuersis modis: eandem sez rem. Ut ista dictio cyclus: significabit

ut a sex gladiis/multiplicato sex in .vi. ¶ Hoc intelligit synonyma. q̄ pro eo. vt
id est qualiter vna dictio significabit varias res id est diuersis res eodē mo
do. Ut ista dictio canis significat equinoce: aliquando piscem marinum et
sydus celeste: Et per hoc intelligit equinoca. ¶ Versibus ⁊c. Ut copia vocum
id est dictionū: detur versibus .i. metris: ⁊ rithmo .i. rithmo cantibus: Breuis
syllaba ⁊ producta docet varia exempla in hoc libro.

Sub multis plures/vnā rem voce sub vna
Et fieri semper/quod fit plerūq; putamus
Fallimus hunc alios/⁊ ab illis fallimur ipsi
Est opus idcirco cognoscere qualiter ⁊ quo
Equinocis ⁊ ab vninocis/synonyma distant.

¶ Hic docet autor q̄ aliqui credunt q̄ quelibet dictio habeat nisi vnicā signifi
cationem: sm quos nō dicit equinoca: vnde putant q̄ ista dictio canis nihil
aliud significat nisi animal latrabile: ⁊ tales tantes putantes decipiunt plerū
q; in argumentationibus: cū ad inconuenies deducunt. Unde tales volūt cō
cedere istā propositionem. Omnis canis est latrabilis: ⁊ tamen ista est falsa.
nam quod dā signum celeste est canis: ⁊ tñ nō est latrabile. Et istud mouet aus
torem tractare de synonymis ⁊ equinocis ⁊ hmōi. ¶ Sub dicit q̄ aliqui cre
dunt q̄ multe voces semp habeant multas significationes q̄ sic sepius cōtin
git: ⁊ sm illos non essent nomina synonyma: ⁊ hoc est quod dicit autor. Et fie
ri semper quod sic plerū q̄ putamus. Dicit ergo q̄ opus est .i. vtile cognoscere
qualiter synonyma differant: id est differunt ab equinocis ⁊ vninocis sez dictio
nibus. ¶ Construe. Nos putamus plures res supple significari sub multis vo
cibus: Ut capiamus istos plures anglicos sez a bone a stone. a crane. Ita iste Construe
plures res significant sub multis vocibus: Ut capiemus. Occidapus. ⁊ grues
sicut credunt in istis: credunt in omnibus. Et sic negant synonyma esse q̄ signi
ficant vnam rem sub multis vocibus. ¶ Ulterius construe. Et nos putamus
vnam rem significari sub vna voce. ⁊ sic negant equinoca esse que significant
multos res sub vna voce. Et nos putamus illud fieri semper: qō fit nisi plerū
q;3 .i. aliquando vel frequenter: q̄ aliquādo ⁊ multociens accidit q̄ vna res si
gnificat sub vna voce ⁊ tamē non semp accidit. Ita hinc .i. ideo: nos fallimur
alios sez clericos in disputando vel argumentando: ⁊ nos ipi fallimur .i. decī
pimur ab illis significatis equinocationē alicuius vocis. Et idcirco .i. ideo:
opus est id est vtile vel necessarium est: cognoscere qualiter ⁊ quomodo est
¶ Uel potest construi sic incipiendo ibi. Nos putamus illud fieri semper quod fit
plerūq; et pro id est: plures res ⁊c.

Significat multas res vnius rationis.
Uninocum: sicut homo particularia signat

¶ Sepius autor dixit q̄ opus est cognoscere q̄ differunt ab inuicem nomi
na vninoca. ¶ Nomen vninocum est quod sub vna voce tm significat vnā rē:
vt hec dictio petra sub vna voce significat tñ vnam rem (anglice a stone. Et
hec dictio homo significat homines particulares: vt Johannem. Petrū ⁊ pau

lus: vt Porphirius indubitauit est. Aristoteles: Plato: qui sunt homines pa-
ticulares. ¶ Construe. Vnumquodq; nomen est quod significat multoo res.
Constructio vnius rationis: & vnus diffinitionis: non diuersi. Et dicitur vnumquodq; quod
vnius vocis nomen.

Equiuocu celat sub eadem plurima voce.
Quoꝝ nomen idem: ratio diuersa sub illo.
Diffinitio equi- **Nō natat equore: spōdet: ethere: latrat in ede.**
uocorum. **Significat triplici causs hec tria sub ratione**

¶ Hic docet autor quid sit equinocu. Et dicit q; equinocua significat plurima
sub eadem voce quoꝝ nomen est idem: ratio essendi est diuersa sub illo nomi-
ne. Hoc consonat phō dicenti. Equiuoca dicunt' quorum solū nomen cōmune &
ratio quid substantie diuersa. Ut ista dicto canis. sub eadē voce significat plu-
ra quoꝝ nomen idem est: cōmune. q. animal latrabile: & quod celi: & quod
dam signū celeste. habent idem nomē: cōmune. sed nō substantie diu-
Constructio. uersa est in illo. quia aliqd est canis animal: aliud canis pisces: aliud canis
signum. ¶ Construe. Illud quod natat in equore. i. mari: spondet in ethere: &
latrat in ede. hoc nomen canis est. sibi: significat hec tria sub triplica rōne. i.
diffinitione.

Diuersa celant vnum synonyma voce.
Vt mucro gladius ensis res vna vocat.
Nominibus tribus his eadem res significat.

¶ Posito superius quid sit vnuocum: & equinocu. Hic docet quid sit synony-
mū. Et dicit q; synonyma equi. i. equant: vnum. i. vnā rem sub diuersa voce:
vt. i. sicut: vna res vocat mucro: gladius: & ensis. Ista tria nomina vocant vna
rem: & sic sunt synonyma: quia eadem res significatur his tribus nominibus. ¶
mucro: gladius: ensis.

Sed quia dactilici sint multa vocabula metri.
Que legē fugiunt: operi quibus est opus isti.
Quod breui longari placet: & longa breuiari
Vt multis valeant versus in parte locari.
Non aliter poterunt synonyma consociari

¶ Hic excusat se autor: q; in sequenti op̄e sunt aliq̄ verba in quo aliquē dic-
tiones q̄ metrū dactilicū fugiunt: collocat. Quales sunt. Odoxillecus: Promp-
Excusatio. tuaria: opinio. Nā iste dictiōes nō pōt bene poni in metro dactilico sicut ex-
Autorus. metro heroico. Quia hec dictiō odoxillecus nō pōt poni in metro. quia ista
Odoxillecus syllaba se: que est breuis: haret in principio versus: q; esset contra metrū: quia
Promptuaria. syllaba breuis nō pōt stare in principio dactili: quia syllaba debet stare
Opimo ter: & sic de promptuaria. ¶ Sed nec ea pōt stare in medio: q; tūc syllabe
breues: imo distarent cōiunctas: & tollit dictio pōt stare in fine. q; tunc medius syl.

laba breuiatur prima syllaba dicitur ⁊ dicitur ⁊ dicitur ⁊

Diffinitio aie

Diuersa anime nomina

Differunt illa

Sensus

Imaginatio

Ratio

Intellectus.

Intelligentia.

Constructio

Anima viuit

epta carne.

Derivatio aie.

Animus

Sensus

Ratio

Ratinatio.

Duo sūt in rōne

Diuisio rōnis

Differit sensua

litas/ratio

Rationale

Rationabile

anim vane multō clementiōr excellentiōr q̄ veraciter nō possit in aliqua fan
tasmata corporeorum imaginum q̄ad per sensus carnis percepta' cogitatu
ue mente intelligibilia vtiq; ferri. Dicat ergo q̄ anima ex sua diuersa offi
cia diuersis nominibus appellatur. ¶ Dicitur enim animus Aug'. hic Anima e
spiritus intellectualis/rationalis semper immortalis/bone malecq; voluntatis ca
pax/in deitatem creatoris aspectu operio sui officij diuersis nuncupat
nominibus. ¶ Dicitur nāq; anima vita vegetat. Spūs dum contemplatur.
Sensus dum iudicat. Animus dum sapit. Mens dum intelligit. Ratio dum di
scernit. Memoria dum recordat. Cognitus dum vult. Ista tamen nō differūt
in substantia quā de nominibus/qui omnia hēs vna est ala/ppietates quidem diuersi sed essencia vna. In spiritu tamen ⁊ anima pōt et differe
renna/qui omnis anima est spiritus/nō omnis spiritus anima. ¶ Nota differe
rennā inter sensū/imaginationē/rationē/intellectū/⁊ intelligentia ¶ Sensus
est ea vis anime que rez corporeaz formas corporeas percipit presentes.
¶ Imaginatio est ea vis anime que rez corporeaz formas corporeas perci
pit ⁊ absentes. ¶ Ratio est ea vis anime que rerū corporeaz naturas/for
mas/differencias/ppria⁊ omnia accidentia capit incorporea/sed non cor
porea nullōne substantie. Extrahit enim a corporibus q̄ fundant in corpo
ribus nō actione sed cōsideratione. ¶ Intellectus est ea vis anime que inuisi
bilia percipit sicut angelos/demones/aias/⁊ omnē spiritū. ¶ Intelligentia e
ea vis anime que immediate suppōnit deo: cernit quidē ipsa summū bonum
ueri ⁊ incōmutabilem. Sic anima a sensu capit corporea. Imaginatione cor
poris similitudines. Ratione compōnit naturas: Intellectu spiritū creatum
Intelligentia spiritū increatum/¶ hic dicas ad expositionē littere veniam'
Construe sic. Plura anima id est diuersa nota sunt animi: id est ipsius dictio
nis anima/pluribus officijs⁊ propter plura sua officia. Nam sensus dicit ali
quid sentit aliquid. Ratio dum iudicat aliquid. Et dicit mens dum cōmemo
rat quid id est aliquid. Et dicitur animus dum cogitat aliquid. Et cor: quā do
affectat id est capit/quid id est aliquid. Et anima est dicta voluntas cum vult
id est cum voluntate habeat aliquid faciendi.

¶ Hic nota q̄ anima epta carne viuit/vivat/audit/⁊ omnes sensus exp̄ingenia
ma viuaciter tenet sine organo naturali. ¶ Hic vias videamus istaz ouginē
dictionis⁊ primo de anima. ¶ Anima a frā Johannē tanuensem in suo castor
dermanu ab animo o grece quod dicitur ventus latine: q̄ quidā putauerunt
animam esse ventum: quasi aer trahentes aerem vnde viuam'. Unde hic an
mus mi⁊ hoc animal lis⁊ animo as. am. are. i. animā dare vel exhortari vel
audacem facere. ¶ Sensus a sentio tis. tire. sensi: sensum q̄ anima⁊ inde deri
uatur hic⁊ hec sensualis⁊ hoc le. ad sensum pertinens: vel sensui⁊ corpori de
ditus seu pertinens. Unde sensualiter adverbium: ⁊ hoc sensualitas. atis.
¶ Ratio dicit a rāeus a um. i. firm' a. um.⁊ scribit p t⁊ nō p c. Et nota vt iam
inter rationē⁊ ratinationē. Ratio est quidā motus animi: viuus mente acrem
vel a falso distinguēs. Ueli m Aug'. Ratio est animi aspectus quo q̄ sepm ve
rū intuet. Ratinatio est inquisitio rōnis: quare illa opus est ad videndum. aut
ad inquirendum. ¶ Item in ratione sunt duo. Unum ad superna⁊ celestia in
tendens: ⁊ illud dicitur sapientia. Aliud est ad transitoria⁊ caduca respiciens
⁊ illud vocatur prudentia. Hec duo ex ratione sunt⁊ in rōne dō sūnt. ¶ Et sic
dum q̄ ratio dividit se in duo: scz sursum⁊ deorsum. Sursum in sapientiā. De
orsum in prudentiam: quasi in viri⁊ mulierē: vitur sit superior⁊ regat: ⁊ mu
lier inferior⁊ regatur. ¶ Item nota differentiā inter sensualitatem⁊ rationē.
Sensualitas est ea vis anime que corpus sensificat⁊ monet: vt appetat q̄ de
lectabilia sua. corpori⁊ refugiat nocua. Ratio est illa vis anime que inter bo
num⁊ malum verum⁊ falsum discernit.
¶ Et a ratio derivāt hic⁊ hec rōnalis⁊ hec rationale. ⁊ hic⁊ hec rationabilis
⁊ hoc rōnabile. Et licet ista nota indifferenter accipiant: differunt tn: q̄ rōnalis
est illud qō vtitur vel aptum natum est vti ratione: vt homo angelus.

¶ Sed rationale est, qđ rōne agitur vel ducitur: q rationabiliter vivit. Unde multi homines sunt ratione nppiles/qi ducunt rōne. Et sicas q homo dicitur rationabilis. Angelus vero intellectualis. ¶ Mens dicit a mene grece, qđ est luna latine sm Augu. quia sicut luna crescit q deficit: varia vicissitudine commutat: in idem tamē quod fuit se quadem perfecta nouitate restituit. sic mēs nunc caput summo inserit: nunc descendit ad infima: nūc sese refrenās sibi/veris falsa fecernit/modo ad corporalia regenda reflectitur/modo eternas rationibus inspiciendis vel consulendis adhereat. ¶ Vel mens dicit a nemum: q cōponitur cū ista ꝓpositione a: q dicit amens-tis: cum de: q dicit demens: q vtiq; est idem quod insanus a.um. ¶ Et nota differentiam inter mentem/memoriam q cogitationē. Mens futura preuidet/memoria ꝓterita retinet/cogitatio ꝓsentia cōplectit. Aliqñ th sumit vnū pro alio. ¶ Animus dicitur ab hec anima.e: q tot habet significationes quot patent per versus.

Mens.

Amens

Differunt ista Mens/ Memoria/cogitatio.

Est animus ratio/sapientia/vita/voluntas. Impetus/ingenium/ꝓponit/cōsulit/audet. Sit virtus/anima/spes/dispositio/cura/ Cogitat/et sufflat/ꝓconcipit/atq; figurat.

Animus.

¶ hic autor describit significationes huius nominis animus.mi. ¶ Et est animus (scōm Augustinū) substantia quedam rōnis particeps: regendo corpori cōmodata/sapientie illustra/q suū principiū respicit: q seipm cognoscit: q ētū sit intuitiq; (vt extra se querat q ibē possit vivere) intelligit/corporalib⁹ vero passionibus consopitus/q per sensibiles formas extra seipm adductus/oblit⁹ est quid sit/q quid fuit/q qz nihil aliud fuisse se meminit/nil preter qđ videt ee credit/solo se nisu circa corpora q imaginatione circa corpoz similitudines/atq; locoz varietates versāt: q hoc fit in eis siue vormendo siue vigilando. ꝛc.

Animus.

Descriptio animi superna respicientis

¶ Cum vero ab hac distractione per purū intelligentiā ascenderit in vnū se colligit/q rationalis dicit animus/corporis ductor/rector/habitator/q gubernator/videt se per se/q q seipm seipm videt. nec querit auxiliū corporaliū/primo ab omnibus corporalib⁹ sensibilibus tanq; impedientib⁹ q pītrepentibus abstrahit se ad se/vt videat se in se/vt movet se apud se/q cum deum vult cognoscere elevat se supra se/mentis acie/natura enim aliquid tale deus est qualis est animus nō tamen videri (nisi sub animo) potest: nec ita videri vt animꝰ potest. ¶ Nota animus cōponit cum equus.a.um. q dicit hic q hec equanimꝰ q hoc equanime vel equanimus a.um. id est habens constantē animū. Unde equanimiter aduerbiū q hec equanimitas.mutatis. id est animi equitas. scilz constantia animi. ¶ Item cum vnus/q dicit hic q hec vnanimis q hoc vnanime/vel vnanimus.ma.mum. id est concors vel vnius animi. vnde vnanimiꝰ aduerbium. q hec vnanimitas.tatis. i. vnitas animi. ¶ Item cum magnus: et dicitur hic q hec magnanimus: q hoc magnanime: vel hic magnanimus: ma. mū. Unde Statius. Magnanimū eacidē. id ē audax vel fortis vel magni animi. vnde magnanimiter aduerbiū. q hec magnanimitas tatis. id ē animi magnitudo. ¶ Et cum pusillus: q dicitur hic q hec pusillanimis q hoc pusillanime vel hic pusillanimus ma.mū. vnde pusillanimiter aduerbiū: q hec pusillanimitas tatis. id est parutas vel debilitas animi. ¶ Et cum ex. q dicit hic q hec exanimis q hoc exanime. i. stupefactus/territus/mortuus/vnde exanimiter aduerbiū: q hec exanimitas.tatis. ¶ Et cum longus dicitur hic q hec longanimis q hoc me. vel hic longanimus ma.mū. vnde longanimiter aduerbiū: q hec longanimitas.tatis. ¶ Et cū semis: q dicitur hic q hec semianimis q hoc me. Uel semianimus ma.mū. q sic de alijs. Et sia ista composita sūt tercie declinatiōis

Mens.

Memoria.

Cogitatio.

Animus.

Equanimis.

Unanimis.

Magnanimis.

pusillanimis.

Exanimis

Longanimis.

Semianimis.

Operatiões cor dis/ pulmonis/ fellis /splenis/ ꝛ iecoris.

Descriptio cel.

Periculum dor mientis sup la= tus sinistrum.

Ures/animę

Quattuor ele= mentꝫ in hoie

Cor cõponitur.

Concors.
Discors.
Excors
Ecors.
Secors
Uecors
Unicors.

Uoluntas.

Uoluntaria.

Inuoluntaria.

Quęstio vtrum omne peccatuꝫ sit voluntarium

Responsio

Ignoãtia q̃ et quem excusat ꝛ non excusat.

Ignoãtia iurꝭ.

ꝛ bene possunt esse secunde declinatiõis. ¶ Cor a cordiam grece dicit hõc cor: cordis: ꝛ vt dicat Isidorus. Cor ideo est vicinū pulmoni: vt cum ira fellis accē= ditur: pulmonis humore temperet. ¶ Et nota q̃ a corde sapimus: a pulmone loquimur: a felle irascimur: a splene ridemus: ꝛ a iecore nos amam⁹. Ut Ysi. Cor sapit/ ꝛ pulmo loquit/ fel cõmouet iras. Splen ridere facit/ cogit amare iecur. ¶ Item scias q̃ Rabbi moyses dicit q̃ cęlum in vniuerso est sicut cor in aliis animę motus ꝑ ad horã quęlibet/ vita corporis finiet. Et ex hoc ꝑ patꝫ q̃ cęlū sydereum causat generationem ꝛ corruptionem in istis inferioꝫ⁹. ¶ Nota cū quis incendat sinistro latere. Spar fel ꝛ stomachus opprimunt cor: q̃ principū motus ẽt: ꝛ inde fit grauitas ꝛ q̃q̃ mors subitanea. Unde plures moriunt in lectis iacentes in tali latere dormiendo. ¶ Tres sunt vires in ani= mis naturalis/ vis vitalis/ vis animalis. Scias itaq̃ q̃ cū corpus humanū ex qua tuor elementis cõpositum sit: ꝛ quodlibet elementū vendicet sibi certã partem in corpore sicut terra in carne ꝛ ossibus: aqua in humoribꝰ: aer in pulmõe. qñ idcirco semp pulmo in motu est: iq; venualibus est cordis ne nimio calore cor consumat ꝛ dissoluat. Seves ignis est in corde: ꝛ ideo inferius ẽ latis superius acutis quã formã ignis tenet. ¶ Cor componit cum con. ꝛ dr̃ hic ꝛ hec ꝛ hoc concors dis. Et cū dis. ꝛ dr̃ discors dis. Et cū ex. ꝛ dr̃ excors dis. ꝛ cū e. ꝛ dicitur ecors dis. ꝛ cū se. ꝛ dr̃ secors. ꝛ cū ve. ꝛ dr̃ vecors. ꝛ cū re. ꝛ dr̃ recordor aris. ver bum deponens. ꝛ cū vnus ꝛ dr̃ vnicors. Et scias q̃ ola illa nola cõposita a cor sunt generis ois ꝛ terminãt ablẽ singulare in e ꝛ in i. vt ablõ ab hoc ꝛ ab hec ꝛ ab hoc recorde vel di. ¶ Uolũtas dr̃ a volo vis. ꝛ sic differunt volũtas ab Au= gustino in lib. lxxxiij. quęstionũ. Uolũtas est animi motꝰ nullo cogente ad aliud amittendũ vel adipiscendũ: ꝛ tangit terminus a quo cũ dr̃ motus animi: ꝛ ter minus ad quẽ cũ dr̃: ad aliud amittendũ. ¶ A volũtas dr̃ voluntarius. a. um. q̃ cõponit cũ un. ꝛ dr̃ involũtarius. a. um. i. nõ voluntarꝰ. ¶ Hic põt queri vtꝝ omne peccatũ sit volũtariũ? Videt q̃ sic: q; dicat Augꝰ. Peccatũ adeo/ volun= tarium est: q̃ũ non est voluntariũ nõ est peccatũ. Item omnis motus vel est naturalis vel voluntarius vel violentus. peccatuꝫ nõ est motus naturalis. nec violentus: ergo voluntarius. Item si non est voluntariũ nõ est vituperabile. ꝛ Quia dicit Damascẽ. q̃ voluntariũ est: q̃ũcuq; per ignorantiã fit volũtarium sed contingit peccare q̃ violentiam ꝛ ignorantiam sicut q̃ timore, mortis men titur vel fornicatur. igit omne peccatũ est voluntarium. ¶ Ad hoc respondẽt q̃ omne peccatum est voluntariũ sicut inuoluntarium. ¶ Ad hoc q̃ obijcit de pec cato ignorantie: dicitur q̃ ignorantia facit quod est necessariũ ad salutem. est peccatum. ¶ Q̃ vero obijcitur de coactione: dicendũ q̃ nõ potest cogi volũ= tas coactione sufficienti. huius efficiens vt in illo qui timore mortis mentitur accidit. ꝛ in illo qui timore mortis proijcit merces in mare. Unde ait ibi volũtas fm Johannem de rupella absoluta: quando aliquis vult aliquid ꝓp= ter se ꝛ determinata siue collatiua: quando aliquis vult aliquid cõsiderãtiõe alicuius causę impellentis: vt propter naufragium ꝓijcere volumus merces in mare ¶ Et quia ignorantia aliquando excusat: aliquando accusat. ad quę= stionem istam determinandam necesse est perquirere divisiones ignorantie. ¶ Dico ergo q̃ ignorancia alia iuris alia facti: ꝛ hoc vel indifferentis: ꝛ illa ex cusat sufficienter. vt Constitutio. x. cap. Non interroganꝫ propter conscias Uel ignorantia necessaria ad salutẽ. vt excusãtes possum. ꝛ hmõi. ¶ Et circa hoc distinguendũ: q; aut nõ põt vitari sicut est in hoie q̃ a nativitate sua caret vsu rationis: ꝛ hec excusat. Aut quia põt vitari/ sicut ẽ in iudeis ꝛ paganis: et hec nõ excusat. ¶ Ignorantia iuris subiungit: quia aut est iuris naturalis: et ita nullum adultum excusat sicut dicit Decretum. Nulli adulto licet legem natu= ralem ignorare siue ius naturale. Ratio est hec. q; scribitur in corde hominis naturaliter. ꝛ ideo nullum excusat eius ignorantia.

¶ Uel est ignorantia iuris legis scripte scz diuine prophetie euāgelij apostolice doctrine: ꝙ ista excusat sicut de mortali delicto eos qui tenentur ista scire vt prelatos: ꝙ scipue epos ꝙ metropolitanos qui tenentur omnipotenti reddere rationem de eis que in eis fide ꝙ spe. ¶ Unde de episcopo queritur an sciat nouum ꝙ vetus testamentum. hec accusat sicut de veniali simplices clericos ꝙ illeteratos qui cum potuissent didicisse non didicerunt. Unde ad Thimo. iij Attende lectioni exhortationem ꝙ doctrinam. In nullo autem accusat laicos dum oro non condemnant. Item ignorantia iuris positiui vt decretorum legum: que ad determinationem causarum pertinet. ꝙ ignorantia huiꝰ iuris solos iudices accusat. Item est ignorantia iuris positiui quod continet mores constitutiones ecclesiasticas ad vitanda peccata: hec excusat sacerdotes habentes curas animarum ꝙ confessores.

ꝙ lex nature scribitur in hominis corde

Spiritus ꝙ anima: manes: perfectio: vita. Uis / endelechia: natura: potentia: virtus. Interior vel homo: predictis additur umbra

¶ Superius autor determinauit quomodo hec dictio anima ꝓpter diuersa sui officia: diuersa sortitur vocabula: hic ponit specialē synonymationē illiꝰ nominis anima: dicens ꝙ omnia ista scz spiritus ꝙ. sunt idem quod anima.

¶ Sed nunquid vere sunt idem quod alia. Ad hoc dicimus ꝙ in alia sunt quedam naturalia ꝙ quedam accidentia: ꝙ quedam vires: ꝙ ista omnia sunt idem cum anima ꝙ eandem rem significant ꝛm Augustinū in cap. de spū ꝙ anima. Et sunt quedam accidentalia in alia: ꝙ illa anima non est. Nō est enim sua prudentia / sua temperantia / sua fortitudo / sua iusticia. ¶ Potentie anime sūt: concupiscibilitas / irascibilitas / rōnabilitas. Uires anime sunt / sensus / imaginatio / ratio / memoria / intellectus / intelligentia. Potentie possunt dici vires et econtra. ¶ Construe sic. Ac pro et. ꝙ ꝓter hec que superius ponunt ꝓ alia: ista que hic sequunt sunt idem ꝙ anima: videlicet hūs est alia: manes sunt anima id est idem qđ alia ꝛc. ¶ Spūs a spiro dicit. ¶ Manes sunt animе infernales. Uel ꝛm Papiam: Manes sunt vmbre vel anime mortuorum / vel inferni aut sepulcra. familie mortuorum: vel nocumenta: tercie declinationis: ꝙ caret singulari numero. Et dicitur a mene grece quod est defectus latine. Uel per antiphrasim: a manum grece quod est bonum latine: quia non sunt boni imo mali: quia in inferno mortantur. ¶ Perfectio scz interior est anima: ꝙ dicit a perficio cis. qđ placet homini: qđ sine illa pfectione alia non esset. ¶ Uita est idem ꝙ alia: ꝙ dicitur de vivo in vio. Et vita componitur cum icontra ꝙ dicitur hoc cōuitium. tii. cum t in penultima syllaba. ¶ Et est cōuitiū dictum ob probrosum contra bonam vitam alicuius: vt ille vitat plura conuitia id est obprobriosa. vel dicta obprobriosa. Et inde conuitiosus ꝙ hoc conuitiosus cū. li. diminutiuū id est parui conuitium: ꝙ producit hanc syllabam ui: ¶ Uis scz interior est anima. Et differentia est inter vis ꝙ virtus ꝛm Papiam: Nam vis est anime ꝙ corporis. Sed virtus est anime. Item vis ꝛm eundem est potestas / violentia / virtus. Uis nō habet nisi tres casus in singulari ꝙ vnicū in plurali. ꝛm quosdam vt sic. Nominativo hec vis. Accusativo hanc vim. Ablativo ab hac vi. Et pluraliter actō has vires: ꝛm doctrinale hz oēs casus plurales exiuxta versū. Uis vim vi duabus dabit / totū plurale tenebit. ꝙ tunc declinat in plurali numero nō hi vires. gtō horum virium. dō his viribus ꝛc. ꝙ dicit a vireo es. ¶ Endelechia est alia ꝙ endelechia ꝛm calcidium: vt ait Papias perfecta esse: quasi indelechia. id est anima esse ꝛm Aristotelem: absoluta perfectio secundū Platonem anima mūdi. vel dicit endelechia ab en. qđ est in: ꝙ delechia qđ est perfectio. quasi interior perfectio.

Constructio

Manes

Perfectio

Vita. Conuitium. Conuitiosus

Uis

Quomodo differūt vis ꝙ virtus

Endelechia

¶ Et nota q̄ potest dici endelechia vel indelechia q: nō valet en apud grecos quantum valet in apud nos. Unde ymō nota greca siue hoc pel (que predicta ꝫ prepositionē habent initio compositionis) possunt scribi indifferenter Modo per en/modo per in: vt encaustū vel incaustū. enumero vel inumero: emplastrū vel implastrum. emergimus vel mergimus. ⁊ sic de aliis.

Natura: ⁊ est duplex.

¶ Natura est anima ⁊ dicitur a nascor. eris. ¶ Natura est cuiuslibet substantie specificam proprietas/⁊ hec diffinitio intelligit̄ de natura naturata. quia duplex est natura ꝫ natura naturata: ⁊ natura naturans. que est deus. A natura dicitur hec ⁊ hec natus alis/⁊ hoc le. ⁊ natu⁹ as aui. are. i. facere natum. vel fm̄ naturā facere/⁊ producit hanc syllabā nā. Unde. Lex ⁊ natura cuilibet simul omnia natura. Damnant ingratū lugent ⁊ cum fore natum. ¶ Potentia. s. interior est anima: ⁊ potencia formatur a uō huius nois potens. sic potens: a dum a sit potentia: ⁊ dicit de possum es est. ¶ Uirtus est idem qō anima. et dicit a vireo es. q. facit vir. virere bonis moribus ⁊ nō malere vitijs.

Potentia

Uirtus

Homo ē duplex ꝫ inte. ⁊ exter.

¶ Interior vel homo vel ꝑ et interior homo est anima. ¶ Et nota q̄ homo est interior ⁊ homo exterior: ⁊ uterq; est homo. Exterior homo ē corpus hominis. Homo interior est ipa anima/homo uterq; est exterior homo ⁊ interior homo. i. corpus ⁊ anima. ⁊ hec duo vnus homo est. ¶ Umbra addit a. facit. prouenit ꝫ nominibus: quia vmbra idem est quod anima. Unde Lucanus. Umbrasq; erraret crassus multa.

Umbra

Orcus habet manes: alabus corpora viuunt. Spiritus in celis: vmbre per busta vagantur.

Differunt alia/ manes/spiritꝰ/ ⁊ vmbra.

¶ Superius autor determinauit de synonimatione istorū nominū ⁊c. ⁊ quia inter illa quattuor ꝫ manes/ala/spiritus/⁊ vmbra/est aliqualis differencia: quo ad loca (in quibus ꝓprie creduntur esse) Docet hic quomodo differāt ab inuicem. Dicens q̄ manes sunt apud inferos ⁊ sic reperit apud poetas. Anima ꝓprie dicit dūmodo est in corpore illud vegetando ⁊ viuificando. Spiritꝰ ꝓprie dicit cum etiam est corpore ⁊ transfertur ad celum. Et vmbra est ipius qui (fm̄ poetas) semp circa uoluntur sepulcra vagatur. Quia tres alii dicebant poete quālibet hominē habere. Unā que potit motum hominis abscedat ad stellas a quibus animam habent. Alia que in inferni dimittit. Tertia que dicit circa busta. i. sepulcra mortui hominis vagari. ⁊ hec dicitur vmbra.

poete dixerūt hominē habere tres animas ℳ

¶ Construe sic. Orcus. i. infernus/habet id est possidet: manes id est illas animas eternales: corpora supple humana viuunt alabus. i. q̄ animas dum sūt in corporibus spūs ꝫ in celis/vmbre vagant per busta. i. sepulcra mortuorū. ¶ hic orcus ci. dicit de otor grece qō est capere latine. ¶ Di manes plurali nūsū manib⁹ ⁊c. Et dicit de mene greco quod est defectus latine. quasi sem̄ per in defectu sunt.

Construccio

Orcus. Manes

Aula vel atria: castra: palacia: regia: regū:

¶ hic agit autor de synonymatione istorū nominū que ptinēt ad habitationē dominorū. Dicens q̄ omnia ista aula. ⁊c. idē significant. i. unum signant. s. vnū.

¶ Formatur alter constructionis sententia sic. hic dicat autor quot sūt nomina synonima ei⁹ nominis hec aula le. qō est manso magnatis. Dicens q̄ atriū atrij est idē qō hoc castrum tri. ⁊ idē qō palacii ci. hec regia gie idem est.

Construccio

¶ Construe. Aula vel atria. i. atriū numerus pro numero. castra pro castro: palacia. palacium. regia supple sunt regū. i. magnorū dñorū ⁊ magnatum. ⁊

Aula. Atrium. Castrum

¶ hec aula le. dicit ab altado rege qui primo aulas inuenit. ¶ hoc atriū ri. dicitur de ater tra trum. q̄ ater ris pedib⁹ ambulatū in ea. ¶ hoc castrū tri. ci. de

castrō ad qz castretur ibi licenter habitantiū: ne passim vagari liceat ⁊ pateat hostib⁹. Dicunt enim castra in expeditione ⁊ in plurali. Dei ōt castrū de castris q̄si qz ibi tanq̄ casti debent esse: luxuria eni viros eneruat. ¶ hoc palacium ij. de palo as. i. vagari dicit ampla domus in qua multi vagari possunt Dei dicit a palante ne. qui fuit rex arcadie: in cuius honorē regiā condidit: palacium vocauerunt. ¶ hec regia gis. de rex regis dicit aula. Unde Ouidius. Regia Iouis erat sublimibus alta columnis.

palacium

Regia.

Auiger: ales: auis: bolucriqz: volatile: prepes.

Auis

¶ hic docet autor qz sunt nola synonyma cum isto nomine auis. Et dicit auis ab auco nes. i. cupere. Dicit qz ista icz hic auiger auigri. ⁊ componit de āla ale q̄ pars volucris: hoc volatile lis. ⁊ potest esse omne qđ volat siue musca siue auis hic ⁊ hec prepes petis. a prepeto tas. quia auis q̄ ex rapina viuit. ¶ Construe Auiger est auis: ales est auis. qz pro ex volucris est auis. volatile est auis: prepes est auis. i. idem qđ auis.

Auiger.
Volatile
Prepes
Construccio

Si sit auis specio: capio: vel garrio iunctū. Auspicoz: auspiciū: simul auspex: aucupoz auceps Augur ⁊ augurium: simul augurоz efficiuntur

Auis

¶ hic docet autor qz si ista dictio auis componit cum istis tribus verbis specio/capio/garrio/tunc illa que sequunt in sequentibus versibus oriunt ab istis: vt si auis/specio cis. simul cōponant tunc dicuntur inde. Auspicoz ris. verbum deponens qđ est idem qđ diuinare ꝙ inspectionē auium. ¶ Auspiciū est idem qđ diuinatio. ¶ Auspex cis. i. diuinator. Et si capio pis. cōponit cum ista dictione auis/tunc aucupoz. i. hoc verbum aucupor. aris. verbū deponēs idem qđ auis capere. Et hic ⁊ hec auceps ipis. Gro huius aucupis: efficiunt. i. diuinantes. Dic si garrio componit cum isto nomine auis: tunc ista tria. Augur: Augurii ⁊ Augurоz. efficiunt. i. diuinant. Augur declinat hic ⁊ hec augur. Gro huius guris. Dicitur gurio. i. diuinator ꝙ cantus auium/vel gestus/vel volatus. ¶ hoc augurium rij. i. pertinā diuinatoni ꝙ auiū cantus vel gestus vel volatū. Augurоz aris. verbū deponens aliter diuinari vt superius dī. ¶ Et hic vide qualiter de hmōi augurijs ⁊ diuinationib⁹ senserit Aug⁹. vt scribit in canone xxvi. q. vi. Non observabitis dies qui dicuntur egyptij aut kalendas ianuarij in quibus sunt cantilene ⁊ cōmessationes: ⁊ strenarum dona donant/quasi in principio anni boni facta auguria/aut aliquot mēses aut dies aut annos: aut iuste curiosum qz quicunq; hās ⁊ quascunq; diuinationes aut facta aut auguria obseruat: aut intendet aut attendit: aut consentit obseruantib⁹: aut talibus credet aut in eoꝝ domū vadet: aut in suā introducit: aut interrogat: sicut se fidē christianā aut baptismū suscepisse: ⁊ pagani ⁊ apostatā. i. retro abeuntem: ⁊ dei iudicia augurijs dei incurrere in eternum: nisi ecclesiastica penitētia emēdare reconciliet. Ecce q̄ detestabilis sit quelibet diuinatio. ¶ Construe sic versus. Si specio. i. hoc verbū specio. cis. spexi. cere. idem quod video des. sed nō est in vsu sine iunctū huic nomini auis. ⁊ si capio sit iunctum huic nomini auis vel si garrio sit iunctum in compositione huic nomine auis: tunc auspicoz aris hoc auspicium cij. hic ⁊ hec auspex cis. medie a coꝝ. simul pro et. hoc verbū aucupoz aris. ⁊ hic ⁊ hec auceps aucupis: media sncopata. ⁊ hic ⁊ hec augur. ris. et hoc augurium rij. simul ꝙ et. augurоz aris. efficiunt. i. diuinant vel facta sūt.

Auspicoz
Auspicium:
Auspex
Aucupoz
Auceps.

Augur

Augurium
Augurоz
Augustinus cō
tra incātatores

Construccio.

Dic arcas thecas: cistas: vel scrinia: capsas Capsula: capsella: de capsa diminuuntur.

Arca

¶ hic docet autor quot sunt nola synonyma cum isto nole hec area arce ꝛ idē quod hec cista te. ꝛ idem quod scrinium nū. ꝛ idem q capsa se. ꝛ idem qđ capsula: idem q capsella: idem q theca. Et autor dicit q̄ ista duo vltima scz capsula ꝛ capsella sunt diminutiua de hoc nomine hec capsa se. ¶ Construe. Dicta theca esse arcas: vel pro ꝛ: hec scrinia esse arcas. Capsula qđ idem ē qđ arcella qđ idem est: diminutiuum. i. sunt diminutiua de hoc nole capsa se. ¶ hec area ce. de arces ces dicatur q̄ arceat id est prohibeat: vetet. ¶ hec theca ce. positio vel positorium: q̄ imponitur aliquid: vel dicitur de tego tegis: et tunc non derivatur sicut nec arca. ¶ hec cista te. dicatur de hoc cista te. hoc scrinium nū. a scruto as. Capsa se: de capsa pis.

Construccio

Arces
Theca
Cista
Scrinium
Capsa

Arduus.

Arduus: excellus: celsus: sublimis: ⁊ altus.
Summus: ⁊ elatus: sublimatus q̄z: leuatus
Est ⁊ sublatus p̄dictis associatus.

¶ hic autor docet quot sunt nola synonyma cū isto nole arduus a. um. Dicit q̄ ola illa que sequunt in versibus idē significant. ¶ Construe. Excelsus a. um ꝛ hec sublimis ꝛ hoc me. Celsus a. um. ꝛ altus a. um. Summus a. um. ꝛ elatus a. um. q̄z pro et: sublimatus a. um. leuatus a. um. supple sunt idem qđ arduus a. um. ⁊ sublatus a. um. est associatus. i. adiunctus: p̄dictis scz adiectivis. quo ad significationē. ¶ Arduus a. um. ab ardeo es. dicitur. Excelsus de ex. ꝛ celsus componitur. Sublimis de sub. ꝛ limus mi. Celsus a celso lis. dicit. vel a celo quasi celestis. Altus de alo lis. Summus de supra. Elatus de offero. fers. Sublimatus de sublimo as. Sublatus: de sufferro fers.

Construccio

Arduus
Excelsus
Celsus
Sublimis
Altus
Summus

Auxilium

Auxilium vel opem: suffragia dic ⁊ asilum.
Presidium: vel subsidiū: quibus adde iuuamen
His adiumentum: simul adiutoria iunge.
His adminiculum: simul addas opitulamen
Et de propitior fit propitiatio nomen.

¶ hic docet autor q̄ ola nola q̄ ponunt hic sunt eiusdē significatiōis cum hoc nomine hoc auxilium lij. de augeo es dicit. ¶ Opem opes ab ope. de ops id ē de des terre dicitur. ¶ hoc suffragium gij. de suffragor aris. dicitur. ¶ hoc asilum li. componitur de a. quod est sine ꝛ silen quod est tractus: q̄ nō sinet aliquē trahere de loco illo: ꝛ ppue est domus refugij quā Romulus fecit rome. Secundo modo est ecclesia. ¶ hoc p̄sidiū dij. de p̄sideo es dicit. ¶ hoc subsidium dij. de subsidio des. dicit. ¶ hoc iuuamē mis. hoc adiumentū ti. hoc adiutorium rij. de iuuo uas. dicunt. ¶ hoc adminiculum li. de ad. ꝛ minuculi. sicut hoc opitulamen nis. dicit de opitulor aris. verbo deponentali. ¶ Construe. Dicte suffragia. i. suffragia. vel p̄ et: opem: vel pro et: asilū: ꝛ auxilium. i. dē qđ auxilium. quib⁹ nolb⁹ adde. i. iūge p̄sidiū: vel p̄ et. ꝛ subsidiū ꝛ iuuamē simul p̄ et: iunge his nolbus hoc adiumentū ti. ꝛ adiutoria. i. hoc adiutorium rij. ꝛ hoc nomē propitiatio qđ cōsimilis significationis fit ex dictis. Et termit de hoc verbo deponenti. ppitior aris. qđ idē est qđ auxiliari vel suffragari. ¶ Adiumentū: adminiculum ꝛ opitulamen stant male hic. Sed autor excusat se de hijs p̄dictis. hic

Auxilium
Opem
Suffragium
Asilum
Presidium
Subsidium
Iuuamen
Adminiculum
Opitulamen

Construccio
Propitiatio

Torrens flumé aqua fluuiꝰ lacꝰ, vndaq; lympha
Dic riuos latices, puteos dic stagna paludes
Illis addatur amnis, simul atq; fluentum
Est aqua stans arte stagnū, stannūq; metallum.
Amnis ungatur, a quo mediamna vocatur
Immotas natura facit stagnare paludes.

Aquā

¶ Hic docet autor q; omnia ista nota que hic ponunt cōsignificant. i. sūt eiusdē significationis cū hoc nole aqua. Ponit emā equiuocationē huius dictiōis stagnum in alio versu. Est aqua ꝛc. Dicens q; stagnū est aqua stans: ꝛ hoc q; artē ꝛ ingenium hominū. Item aliter stagnum natur aliter nā quod mouit autor cū dicit. Immotas natura. Et late declarant Albertus magnus sup metheoroꝝ vbi agit de metallis ꝛ Bartholomeus de proprietatibus rerū. Item stagnum metallum quod vt quibusdā placet dicit stannum. Sed vere Isidorus. Papias ꝛ alij nobiles autores dicunt stagnū per g ꝛ nō per n. Stannum (anglice tyn. ¶ Construe. torrens/flumen/fluuius/lacus/vnda. q; pro et lympha sunt idem qđ aqua. Dic riuos id est riuuli: puteos: ꝛ dic stagnū ꝛ paludes esse idem qđ aquas: ꝛ ponuntur in plurali causa metri. ¶ Sit aqua stans. hic est equiuocano huius dictionis stagnum. Construe. stagnū est aqua stans arte. i. q; artē hominū (anglice a ponde) q; pro est stannū est species cuiusdam metalli id est quoddam metallū (anglice tyn). Amnis ungatur his a quo fcz nomine hec dicto mediamna vocatur id est dicatur. ¶ Et est mediamna spaciū terre: circa quā primo decurrit aqua (anglice a bourne) Et componitur de medius. a. um. quasi sita id est posita in medio amnis. ¶ Immotas ꝛc. Construe. Natura facit aliquando paludes imotas. i. immobiles: stagnare. i. deuenire stagna nullo homine subueniente. Et ppue palus est cuius superficies tenuis terra cooperit: subtus tamē aqua lutosa est ꝛ in parte stans ꝓpter sui spissionē: Et nec pondus magnū ferre potest quin illud absorbeat. ¶ hic torrens tis. detoureo es. torrere. ¶ hoc flumen hic fluuius. de fluo is. ¶ hec aqua: de equus a um ¶ hic lacus ci. de liqueo es. Et est lacus aqua stans natur aliter vel parū fluens siue habeat pisces siue non. q; autē dicat lacus quasi locus aque. ethimol. est. Et differt a stagno ꝛ piscina. ¶ Stagnum est aqua stans artificio habens pisces. ¶ piscina est aqua stans carens piscibus: vnde a pisce dicit per contrarium. ¶ hec vnda de eo is dicitur. ¶ hec lympha a nympheu mutata in l dicatur lympha. ¶ hic puteus tei. a puto tas. dicitur. ¶ hic later eris. a lateo tes. dicitur.

Differunt ista
Stagnum
Stannum

Construcio

Mediamna

Palus
Torrens
Flumen
Aqua
Lacus
Stagnum
Piscina
Lympha
Later

Glaria / vel gipsis / glis / est argilla / bitumen
Glis animal / glis terra tenax / glis lappa vocat.
Bis minimum / glissis tenet altera / tercia glitis.

Argilla

¶ Autor docet quot sunt nomina cum isto nomine hec argilla argille. Dicit q; hec glaria glarie est idem. hoc gipsum gipsi est idem. hec glis glissis est idem. hoc bitumen bituminis est idem. ¶ Deinde ponit autor equiuocationem

in ista dictione glis: dicit q̃ equinocak ab tria. Nã glis est quoddam animal quod per totã hyemẽ dormiens: vigilat in estate. ¶ Glis gliris animal: dicak a gliceo pũ est dulce vel a glisco cis. qũ est impinguescere: qz dormiendo pinguescit. Et habet circa collũ ⁊ sub ventre album colorẽ: ⁊ in dorso rubeum: vt mustela. ¶ Aydonus dicit glires dicti sunt qz pingues eos efficit somnus. Nã gliscere dicimus crescere: ⁊ hyeme tota dormiunt: ⁊ immobiles quasi mortui iacent. Aliquo tempore resurgunt. Et glis: est argilla. Et glis est lappa.

¶ Deinde dicit q̃ glis fm diuersam sui significationẽ: diuersam hz variationẽ in genitiuo. Nam glis quãdo est animal facit glirs in gtõ. Et declinatur hic glis gliris. Sed quando est terra tenax facit glissis in genitiuo: ⁊ ẽ femini generis. Et quando est lappa: facit glitis in genitiuo ⁊ femini generis. Unde versus. hic animal: hec terra tenax: hec lappa vocatur. ¶ Construe sic. Glaris vel pro et. gipsis p gipsum. glis faciens glissis in genitiuo: ⁊ bitumẽ est argilla. i. idem qõ argilla. ¶ Glis animal ⁊c. hic est equiuocatio istius dictionis glis. Construe. Glis vocatur quoddam animal: ⁊ glis vocatur terra tenax: et glis vocatur lappo. Primũ. i. alal glis tenet. i. habet ris. i. gliris in gtõ. altera. i. glis quando est terra tenax tenet glissis in genitiuo. Tercia. i. glis quando est lappa tenet glirs in genitiuo. hic glis gliris. (anglice a dormows) hec glis glissis (anglice a clay. hec glis glitis (anglice a burre. ¶ Glaris fm Uirgilium est argilla. s. terra humida vel lapilli parui quos fluuius trahit. ¶ hoc gipsus fm Hugo. Unde gipseus a. um. ⁊ gipso as. are. aui. i. linire. ⁊ est grecum nomen gipsum. ¶ hec argilla le. de argos quod est proprium nomen ciuitatis in grecia. ¶ hoc bitumen inis. de bibo bibis.

Ahenum. Est cartago/patella/lebes/cacabus/vel ahenum
A pateo patenam dicens: coniunge patellam.
Uas dico patenã: sed quod tegit esse patenam.
De sarcos ⁊ ago: sic est cartago vocata.
Nam sarcos grece: caro dicitur esse latine.

Ahenum. ¶ hic autor docet quot sunt nomina synonyma cum isto nomine hoc ahenum, ni. quod ppue est olla enea (anglice a brasan pot) Et dicit de hoc ces eris. Dicens q̃ hec cartago. inis. est idem. hec patella tel e. diminutiuũ de patena: est idem. hic lebes etis media ꝓducta est idem. ⁊ est masculini generis apud Uirgilium. Papias dicit lebes etis fm regulã Prisciani feminini esse. Sed Ouidius masculinum facit. hec lebeta te. fm Papiam est idem qõ lebes. Unde versus. Salue sancta lebes quę nobis fercula prebes. Per hunc versũ notat feminum generis. Tercia dona facit geminos ex ere lebetes. Per hunc versum notat masculini generis. Et dicitur de leuo as. ¶ hic cacabus bi. est idẽ. ⁊ bi de hoc camina tis. media cor. quod est incendium: qz multũ est in incendio. i. in igne. ¶ hec patena ne. media cor. est idem. hec patella le. est idem. Sed patella est ꝓprie in qua frigunt carnes. ¶ Deinde ponit autor differentiam inter patenã cuius media producit: ⁊ patenã cuius media corripit. Patena cuius media producitur est coopertura calicis. ¶ Deinde dicit autor q̃ sartago. inis. componitur de sarcos grece qõ. est caro latine: ⁊ ago agis. Unde. De sarcos ⁊ ago fit est cartago vocata. Sartago patella est. ¶ Construe. Sartago/patella/lebes/vel cacabus est idem qõ aces. hic cacabus bi. de caro carnis. ⁊ hoc camina tis. componit. hec lebes etis: est grecũ: vel dicit de leuo. as. Cetera plana sunt. Dicens. i. tu dicens: patenã a pateo es supple. dermari: cõiunge patellam

quod est idem qđ abeno. ¶ Vas dico ꝛc. Construe. Ego dico patenam: cuius medius corripit esse vas scz abenum vel cacabum: sed dico patenam: cui' medius producit: esse illud quod regit: supple calicem. scz cooperculum calicis ¶ De farcos. Construe. hec furtago. gunis. ē vocata sic de farcos greci. ꝛ ago gis. Nam farcos grece dicitur esse caro latine idcirco idem quod caro.

Affecto: vel amo: cupio: desidero: glisco:
Opto: vel admiror: aueo: vel gestio: capto.
Ambio: quod facit ambitio: simul ambitiosus.

Affecto

¶ Autor docet hic quot sunt verba eiusdem significationis cum hoc vbo affecto tas. dicens q̄ omnia illa que ponunt in versibus. Dicit ꝛ in tercio versu q̄ hec ambitio onis. idem est q̄ cupiditas a. um. descendit ab hoc ambio. bis. idē quod cupere. ¶ Construe. Amo/cupio/desidero/vel glisco/opto/vel admiror/aueo/vel gestio/capto/ꝛ ambio: quod verbum facit id est deriuat er ſt ambitiosimi. pro et: ambitiosus: omnia ista sunt idem qđ affecto tas. au. are. verbum frequentatiuū. Et format ab vltimo supino huius verbi officio. cis: scilz affectum in o fit affecto as. ¶ Afficio cōponit de ad: ꝛ facio cis. Et significat tria vt patet per versum. Afficit informat/punit/cupit/hec tria signat ¶ Amo as componitur cū ad: ꝛ dicit adamo as. ꝛ cum re. ꝛ dicit reamo as. Et aliquā do interponit d ꝛ dicit redamo as. i. iterū amare. ¶ Cupio pis pī vel pitum: cupere pitum: pitu. habet preteritū ꝛ supinum sōmodū quarte coniugationis. ¶ Desidero as. componit de de/ꝛ sidero as: quod non est in vsu qđ defendut absq̄ nomine hoc ſydus ſyderis. ¶ Glisco cis. cere. caret preterito ꝛ supino. Unde versus. Glisco preteritum conqueri tolle supinū. Sensu tenet. q̄ glisco nō habet preteritū ꝛ conqueri qđ est preteritū de conquinisco cis. conquexi: conquinisere. i. caput inclinare. Unde. Cum caput incino me conquinisere dico. Et non habet supinū. ¶ Opto as componit cum ab. ꝛ dicit abopto tas ꝛ ēs opto tas. ¶ Admiror aris. componitur de ad ꝛ miror raris. verbū deponens. ¶ Aueo es ui. auere id est cupere. Unde quidam dixit. Si dare multa potes: quicquid auebis habes.

¶ Gestio tis tui. tire. quarte cōiugationis. dicitur de gero geris.

¶ Capto frequentatiuum est de capio pis. capti. u in o fit capto as.

¶ Ambio bis bui. bire. interposita b causa euphonie.

¶ Et hic nota q̄ omnia composita de eo is ire. habent e ante o: vt trāsito. abeo exeo/ineo/preter ambio quod habet i ante o. Item omnia corripiunt i ante tum in supinis vt transitum tu. epitum tu. media correpta preter ambis quod producit i ante tum. vt ambitum tu. media producta.

¶ Item eo is cum suis compositis facit participium presentis temporis terminare genitiuum in untis: vt iens/euntis/obiens obeuntis/subiens subeuntis/preter ambio quod facit genitiuum participij sui in entis: vt ambiens ambientis. Unde versus. Semper iens cum prole suis formabuſeuntis. Ambio lege caret quod in entis dat genitiuum

Affecto
Ambitio.
Constructio
Afficio
Amo
Cupio
Desidero
Glisco
Opto
Admiror
Aueo
Gestio
Capto
Ambio
Notabile de compositis a verbo eo. is.

Est rector currus auriga vereda/veredus
Plaustri plaustellum subit illis annumerandi.
De veho de reda dictum: reor esse veredum
Aurigor suum dant aures ꝛ rego nomen.

Auriga

Auriga
Tirus,
Reda

Sunt supra partes epiredia reda dicte.

¶ Hic docet autor quot sunt verba synonyma cum isto nole hec auriga auri-
ge. Et est auriga ille qui ducit currū (anglice a carter. ¶ hic veredus edi. i. au-
riga ⁊ etiam equus vehens redā dicitur veredus. Sm hug. in cap. de veho ha
¶ hec reda de. de redo dis: vel potius de hec rota te. Et est reda quatuor ro-
tarū. Et qz solicitudo aurige est circa ducendos currus: docet quot nois po-
nunt pro curru. Dicat ergo q currus / plaustrū / ⁊ plaustellū sine plostellū / ⁊ re
da: que omnia regenda ad officiū aurige requrunt: sunt synonyma ⁊ signifi-
cantia p vno et eodē sumunt. Deinde dicat. Veredus cōponit de veho his. re
pi ere. i. ducere. ⁊ hec reda e. vnde vereda quasi vehens. i. ducens redā. ⁊ currus
⁊ hec auriga ge. cōponitur de hec auris ris. ⁊ rego gis. qz auriga regit equum.
abstractū auris cū virga. ¶ Item epi qđ est supra cōponit cū hec reda: ⁊ dicit
hoc epiredū dij. Et est epiredū operimentū quo ddā qđ collus equoz impo-
ni solet ne trahendo lędant (anglice an homera. ¶ Construe sic. Veredus ē au
riga id est rector currus. ⁊ veredus est auriga: plaustrū: plaustellum qđ est di-
minutiuū de plaustro: subdit annumerandū illis sex currū ⁊ rede ¶ Me veho ⁊ ē
reor. i. credo. veredū id est hoc nomē veredā esse dictū de hoc verbo veho is. ⁊
de hec reda. de. ¶ Aurige ⁊c. Construe. aures id est hec dictus auris. ⁊ rego. i.
hoc verbū rego. dant aurige. i. dictioni auriga nomē suū. i. derivationē suam.
¶ Currus dicit de curro ris: qz videt currere cum trahit. ¶ Plaustrū a plau
do dis. vnde plaustellum diminutiuum de plaustrum.

Epiredium
Constructio

Currus
Paustrum

Aper

Porcꝰ aper verres: mas ⁊ sus: porcaqz: scropha.
Femina sus: sucula: porcellus: diminuuntur.
Sus suis ex illa caro dicitur esse suilla.
Scropha parit fetum: morbus quoqz scropha vocatur.
A scrobe die scropham: cui rostro terra cauatur
Aut quia verrit humū: verres de verro vocatur.

¶ Autor docet hic de cōsignificatione dictionū huius dictionis aper pri. que
idem ē qđ hic porcus ci. dicit qđ hic verres ris. ⁊ idē qđ sus suis. sm qđ ē masculi-
ni generis. idē qđ aper (anglice a bore. hec porca ce. hec scropha phe. ⁊ sus su
is sm qđ est femini generis idē significant. anglice a sowe. eq plus declinat
hic ⁊ hec sus suis significat masculū ⁊ puellā inter porcos. Deinde illa nomi-
que ex illis deriuant ⁊ diminuunt sex sucula que est diminutiuum de hec sus
suis: ⁊ hic porcellus li. diminutiuū: hic porculus porculi diminutiuū de hic por-
cus ci. Et suilla: que vocant carnes suis: deriuat de sus suis. ⁊ hoc p medū: qz
de sus suis dicit suinus a um. de suillus a um. ⁊ hec suilla le. diminutiuū. Poste-
ponit autor equocationē in ista dictōe scropha phe. dicens q scropha in vna
significatione ē suem alia significatiōe est morbus quidā. Deinde docet vnū
scropha ⁊ verres deriuant dicēs q dicit de hic scrobs bis. i. fouea: dicit libenter
as incolit. vel sm alios dicit a sero. sono quē solet emittere. Verres dicit de verro
ris. qz verrit humū cū rostro suo. i. sulcat terrā cū rostro suo. ¶ Cōstrue. Porcꝰ
id est hoc nomē porcus ci. aper. i. hoc nomē hic aper. verres. i. hoc nomen hic

Sucula
Porcellus
Porculus
Suilla

Suinus a um.
Scropha

Constructio

verres ris:l.ꝛ sus mās.i.hoc nomen sus fm qđ est masculini generis sꝫ significant idem siue vnum.anglice a bore. Porca.i.hoc nomen porca ce.qꝫ pro ce. scropha.i.hoc nomẽ scropha.phe.ꝛ sus femina.i.hoc nomen sus fm qꝫ est femini generis sꝫ significat vnũ:anglice a sowe:sed sucula ꝛ porcellus diminuunt.i.sunt diminutiua de sus sus:porcellus de porcus ci. ¶ Sus suis.ꝛc. Construe.Sus supple facit suis in genitiuo.ꝛ caro ex illa sꝫ sue dr.i. vocatur suilla le.Scropha.i.sus parit.i.profert.ferum.i.partum:quoꝫ pro ce.scropha vocatur quidã morbus. ¶ A scrobe.Construe.O lector dic scrophã derivari a scrobe.i.ab hoc nole hic scrobe.bis.i.fouea vel cauea.cui.i.a qua terra eiuratur.i.sulcatur vel profat. ¶ Aut qꝫ ꝛc.Construe.Aut pro et.verres.i. hoc nomen verres:vocat.i.dicitur de verro ris.i.sulco as.vel qꝫ euertit terram sicut sues faciunt:qꝫ verris.i.sulcat humũ id est terrã cũ rostro suo. ¶ Porcus quasi spurcus dicit id est vilis:qꝫ vile animal est ꝛ assuete facat se vilibus. Porcus quasi puro carens vel puo carnoo. Vel porcus dicit de puro ꝙ contrarium :qꝫ minime sit purus immergit enim se steno.i.stercore. hic porcarius: anglice a swynherde.hec porcaria. ¶ Aper dicit de ꝙ pario.i.arui.ire. qꝫ rostro aperit terram. Vel secundũ Isidorum:aper a ferita fe dicitur:quia bestia fera ẽ. Unde aprinus na.num.possessiuum ad aprum pertinens.ꝛ hec aprina caro apri. anglice a bravne. ¶ Sus a subigo gis dicit:eo qꝫ terra subacta cibus acquirit. Vel secundum Isidorum dicitur de suo suis fiere.sus:quis ex seno eius fetus res sumitur.

Porcus

Porcarius

Aper

Aprinus

Sus

Est veruex aries:cui virtus est generandi.
Fit bino de dente bidens:dic inde bidental.
Fulmen vbi cecidit:vel victima facta bidentis.
Sacrificas ouat:ex ouibus fit ouatio plausus.
Sed cum balatu:balantem:balo figurat.
Veruex in capite vermẽ gerit:arietat inde.
Hinc veruecine carnes:dicuntur ouine.

Veruex

¶ Autor docet hic qđlibet nomina veruex/bidens/ouis/balans/sunt idẽ cum ariete.Et derivatur balans de balo as.eui.are.quod est proprium clamare ouium.Et balans est participium de balo as.sed in priori sensu scilicet pro ariete vel oue tenetur substantiue. In ista significatione participiali tenet adiectiue/ꝛ quando tenetur substantiue declinatur hic balans tis:pro masculino: hec balans tis.pro femella.Et a balo as.hic balatus tus tui.id est clamor ouium. ¶ Sed cum balatu ꝛc.Construe. hoc verbum balo las.figurat id est formatbalantem id est istam dictionem:hic balans cum balatu id est cum ista dictione balatus tus.tui.concordant in significatione cum hoc nomine hic aries. ie.media correpta.Et dicit vnde derivatur.ꝛ primo incipiens ab hoc nomine aries.Dicit qꝫ aries dicitur de ares rgere quod est virtus latine.quia mest sibi virtus generandi. ¶ Bidens dicit de bis:ꝛ dens:entis.ꝛ nõ de binus a um.et dens tis.sed dicit bidens quasi binos dentes habens:qꝫ habet inter octo dentes duos alios ab illis.Et qꝫ nõ cõpenit de binus a um.ꝛ dens tis:patet quia bidens cõripit primam syllabam.ꝛ binus producit primam syllabam. Sed componitur de bis adverbio quod corripitur ꝛ de dens dentis.

Balatus

Construct

Aries

Bidens

Bidental. Et de bidens bidentis derivatur hoc bidentāl. alis. media producta: quod ē locus ubi fulmen cadit: vel ubi oues ꝙ bidentes sacrificabant antiquitus.

Ouis. ¶ Ouis fm assi. dicatur de offero offers: eo ꝙ offerebatur dēs apud antiquos. Uel ouis dicit de ouo as. au. are. idem ꝙ gaudere. quia sacrificātes oues ouabant id est gaudebāt. Et de ouo as dicatur hec ouatio onis. i. plausus vel gaudium. ¶ Uerues dicatur eo ꝙ vehit id est gerit vermen in capite cuius puritū veruces sumicem pugnantes concutiunt ꝙ cum magno impetu ferunt.

Uerues Uel veruex dicatur a veribus: eo ꝙ ceteris ouibus sit fortior: vel dicatur eo ꝙ sit vir ouium. ¶ Construe. Uerues est aries: cui sez arieti: virtus id est potestas: generandi est. Bidens sit de duo dente. i. dicitur qz habet duos dentes sitio res inter octo. Sed componitur vt dixi de bis ꝙ dens dentis. Tu hic unde id est de bidens: hoc bidental. scilicet esse locum ubi fulmen cecidit: vel locum ubi victima id est sacrificii bidentis. id est ouium fuit. facta id est frequentata.

Construc tio. ¶ Sacrificans. s ꝙ. sacrificans id est aliquis sacrificans. i. faciens sacrificii ex ouibus. ouat id est gaudet: ꝙ per hoc innuit autor qz ouis dicit ab ouo as.

Ouatio Ouatio id est hoc nomē verbale quod idem est qđ plausus. i. gaudium: fit id ē factum. ¶ Uerues ꝙ. declinat hic veruex cis. ci. media producta. Et inde dicitur

Ueruecinus Construc tio. veruecinus: a. um. nomen possessiuum aliquod pertinens ad veruecem: et carnes veruecine id est de veruece. ¶ Construe. hinc veruecine. ꝙ. hinc id est unde qz veruex est ouis: veruecine carnes dicunt ouine. Et scribitur veruetis i genitiuo per t. Construe. Uerues vehit. i. gerit vermē in capite suo. inde id est ea causa arietat. i. ille veruex arietat. i. percutit cum capite suo quo dclios fuerint sibi obiectum. ¶ Et est pes procelleumaticus cōstans ex quattuor breuib⁹ ꝙ ponitur pro dactylo: quia equipollet ei in tempoubus

Astruit/affirmat/asseuerat/tria sunt hec.
Asserit est quartum/que signant quattuor vnum
Annuo/concedo/simul autorizo tibi do.

Astruo ¶ Autor docet hic qz ista quattuor verba: Astruit quod componit cum' ad: et struo is: ꝙ affirmat: quod componit cum ad: ꝙ firmo mas. Asseuerat: qđ componitur de ad: ꝙ seuero as. quod in simplici non est in vsu: sed in composito de vt hic: ꝙ componitur cum per: ꝙ dicit perseuero as. Assero is. rui. ere. cōponit cū ad ꝙ sero is. ¶ Construe. hec tria verba sez astruit/affirmat/ꝙ asseuerat sunt: ꝙ asserit est quartū sez verbum: que quattuor verba signant vnum sez significando. ¶ Astruo facit astruxi in preterito: ꝙ astructū tu. in supinis. ¶ Assero. is. facit asserui in preterito ꝙ assertum tu. in supinis. ¶ Annuo is. nui. annuitū. tu. in supinis qđ cōponit de ad ꝙ nuo. is. quod nō ē in vsu. ¶ Concedo dis. cōcessi: ere. cessum si. in supinis. ¶ Autorizo sas. au. are. Ista tria verba significant idē qđ dicta quattuor verba. ¶ Construe. Ego do tibi annuo: cōcedo: simul pro et autorizo: in consimili significatione cum predictis quattuor verbis. ¶ Autorizo as: de autor autoris dicitur.

Constructio Astruo Assero Annuo Concedo Autorizo

Abdicat econtra/negat/abnuit/inficiatur
Obtutat ꝙ renuit/his vnum significatur.
Et contradicit/his abnegat associatur.

Abdico Abnuo Inficior ¶ Autor docet hic que sint verba eiusdē significationis cū hoc verbo abdico. as: ꝙ dicit qz ista nego as. ¶ Abnuo is: qđ componitur de ab. et nuo nuis.

¶ Inficior aris. verbum deponens: ꝙ componitur de in. ꝙ facio fm Cathol. et inde inficie ax. i. trenge vel negationes denegate vel fracte ꝙ caret singulari numero. ¶ Obuio as aui. are. verbū neutrum. Et construit cum dativo casu. ꝙ obuio est contrarie: vt cum dico talis obuiauit mihi in vico. Similiter ꝯ contradicere/vt cum dicit. Dicta tua obuiant rōni. i. contradicunt. Et componit de o bi. ꝙ vis vie. Et dicit de obuius a. um. qđ ꝙ sic componit. ¶ Renuo is. renui ere. componitur de re ꝙ nuo is. ꝙ nō habet supina ad vsum: tamen fm artē habet sez renuitum tu. ¶ Contradico: de contra ꝙ dico cis. componit. ¶ Abnego as aui. are. de ab ꝙ nego as componitur. ¶ Nota ꝙ ista verba que hic ponunt sunt contraria in significatione verbis: in significatione locatis sez abstruit ꝛc quia illa dicunt affirmatiue: ista dicunt negatiue. ¶ Construe. Unum id ẏnus res significatur his id est in his verbis sez abdicat/negat/abnuit/inficiat/obuiat/ꝙ renuit. econtra id est contra significationē superiorū verborū sez astruit ꝛc. Et contradicit associat his verbis/abnegat associatur his verbis. ¶ Abdico as componitur de ab ꝙ dico as. cuius prior syllaba corripitur. ¶ Et dico as habet tres significationes: vt in hoc versu. Hec dico signat/confirmo/copulo/sacro.

Inficior.

Obuio

Renuo

Contradico

Abnego.

Constructio.

Abdico

Cum suffragatur/iuuat/adiuuat/auxiliatur.
Subuenit addatur/succurrit propitiatur.
Si permittatur a metris/opitulatur.

Auxilior.

¶ Hic docet autor quot sunt verba eiusdem significationis cū isto verbo auxilior aris. Dicit ꝙ suffragor aris: quod cōponit de sub ꝙ hic fragus gi. Et est fragus patella que est in genu: ꝙ inde dicit hec suffrago inis. id est popites: vel poples facit poplitis in genitivo (anglice a hā me) idem est ꝙ est deponens: vt inde venit hoc suffragium gii. id est auxilium. ¶ Juuo as iuui. iutū tu. in supino ꝙ inde hoc iuuamen inis. pro auxilio: ꝙ iumentum ti. i. equa: vel animal auxiliare. ¶ Adiuuo as. adiuui adiutum tu. Et adiutor adiutrix nomina verbalia. Et hoc adiuuamen inis. Et componit de ad ꝙ iuuo. ¶ Subuemo nis. ꝙ idem cum auxilior aris. Subuenio facit subuenīui in preterito: media ꝓducta ꝛc subuentum tu. in supino. Et construitur cum dativo vt subuenio hbi. ꝙ inde hec subuentio onis: ꝙ subuentor: subuentrix: verbalia. Et cōponit subuenio de sub et venio nis: ire. ꝙ retinet dictionem ꝙ litteraturā simplicis per omnes modos. et tempora. ¶ Succurro rris succurri succursum su. Unde hic succursor oris. Et hic succursus sus su. id est auxilium. Succurro est idem qđ auxilior aris. ꝙ est verbum medium et construitur cum dativo casu: vt succurre mihi domine.

Suffragor

Fragus

Popies

Juuo

Adiuuo

Subuenio

Subuentor.

Subuentrix.

Succurro.

Succursor

Succursus

¶ Propitior aris. verbum deponens est idem ẏ auxilior: ꝙ opitulor aris ē idē quod auxilior aris. Et dicitur opitulor de opus ꝙ tulo lis: quod nō est in vsu. Propitior dicitur de propicius a um. ¶ Nota ẏ opitulor habet primas tres syllabas breues: ꝙ ideo nō pōt stare in versu. Sed autor qui posuit illud in vsu excusat se dicens. Si permittatur a metris: ꝛc. ¶ Construe. Juuat sez auxiliatur id est idem qđ auxiliatur: ꝙ adiuuat cū suffragatur est idem qđ auxiliatur: subuenit addatur ad est iungat illis: ꝙ succurrit supple addatur ꝙ opitulatur: addatur illis si illud sez opitulatur permittat id est tolleret a metris sez a metro fm ẏ debet penultima istius dictionis opitulatur: prout stat hic in versu ꝓduci.

Propitior

Opitulor

Notabile

Constructio

Subtrahit/ꝙ tollit/subducit/ꝙ eripit/aufert/
Surripit ꝙ spoliat/aspoztat res alienas.
Priuat/predatur/defraudat eis sociatur.

Aufero.

Subtraho
Tollo
Subduco
Eripio
Surripio
Spolio
Aspolio
Priuo
Prædor
Defraudo
Constructio

¶ hic docet autor quot sunt verba significantia siue synonyma cum isto ver-
bo aufero: fers: abstuli: auferre: ablatum tu. in supinis. Dicit q̃ subtraho is: stu-
traui subtractum: tu. est idē q̃ aufero. ¶ Subtraho est verbū actiuū: ⁊ cōponit
de sub ⁊ traho is: traxi. ¶ Tollo lis. est idē: ⁊ est actiuū. ¶ Subduco cis: ē idem
⁊ cōponit de sub ⁊ duco cis. ¶ Eripio pis. pui: ereptū tu. est idem. Et cōponit
de ē positione ⁊ rapio pis. quod est actiuū. ¶ Surripio pis. cōponitur de sub:
⁊ rapio pis q̃ est actiuum. ¶ Spolio as are: actiuū. est idem. Inde hoc spolium ij.
¶ Aspolio as aui. are: est idem. ⁊ dicit aspolio de: ab ⁊ polio as. ¶ Priuo as:
aui. are: est idem. ¶ Prædor aris ꝑdatus sum: ꝑdari est idem. ⁊ dicit de hic hꝫ
do oris: ¶ Defraudo as aui are: est idem. Et componit de: ⁊ fraudo as q̃
dicatur de hec fraus dis. ¶ Construe. Subtrahit est aufert id est idē quod au-
fert/tollit/subducit/⁊ eripit. sunt idem q̃ auferūt/surripit/⁊ spoliat/⁊ aspoliat
sunt idem q̃ auferentes alienas. Per illū accusatiuum casum immut autor q̃
ista verba regunt actiuū casum: vt dicendo fur subtrahit res alienas: ⁊ sic de ce
teris verbis. ¶ Paupat. Construe: paupat hoc verbum sociat eis ſ3 verbis
precedentibus: ⁊ prædatur sociatur: ⁊ defraudas sociatur eis.

Alloquor. Conuenit/alloquitur/pariter cōpellit/⁊ inter. Pellat/⁊ affatur p̃dictis associatur.

Conuenio
Conuenit
Compello
Interpello
Affor
Constructio

¶ hic autor docet q̃ ista verba cōuenit: compellat: interpellat: ⁊ affatur cōue
niunt in significatione cū hoc verbo alloquor: ris: q̃ est dep onens. Et cōponi
tur de ad ⁊ loquor: ris. ¶ Cōuenio nis: ire. cōueni: cōuentū tu. in significatione
qua hic sumit est actiuū: vt cōuenio te. ⁊ tu cōuenieris a me bene dicit. Sꝫ cō-
uenire in alia significatione est simul venire: ⁊ tunc est verbum neutrum tū.
¶ Item conuenit aliq̃ est verbum personale: ⁊ tunc est idem q̃ contingit. Ut
Pamphilus. Conuenit vt nostros queras quasi nescias casus. ¶ Cōpello las.
are: aui. verbū actiuū: ⁊ componit de con. ⁊ pello. ¶ Interpello as. verbū acti
uum: ⁊ cōponit de inter: ⁊ pello as. ¶ Affor aris. verbum deponens cōponit
de ad ⁊ for faris. id est loqui. ¶ Construe. Conuenit. i. hoc verbū alloquit:
id est idem q̃ alloquit: pariter pro simul: ⁊ compellat est simul alloquit. In-
terpellat est alloquitur: ⁊ affatur. i. hoc verbū associatur p̃dictis verbis

Auget/⁊ augmentat/exaggerat/⁊ coaceruat. Aggregat/accumulat/cōgestat/congerit/addit/ Ampliat/amplificat/apponit/⁊ aducit/bnit/ Cum sup̃adictis allint/adiungit/adunit.

Augeo
Autor
Autrix
Augmento.
Exaggero
Coacerno
Aggrego
Accumulo
Congesto
Congero.

¶ hic docet autor q̃ ola verba superius posita sunt eius dē significationis cū isto
verbo augeo ges. auxi. gere auctū tu. in supinis. ¶ Augeo componit cū ad: et
dicit adaugeo ges. ⁊ cum ex. ⁊ dicit exaugeo ges. Ab augeo ges: dicit hic au-
tor teus. hec autrix icis: hec auctio onis: nomina verbalia: ⁊ hoc augmentuꝫ
ti. Augeo es: verbū actiuū est cū oibus suis cōpositis. ¶ Augmento as: de hoc
augmentū tu. dicatur. ¶ Exaggerat componit de ad: ⁊ aggero as. ¶ Coacer-
uat cōponit de ad: ⁊ grego as. quod dicit hic grex gregis: sed in simplici nō est
in vsu. ¶ Accumulo as. de ad componit ⁊ cumulo as. q̃ dicit de hic cumu⁹.
li. ¶ Congesto tas: verbum frequentatiuū ⁊ formatur ab vltimo supino hui⁹
verbi aggero ris. gessi. gere. congestum tu. n. in o fit congesto tas. au. are.
¶ Congero ris componitur de con: ⁊ gero ris. gessi: gerere. gestum tu.

¶ Addo dis. cõponitur de ad: ⁊ do das. ¶ Amplio as deriuatur ab amplus: a um. amplificus a um. componitur de amplus. a. um. ⁊ facio cis. — Addo / Amplio

¶ Appono is. de ad ⁊ pono nis. ¶ Adjcio cis. adieci. in preterito: adiectum tu. in supino. componitur cum ad ⁊ iacio cis. iecere. tercie coniugationis. — Appono / Adjcio

¶ Nota q̃ adjcio cis. scribitur in secunda syllaba cum duplici jj. ⁊ i prior consonante: secunda uocali: quia iactio in compositione mutat a in i: ⁊ sic habz duplex jj. Et si ibi esset missimplex i: uersus esset falsus. — Notabile. / Unio

¶ Unio unis uiui: uire uitum: de una. a. um. derivatur. — Adiungo

¶ Adiungo gis. de ad ⁊ iungo iungis. iunxi iungere componitur. — Adiuuo

¶ Adiuuo uis iuui: de ad ⁊ uuio uis. componitur.

¶ Construe. Exaggerat est auget id est idem quod auget: ⁊ augmentat ⁊ augget id est idem quod auget ⁊ sic de ceteris uide ibi. Cum supradictis. Cõstrue Adiungit: ⁊ hoc uerbum adiuuit: assunt id est sunt, cum predictis uerbis — Constructio

Arcet/compescit/inhibet/cohibetq̃/coherceat.
Refrenat/reprimit/angustiat/atq̃ coartat.
Cogit/constringit/angariat/artat/ꝫ angit.
Urget compellit/his sensus conuenit idem. — Arceo.

¶ Hic docet autor quot sunt uerba eiusdem significationis cum isto uerbo arceo ces (anglice to kastryn. Dicit q̃ omnia illa que ponunt in uersibus

¶ Compesco cis. compescui in preterito: careret supino: componitur de con. et pesco: quod non est in usu ¶ Inhibeo bes. ambitiosi inhibere inhibitus tu. in supino. quod componitur de in: ⁊ habeo bes. Unde inhibitor: ⁊ inhibitrix: ⁊ inhibitio onis. nomina verbalia. — Compesco / Inhibeo / Cohibeo

¶ Cohibeo bes bui. bere. cohibitus tu. in supinis: de con. ⁊ habeo bes componit. Unde cohibitor cohibitrix ⁊ cohibitio nis. nomina verbalia.

¶ Coherceo ces cui. in preterito: cere. coherciturn tu. vel coherctus tu. q̃ sincopã de con. ⁊ arceo ces dicitur. ¶ Refreno as. aui. are. de re ⁊ freno as dicitur. — Coherceo / Refreno

¶ Reprimo is. pressi ere. pressum su. Unde repressor oris. ⁊ repressio onis. verbalia: ⁊ componitur de re. ⁊ premo mis. — Reprimo

¶ Angustio as aui. are de hec angustia angustie dicitur. — Angustio

¶ Coarto as aui. are componitur de con. ⁊ arto as aui are. — Coarto

Cogo cogis cogi gere. coactum tu. Unde coactor coactrix ⁊ hec coactio onis. nomina verbalia: ⁊ componitur de con. ⁊ ago agis. ¶ Construngo gis. cõstrinxi gere. cõstrictum tu. in supino. componitur de con: ⁊ stringo gis. — Cogo / Constringo

¶ Angario as are. de hec angaria a dicitur. ⁊ est idem q̃ cogere. Unde angariauerunt symonem cyrenenseum vt tolleret crucem iesu id est cogerunt. — Angario

¶ Arto as frequentatiuum de arceo ces. formatur enim ab vltimo supino sic artus u in o fit arto tas. ¶ Ango gis anxi. gere. ⁊ caret supinis. secundum vsum Et notentur hic versus. Respuo/iungo/rimor/disco/pasco/metuoq̃. Et duo cum renuo. simul/addit/urget/⁊ angit. Eiunt licet actiua damna tibi nulla supina. Sensus est. q̃ illa verba que in istis versibus continent̃ carent supinis: non obstante q̃ actiua sunt: ⁊ hoc fm vsum non fm artem. — Arto / Ango / Actiua carentia supinis.

¶ Urgeo ges. si. gere. caret supinis vsualiter. ¶ Compello lis. compuli. ere. ẽ pulsum tu. in supinis. Inde compulsio onis. ⁊ compulsor oris. verbalia — Urgeo. / Compello

¶ Construe sic. Idem sensus id est vnus sensus: vna significatio: conuenit id ꝫ est conuenit. hec id est verbis. arcet. ⁊c.

Asinus

Indignans onager seruire per arua vagatur.
Est simplex asinus/seruile lege ligatur.
Fetus asellus erit/asininant moribus illi.
Qui nō accapiunt doctrinam pectore duro.

Onager

Asellus,

Asinine as

Constructio

¶ hic docet autor duo. Vnū de cōsignificatione istaꝝ dictionū onager asinus ⁊ asellus: que tres vnam rem significant sed hoc inquisite: alterum de differentijs istaꝝ dictionū: dicens q̄ onager est asinus syluestris laborib⁹ hominū insuetus. Asinus econtra sub contumpsu seruitute laborat. Asellus est diminutiuū de asinus: ⁊ propue pullus vel fetus asini. ¶ Deinde autor docet q̄ asinino as quod ppue pertinet ad asinum transumitur ab illa significatione ad significandum illud q̄ dēsipio pis. pui. desipere. id est male sapere vel stulte sapere/ vt dicimus de ꝙ no qui habet obtusum ingenium. Asse asinus at id est nō bñ sapit ꝙ asse asinum at. id est ita hebes est sicut asinus. ¶ Cōstruie sic. Onager indignās id est nō dignans seruire: vagatur per arua: quasi diceret silues est in syluis et locis desertis: ⁊ simplex asinus id est humilis asinus: ligatur seruili lege id est lege seruitutis. Asellus erit fetus id est pullus asini vel asine. Illi supple pueri vel homines asininant id est facient ad modū asini: ut bobus id est conditionibus. Qui nō accapiunt doctrinam scz magistri sui in pectore duro id est ppter duriciam cordis. ¶ Et dicitur onager ab onos grece quod ē asinus latine: et de hic ager gri. ¶ Asinus de sedeo sedes: q̄ homines anteq̄ equos habebant asinis insidebant.

Dicitur accusas equales atq; minores
Dicitur inculsans maiores ⁊ meliores
Sed scelus excusans minuit/ renuit q̄ recusans

Questio

Responsio

¶ hic docet autor differentiam inter accusare: inculsare: excusare: ⁊ recusare. ¶ Et si quer⁹ quare ponit hic doctrinam de differentijs: cum quo principale ꝓpositum fuit tractare de synonymis ¶ Ad hoc dico q̄ ista verba quo dammodo possunt intelligi synonyma q̄ ea deriuant⁹ ⁊ componunt⁹ de casu ad. quod est frequentatiuū de casu dis. Formatur enim casū as: ad vltimo supino illius verbi in o mutata fit casso as. Sed q̄ ꝓpositiones venientes secum in compositione facilē ea ab inuicē differre: nō olim sed aliqualiter: q̄ illa differentia causat⁹ a pte ꝓpositionis ē est pars secundaria ⁊ nō a parte verbi q̄ est pars principalis. Ideo ponens differentiā inter ista quatuor ꝓba: dicit q̄ accusare est culpare eos qui sunt equales id est pares alicui siue minores ⁊ minores status ⁊ dignitatis. ¶ Inculsare est reprehendere vel crimen imponere maioribus ⁊ melioribus scz viris qui sunt in maioris status vel altioris dignitatis. sicut q̄ aliquis simplex plebeyus reprehendit ēm de aliquo crimine. Et cōponit de in ꝓpositione ⁊ casu as. ¶ Excusare est crimen impositū repellere/ negare/ deponere aliquā iustā causā exigente ⁊ faciente ad hoc. Et cōponit de ad ⁊ casu as. ¶ Recusare est renuere/ refutare/ repellere/ ⁊ cōponit cum re: ⁊ casu as.

Accusare
Inculsare
Excusare,

Recusare
Constructio

¶ Construe. Aliquis accusans equales id est pares suos: atq; ꝓ et minores id est illos qui sunt minoris status ꝙo: Et aliquis dē inculsans maiores ⁊ melliores scz illos qui sunt gradus altioris ꝙo: ⁊ aliquis excusans seminuit id ē minorat scelꝰ. culpā sibi ipositā: q̄ ꝙ aliquis recusans: renuit id ē refutat ⁊c.

Quod dat iudicio iudex adiudicat/ & quod
Aufert iudicio/iudex abiudicat illud.
Judico te damno/tibi iudico cõmoda quero.
Et litem dirimens partes diiudicat inter.
Et quos supplicijs afflingit/iudicat illos.

¶Hunc docet hic differentiam inter adiudicare: qđ componitur de ad & iudico as. & dijudicare: quod componitur de di præpositõe inseparabile. & iudico as derivatur de iudex cis. ¶Adiudicare est aliquid alicui iudicij dare. ¶Abiudicare est auferre alicui per iudicij rem quã habuit. ¶Dijudicare est quando aliquis electus arbiter inter duas ptes iudicat pro ytraq; pte quod equum videt & iustum. Judicare aliquem est damnare. ¶Deinde dicit autor q; judico regit accũ. potest & tunc est idem qđ damno: vt judico te id est dãno te. & tunc est actiuum. Et aliquando regit pot & passiue: vt judico tibi & hic est idem quod donũ iudicij & vnde tibi dare. ¶Construe. Judex abiudicat illud quod ipe dat iudicio id est per iudicium: & iudex abiudicat illud qđ ipse aufert ab aliquo iudicio id est per iudicium: & iudex dirimens id est delens litem: dijudicat inter partes se impugnantes. Judico te id est damno: iudico tibi id est quero cõmoda tibi id est utilia tibi.

Adiudicare
Abiudicare
Dijudicare.
Judicare

Constructio

Artificis nomen opifex assumit/ & auctor.
Inuenit autor/agit actor/res ampliat auctor.

¶In isto versu docet autor que nomina connotant in significatione' cum isto nomine hic & hec artifex cis. dicitur artifex de arte tis. & facio cis: dicens q; hic & hec opifex cis. dicitur de opis & genti ab ope & facio cis & est idem q; artifex & autor idem est. Deinde in secundo versu ponit differentiã inter autor scriptũ per u & simpliciter sine c & actor per c & t sine u & etiam autor per u c & t scriptum. ¶Autor dicit ab Autentum græce quod est auctenticum vel grave latine. Autor dicitur inventor materie de qua tractat: & est cõmune duorum generũ hic et hec autor oris. Actor scriptum per c & t & sine u est nomen verbale: formatum a primo supino ductũ verbi ago agis egi. actum tu. in supino. Et & actor. i. factor. Auctor scriptũ per u c & t est nomen verbale de augeo ges. auxi. auctum tu. um in or fit auctor oris: & est ille qui auget aliquam rem.
Construe. Opifex assumit id est capit nomen artificis id est idem q; artifex. Autor inuenit id est inventor materie de qua intendit tractare. actor agit. id est facit: auctor ampliat res ampliores. Nota alios versus differentiales
Autor ab autentum hec & hec sine c venit actor.
Ille sine grebet ago: venit auctus ab augeo cum c.

Artifex
Opifex

Autor

Actor

Auctor
Constructio

Notabile

Inter se distant: timidus: temerarius: audax.
Linquit omittenda: facit audax aggredienda.
Cessat ab audiendis timidus: simul & fugiendus.
Audet omittenda temerarius & faciendã.

Audax

Audax
Timidus
Temerarius.

Constructio

¶ hic ponit autor differentiã inter ista nomina audax/temerarius/& timidus. Dicens q̃ audax est ille qui audet facere ea que sunt facienda/& dimittit ea q̃ nõ sunt facienda. ¶ Timidus est ille qui nõ audet facere facienda nec omittere omittenda. ¶ Sed temerarius est ille qui audet facere facienda & nõ facienda. ¶ Timidus a timeo es dicit. Temerarius a temere i. fruite dicit. Audax ab audeo audes ausus sum fit autor. ¶ Construe. Timidus/temerarius & audax: ista nomina distant id est differunt inter se. Audax est ille qui supple audax linquit: dimittit omittenda id est ea que debent omitti: & facit aggredienda id est ea que audax debet aggredi. Et est aggredi incipere aliquid cũ audacia: timidus cessat id est desistit ab audiendis id est rebus faciendis: & simul id est pariter: a fugiendis id est a rebus nõ faciendis. Temerarius audet id ẽ audax: est facere omittenda id est ea q̃ debent omitti: facienda id est ea que debent fieri.

Est auidus/cupidus/& auarus/& ambitiosus.
Diuitias cupidus cupit/ambitiosus honores.

Auidus
Cupidus
Auarus
Ambitiosus
Ambitio

Notabile
Constructio.

¶ Autor docet hic q̃ omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cuz isto nomine auidus a.um. Dicens q̃ cupidus a.um. idem est: & dicit a cupio pis. piui. vel pli. cupere. ¶ Auarus a.um. est idem. Et dicit ab aueo es. aui auere. id est cupere. ¶ Ambitiosus a.um. est idem. Et dicit de hec ambitio onis. id ẽ cupiditas honoris: & dicit de hic ambitus tus. tui. cuius media corripit iqt ẽ nomẽ: nam si media producatur tunc est participium. Unde versus. Ambitus est nomen: ambitus participale. ¶ Diuitias &c. Autor ponit hic differentiam inter cupidus & ambitiosus: dicens q̃ cupidus est ille qui cupit diuitias. Ambitiosus est ille qui cupit honores. ¶ Construe. Cupidus & auarus & ambitiosus est idez quod auidus. Cupidus cupit: id est optat diuitias. Ambitiosus honores: supple cupit.

Nutrit/fomentat/reficit/fouet/& refocillat.
Pascit/alit/sensus his verbis conuenit omnis.

Alo
Nutrio
Notabile?

¶ Autor docet hic q̃ omnia ista verba eõuenunt in significatibe cuz isto verbo alo alis alui alere. ¶ Nutrio is ui. tre. quarte coniugationis. Et unde nutritor & nutrix q̃ nomẽ syncopat: & dicit nutrix deposita media syllaba tri. Et de nutrix derivat nutricius a.um. & est idem qõ nutrix esset omnis generis. Unde architrenius in principio libri. Languida segnicie: veneris nutricia tractat. Ocia: dilatrix: operum distruda labor. Loquit de vitijs q̃ sequũtur ociosos. Et ecce habes ibi in his versibus nutricia: quod declinatur sic. Nutricius a um. ubi nutricia est idem qõ nutrices. ¶ Fomento tas. a fomentũ ti. dicit. Et est fomentũ idem q̃ nutrimentũ: & dicit de fouco cs. ¶ Reficio cis. componit de re & facio cis. Papias dicit: reficere/refocillare/recreare/consupere. Unde versus. Constipat/reficit/recreat/simul & refocillat. ¶ Fouco ves. fouui. tre. fotuz tu. in supinis: componit cum con: & dicit confouco ues. media correpta: & cum re & dicit refouco ues. ¶ Refocillo as. de refouco ues. dicit. ¶ Pasco cis. ere paui pastuz tu. in supinis. Unde hic pastor oris: & hec pastura re. & hec pascua cue. Et pluraliter hec pascua orum: & est heteroclitũ in genere & declinatione quia in singulari numero est generis feminini & prime declinationis. In plurali vero secunde declinationis & neutri generis. Unde versus. Pastura solo datur sed pascua plura dabuntur. Item potest declinari hec pascua pascue.

Fomento
Fomentum.
Reficio
Fouco
Refocillo
Pasco
Pastura

Pascus

Mpliꝰ aliter he pascue hasnarum. Unde scribitur Ezechielis. xxxiiij. capitu-
lo quasi in medio. In montibus israel erunt pascue earum. Item in eode ca-
pitulo. Insuper reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus ve-
stris. Item in eodem capitulo inuenitur pascua in plurali numero. Nomine sa-
tis erat pascua bona depasta. ¶ Pasco componitur cum de. ⁊ dicitur de pa-
sco cis. ¶ Nota q̃ passiua istorum passiuorum sic pascor: depascor: constru
untur cum accusatiuis eisdem transitiue. Ut capra pascitur vel depascitur fi
nas. Et cum ablatiuis in eodem sensu. Unde secundo, Papiam bene dicitur. ¶
Pascor hanc rem: vel ab hac re. ¶ Alo lis alui. etc. alitum. u. in supinis secun
dum hug. unde hic alitor totus. ⁊ hic alitor tous. verbalia id est nutritor: ⁊ hec
alitrix. cis. ¶ Construe. Unus sensus conuenit: id est conueniens est his. ꝑbis
sic nutrix: ⁊c.

Notabile

Alo

Constructio

Hinc nutrimentum deducitur ac alimentum Fomentūq̃ comes simul est alimonia fomes

Alimentū

¶ Autor docet hic q̃ ista nomina deriuantur a predictis verbis: ⁊ vnū ⁊ idem
significant: ⁊ sic sunt synonyma consuetudinaliter significationes cum illo nomi-
ne hoc alimentum ti. ⁊ dicitur de alo alis. ¶ Nutrimentum dicitur de nutrio.
ris. ¶ Fomentum ti. ⁊ hic fomes tis. derivatur de foueo. es. ¶ Construe. Nu-
trimentum deducitur id est derivat hunc id est de nutrio nutris. ac pro et. ali-
mentum deducitur hunc sic̃ de alo alis. q̃ pro et. fomentum est comes. i. socia-
tum illis in significatione: quod derivatur a foueo ea simul ꝑ pariter ⁊ alimo
nia est comes illis. quod dicitur de alo alis: ⁊ fomes est comes illis quod dici-
tur de foueo es.

Nutrimentum/ Fomentum

Constructio

Inter se distant/albesco/albat/⁊ albet/ Albitat/albificat/transire scias duo prima. Inchoat albesco minuit simul atq̃ frequentat Albitat/illoꝝ celebratur vtrunq̃ solutum. Candeo candesco nō transit/candido transit

Albeo.

¶ Autor docet hic q̃ ista verba que hic continentur in versibus cōueniunt in
significatione cum albeo bes. Item docet differentia inter ista verba dicens.
q̃ aliqua istorum sunt actiua: aliqua neutra ⁊ absoluta: aliqua sunt incho ati-
ua ⁊ ynum istorum verborum est frequentatiuum verbum. ¶ Albesco cis est
incho atiuum verbum: ⁊ caret ꝑfecto: quia omnia verba incho atiua ex signi-
ficatione significant ꝑsentialiter: preterita vero significant preteritionem.
Unde si haberent preterita: haberent sibi ipsis contraria. ¶ Fere ⁊ inchoati
unum a secluda ꝓna ꝓtis tempoꝝ singularis numeri ⁊ inuocatiui modi: vt
amo amas addita co fit amasco. cis. id est incipere amare. albeo bes. addita
co fit albesco. cis. id est incipere albere. ¶ Albo as. id est album facere: ab al-
bus a um. dr. verbū transmu. ¶ Albeo bes. caret supino: et hoc sin vsu nō sin
arte. ¶ Itē albito as. ē frequentatiuū de albo as. albitum. i. in o ⁊ apposita mu-
tata in e. interpū fit albito as. are. ami. ꝑ ap. albere ⁊ ē neutr. ¶ Albifico as.
i. albū facere: ⁊ cōponit de albus a um. ⁊ facio cis. ¶ Candeo des. dui. ere. ca
rēt su. puto id est candidū vel album esse: quod idem est esse vel fieri album.

Notabile

Albesco
Albo
Albeo
Alito
Albifico
Candeo

Candesco
Candibo
Constructio.

¶ Candesco .is. inchoatiuū formatum a candeo sibita co fit candesco .i. incipere candere. ¶ Candibo bas. aui. are .i. facere candidū/verbū transitiuum. Construe. albescit/q albat/q albet albitat q albificat/ista verba dubiū est differunt inter se. Sciae .i. ut lector cognoscat duo sūt verba de ista verbis prime coniugationis/transire .ib. est esse transitiua sūt albo as are amex albesco es ere. aui. Et alia tria sunt neutra/sūt albescit/albet/q albeat.

¶ Inchoat &c. hic docet autor q albesco cis. est inchoativum verbū. Albito as: est frequentativum q significat minus & sūt perfectū/sūt albeo es: albeo significat albū esse vel fieri q albito significat no dicū vel perfectū albere. Deinde dicit q virgilius horū verborū est absolutum .ib. est nulle modo regit actiū transitue: q hic virgilius est neutrum. ¶ Construe. Albescit/sūt hoc verbū inchoativū .ib. est inchoativum est. Albitat/sūt hoc verbum minut .ib. est significat minutiōes significationē sūt perfectū verbi/sūt albeo es: atq; pro es: simul .i. pariter: frequentat .ib. est ē frequentativum: sicut superius dicit. Et virgilius dicit albescit/sūt albeo es albitat: celebrat .i. dicit esse absolutū .i. absolutū. ¶ Candeo &c. hic dicit q hec verba candeo q candesco non sūt transitiua sed neutra: q candido as est transitivum. ¶ Construe. hoc verbū candeo nō transit .i. non est transitivū: q candesco nō est transitivū: pro candido transit .i. est transitivum.

Amomū.

Dicit vnguēta cathaplasmaq/nardus/amomū
Suauiter hinc redolens/illis sociatur aroma.
Fertur aromaticū/similem qđ prestat odorem

Cathaplasma.

¶ Autor docet hic cōuenientiā significationis esse inter istā nota amomū/cathaplasma/nardus/aroma/q aromaticū. omnia ista nomina significant vnguenta preciosa. ¶ Cataplasma sm̄ priscū componit de catha qđ est supius. q plasma tis: q supra locutū nobis ponit vel indicit: q est emplastrū medicaminis. Sed cum hoc cathaplasma dicit a catha prepositione greca .i. arta: q plasma .i. formatio: q efficatur vt ponit supra apostemū: q removet apostema a membris nobilibus ab immundo nobile. Unde vbi. Dolet apostema lupta positum cathaplasma. ¶ Nardus ponitur pro nardo picato sine g nardo publico q virgilio est vnguentū factum de nardo arboris. Et est nardus arbor suauissime redolens: computat inter herbas propter suam bonitatem.

Nardus.

Amomum.

Aromaticum.
Constructio

¶ Hoc amomū mi componit de aer q oma quod est odor: quasi bonum aeris odorem representans. Et dicit Isidorus. Amomū dicit q vehemi odore q manumi referat. ¶ Aromaticū: ab aromates: q potest declinari ab hic aromatis: cus .m. um. q est omne qđ pervenit est ab aroma. ¶ Construe. Cathaplasma q pro es: nardus: amomū sunt vnguenta: q idem in significando aroma hinc redolens .i. hinc q redolens est suauiter sociatur illis sc̄z floribus nominibus. ¶ Fertur aromaticū &c. Construe. Et illud fert .i. dicit aromaticum: qđ prestat .i. dat similem odorem: sicut illa que superius memorantur.

Amurca.

Debet fex olei/sedimen/vel amurca vocari.

Amurca.
Murca.
Mucrositas

¶ Intentio autoris est dicere q sedimen q fex olei: cōueniunt in significatione cum hoc nomine amurca: qđ est fex olei: sm̄ priscū componit amurca ab a quod est sine: q mergo gis. q ab oleo sē mergat inferius sc̄z inferior fex olei. Sed murca dicit superior fex olei: q sit quasi murmur in oleo. Et inde mucrosus .a. um. hec mucrositas tatis. Et scias q amurca est pars olei. sed ponit p fece alterius liquoris. Et sm̄ quosdā dicit ab amarus: quia est amara.

¶ Sedimen nis. a sedeo sedes dicitur: q; sedet vel residet in fundo olei. Olea ab hec olina olive dr hoc oleū olei: ⁊ est differentia inter olinū / oleū ⁊ oleum. fine oliuū. Oliua est arbor. Olea est fructus illius arboris. Oleū vel olinū est liquor fluens vel factus de fructibus illius arboris. ¶ Construe sic. Fex olei debet vocari sedimen vel amurca. Et dicitur fex a figo figis.

Sedimen
Olina
Olea
Oleum
Constructio

Augur / soꝛtilegus / est diuinatoꝛ aruspex.
Atq; mathematicus / illis sociatur & aulspex.
Additur ariolus / hinc dicitur ariolari.

Augur.

¶ Autor hic docet quot sunt nomina synonyma ei⁹ isto nomine hic augur ris dicens q; soꝛtilegus idem est. Et componit de hec sors ⁊ lego gis. Diuinatoꝛ est idem. Et dicitur de diuino as. Mathematicus ci. est idem. Et dicit a matesis ⁊ est diuinatio. ¶ Et est differencia inter matheſis cuius media corripit: et ei⁹ aspiratione ⁊ matheſis cuius media ꝓducitur sine aspiratione. Matheſis cuius media corripit est doctrinalis scientia. Mateſis cuius media ꝓducit est scientia diuinandi. Unde versus. Scire facit matheſis: sed diuinare mateſis. ¶ Ariolus li. est idem. Et dicuntur arioli secundū papiā incantatoꝛes: eo q; circa aras preces nepharios emittunt. Unde ariolor aris. i. diuinare. ¶ Cetera nomina exponunt superius. Construe. Sortilegus est augur ⁊ sic de ceteris dicas.

Sortilegus
Diuinatoꝛ
Mathematic⁹
Matheſis
Mateſis
Ariolus

Fertur anus / vetula / minuit sed anicula sensum.
Dum doꝛmitat anus / turpis sibi sibilat anus.

Anus.

¶ Autoꝛ docet hic conuenientia istoꝛum neminū anus / vetula / anicula / que omnia idem significant (anglice a olde wyfe. ¶ Hec anus anus anui. quarte declinationis: ⁊ inde hec anicula le. diminutiuū. ⁊ hic ⁊ hec anulus ⁊ hoc anule. aliquid pertinens ad anū. ¶ Uetula, vetule. de vetus veteris dicit quia vetus est id est antiqua. ¶ Dum doꝛmit ⁊c. Differentia est inter anus: cuius prior corripitur: ⁊ anus cuius prior producitur. Nam anus cuius penultima syllaba corripitur est femini generis ⁊ quarte declinationis: ⁊ est idē q; vetula. Anus cuius penultima producitur est masculini generis ⁊ secunde declinationis: ⁊ est idem q; culus. ¶ Construe. Uetula est anus: ⁊ anicula est anus. s. minuit sensum. i. significationē sūi: q; est nomē diminutiuum. Dic anus ui. pro eui o: ⁊ hec anus pro vetula dicit. De hic anus ni. hec anicula. le. de vetus ris. dicit. ¶ Dum doꝛmitat anus. Construe. Dum anus. i. vetula doꝛmitat id est doꝛmitat pro anus. i. vilis culus sibilat sibi. ¶ Et est sibilare pro q; serpentum. Sed quia culus emittit similem sonum: ideo transmutatur ad significandum taliter sonare.

Uetuld
Anus
Anus
Anicula
Constructio
Sibilare

Unum significant aboꝛ / cum roboꝛe stipes.
Stips stipis est obolus / sed stipes stipitis aboꝛ
Stipo / constipo / stipendia dicimus inde
Arbutus aboꝛis est species / sunt arbuta fructus.

Arboꝛ.

Stipes
Constructio

Stipes
Stipus

Stipo
Constipo.
Stipendium

Arbutus
Arbuta

¶ Autor docet hic conuenientiã istarum dictionũ hoc modo. Stipes ꝙ hic stipes tam media correpta cum isto nomine arbor ris. ¶ hic stipes pis. Fus hugui. est ligno vel truncus ligni qui sustinet aliquid: ꝙ dicit de isto stipes. ¶ Construe. hec nomina arbor ꝙ stipes cũ robore significant vnã id est vnã rẽ. ¶ Stipo pis ꝙ hic ponit differentiam inter hec stipes pis: ꝙ hic stipes pitis. dicens ꝙ hec stipes pis. feminini generis est obolus/ quoddam pondus qđ olim militibus stipendiarijs distribuebatur pro pecunia: ꝙ ponit pro obolo. Et quia obolus solet dari mendicis ꝓ elemosyna: ideo stipes quandoq; dicit mendicatus/ elemosyna victus. Unde hic stipus pi. mendicus. sed stipes tis est arbor. ¶ Stipo cõstipo. Autor dicit ꝙ stipo as. componit cum con. ꝙ dicit constipo as: ꝙ hoc stipendium dij. de stipe pis. ¶ Stipo as. i. facere stipata: hoc stipatus a. um (anglice stoches: vel stipare est ornare cum stipa. Constipatus (anglice to be cosyf.

Arbutus
Arbuta

¶ Arbutus ꝙ. hic autor ponit differentiam inter hec arbutus ti. Et plurale hec arbuta ꝝ. dicens ꝙ hec arbutus est quedam species arboris: ꝙ sic non est generalis arbor: ꝙ arbuta sunt fructus illius arboris. Et declinat hec arbutus ti. ꝙ dicit de hec herba: ꝙ similiter de hec arbor arboris.

As assis.

Stips stipis: as: obolus: indeclinabile pondus.
Illius est natus dipondius: as duplicatus
Altera pars assis semis: duo tercia bisse.
Tressis: quincussis: occussis: & inde decussis.

Dypondius
As assis

Semis

Bisse

Tressis

Quincussis
Decus

Decunx
Notabile
Partes assis
Constructio

¶ Autor hic docet ꝙ ista nomina huc as assis: ꝙ hec stipes pis. hic obolus li. Et hoc pondus indeclinabile sunt synonyma ꝙ eadem significationis. Deinde dicit ꝙ pondus componit cum dya quod est duo: ꝙ inde dicitur hic dipondius dij. Et dipondius est duo asses vel equivalens duobus assibus. ¶ As assis est pondus duodecim unciarũ ꝙ ponitur quandoq; pro obolo. As componitur cum semus a um. i. dimidius a. um. ꝙ dicit hic semis semissis. Et est semis media pars assis scz sex unciarum vel obuli quando as ponit ꝓ obolo. ¶ As componitur cum bimus: ꝙ dicitur bisse indeclinabile: ꝙ est pondus octo unciarum: qz si as dividat in tres partes equales octo sunt due partes illius. ¶ As componit cum tres: et dicit hic tressis scz. iij. tres asses vel pecunia trium assium. ¶ Et est quinq; ꝙ dicit quincussis scz. Sed quinq; de partibus assis diximus: qđ potest dici quodlibet totum: qđ etiam potest dividi in duo decim partes equales. Cuius undena pars dicit decunx: quasi una uncia dempta de asse. Decima pars dicit decunx. Nona pars dicit dodrans. Octava pars dicit bisse. Septima pars dicit septunx. Sexta pars dicit Semis. Quinta pars dicit quincunx. Quarta pars dicit triens. Trima pars dicit quadrans. Et pondus unam unciam dicit sextans. qz est sexta pars. ꝙ inde sic uncia duodena pars assis: qz as continet duodecim uncias.

Bissis

¶ Construe. Hic mussis tamẽ duobus vel duabus primis satis facilibus. Altera pars assis: hic annectat autor ꝙ sunt composita ab as assis quasi unum exponit scz semis. Est semis altera pars id est dimidia pars assis duo tercia id est ꝙ continet scz. uncias: sunt bisse. Uel sias accipiat pro obolo sicut superius dictum est tunc sensus significat medietatem oboli. Cetera plana sunt. ¶ Aliter pot sic exponi. Hic semis est altera pars assis ꝙ duo. hic semis est altera pars assis. Et duo tercia id est duorum partium sunt disse id est in disse. Et potest declinari. hic bissis sis. ij. disse ablativo casu.

Assidet assiduus: studio sus continuato.
Dicitur assiduus dues: ab esse vocatus

Assiduus

Assideo

¶ hic docet autor equiuocationem in hoc nole assiduus a.um. dicens q' assiduus est idem q' sollicitus: & tunc derivat' de assideo es.i. indulgeo es. Et tot habet significationes assideo quot patent per verbum. Assidet indulget insta sedet assimulatur. Item assiduus idem est q3 dues. & tunc defect' de eo. Constructio textus sane patet.

Calliditas: astutia: vel cautela: vel astus.
His prudencia: vel versutia consociatur

Astus
Calliditas
Astutia
Cautela
Prudentia
Versutia
Astutus
Versutus

¶ hic docet autor quot sunt nomina conuenientia in significatione cū hoc nomine: hic astus tus: us. dicens q' hec calliditas atis. est idem: & dicit' de callid' a um. id est sapiens. ¶ hec astutia: te. est idem. Et proprie astus: astutus astutia sunt in malo. Et dicitur astuta de astutus a.um. formatur cui a g3 astum: addita a. ¶ hec cautela le. idem: & dicitur de cautus a.um. ¶ hec prudentia: tie. idem: & formatur a patino prudent: addita a. ¶ Versutia te. idem & formatur a genitivo versus: addita a. Versutus a verto tis. dicitur. ¶ Astut' deceptor est: qua cuis mens in quolibet actu ad quamlibet fraudē in facili vertitur. Textus patet.

Exigit: ac peragit: facit: efficit: ac operatur.
Patrat: agit: cōplet: cōsumat: perficit: implet
Exequitur: claudit: cōcludit: terminat: atq;
Decidit: finit: medios deducat in actus

Exigo pius significat
Exactio
Exactus
Exigunus
Perago
Facio cū compositis

¶ hic docet autor quot sunt verba consignificentia cum hoc verbo ago agis: dicens quia sez exigo gis. egi. ere. exactu tu. verbum actiuū & componit de ex & ago agis. Et est exigere perfecte agere. Ut ille exegit opus suum. i. perfecte fecit opus suum. vel complevit vel perfecit. Item exigere est expellere. Exigere est minute petere: unde exactio onis. i. minuta petitio. Item exigere sumit' p̄ simpliciter petere vel requirere. Item exigere est vitra vel extra agere. i. inundere. Unde exiguus a.um. ¶ Perago: per agis. de per & ago agis componitur.
¶ A facio cis. feci. fācere factum tu. Afficio cis: componit' de ad: & facio cis. et significat tria que patent p̄ versum. Afficit infortunat: punit: capit: per tria significat. Item componitur cum ex. & dicitur efficio cis. Et cuz in. & dicit' inficio cis id. est intingere. Et cum de. & dicit' deficio. Et cum per: & dicitur perficio cis. et cum ob: & dicitur officio cis. Et cum sub. & dicitur sufficio. ¶ Et habet multas significationes. Nam sufficere id est satisfacere. anglice to sufficyr. vel sufficit tibi gratia mea. Et sin hanc significationē inuenit' sufficit impersonale. Item sufficere & subrogare/ subsituere/ vñ bñ dicitur est suspectus. i. substitut' Sufficere. i. ministrare. vt ille sufficiat mihi necessaria. i. subministrat. Item facio componit' cū pro. & dicit' proficio cis. ¶ Nota p̄ficisco tris: verbū deponens id est ire: & habet suppletionem preteriti profectus sum vel fui. i. transiui. Et cum re. & dicitur reficio cis. ecī. refectum tu.

Sufficere

Proficiscor

Notabile
Quedã actiua.
Quedã neutra.

¶ Nota q facio est neutrũ quo ad vocem: nõ quo ad significationẽ: qz sic actiuum est. Et omnia composita a facio cum ppositionibus: preter ista quattuor: scz deficio/ proficio/officio/sufficio que sunt neutra. Deficio tamẽ pro relinquo: q sufficio p ministro: q subsituo actiua sunt. Si vero desinant in or: passiua sunt ꝑter proficisor ris: q inficior aris: que sunt deponentia. Alie plures regule dantur a facio cis: q eiusdẽ cõpositis quas videm hug. capitulo: facio in fine.

Operor
Patro
Perpetro
Impetro

¶ Operor aris verbum deponens dicit de hoc opus operis. Et componitur cum cõempta n q dicitur cooperor aris. ¶ Patro as. aui are. i. facere: q pprie opus veniens. Et componit cum per: q dicit perpetro as. i. facere: q cũ in q dicit impetro as id est querere.

Compleo
Et alia composita a pleo

¶ Compleo es eui. ere. completũ tu. compono de con. et pleo es. quod in simplici non est in vsu sed in composito: vt repleo es. impleo: es: suppleo es. depleo es. q est deplere: valde delere: vel euacuare. Expleo as. oppleo es: de ob q pleo es. i. implere: obturare. Et a pleo derivat plenus a um q hic splen splenis.

Consumo q alia composita.

¶ Consumo is: consumpsi ere: consumptũ tu. in supino. De con. q sumo is componitur. Et est consumere: devastare/ destruere/ simul sumere. Unde consumptor/consumptrix/consumptio: nomina verbalia. Sumo ẽ actiuum cum suis compositis.

¶ Impleo dictum est. ¶ Perficio dictũ est supra.

Exequor
Claudo

¶ Exequor ris: executus sum: exequi. media cor. de ex. q sequor componitur. Unde executor oris: executrix tricis. hec exercitio onis. nomina talia.

Clatrus
Termino cum compositis

¶ Claudo dis. clausi ere. clausum tu. in supino. Unde hic clausor oris. et hec claustra re. q hic clatrus tri. q est repagulum quo ostium firmat: vel qõ oppenitur ostio. vel ipm ostium capue hortorum vel vineaꝝ. ¶ Termino as aui. de hic terminus ni. dicitur. Unde contermino as aui are. i. simul terminare vel coniungere. Determino as aui are. i. diffinire vel terminos auferre. Exterminno as aui. are: terminos auferre vel exulem facere quasi extra terminos ponere q extrahere: q ppue dicit de exulibus.

Nota
Exterminii

¶ Et ponit pro demolitur vt ibi. Exterminant enim faciles suas id est demoliunt. i. destruunt/ destruunt/ dissipant q extra terminos humane conditionis ducunt. Unde hoc exterminii nũ. id est desolatio/ cõcussio extra terminos: exilium.

Decido
Cedo
Cado

¶ Decido dis. decidi. ere. decisum su. in supino: id est terminare. Unde iste decidit causam id est determinat cũm Componit de de: q cedo dis. cecidi media producta: sed cado dis facit cecidi: in preterito media correpta. Unde Preterito cecidi prebet cado: cedo cecidi.

Finio
Constructio,

¶ Finio nis. finiui finire a finis dicit. Diffinio nis. ui. ire id est determinare. i. diffinitionem dare. ¶ Deduco is deduxi ere. de de: q duco cis componitur. ¶ Construe. Erigit ac pagit q. T. omnia ista idem sunt quod ago agis. Medias deducit in actus id est aliquis deducit id est vlterius ducit: rem suã vel op̃ suum in medios actus id est vltra medios actus.

Apotheca.

De promo promus qui promptuaria seruat.
De promo promis/ sunt promptuaria dicta
Promptuaria/ vel celaria/ dic apothecas.
Est apotheca domus cui victus traditur omnis.
Est ypotheca rei non mobilis/ vt domus aruum.
Rerum mobilium traduntur pignera pugno.

In istis versibus docet autor quid sit promus: qz in sequentibus facit memo-
riam de ista dictione promptuarii dicens q̃ dicit de promo is. Dicit ergo q̃
hic promus mi est custos promptuarij. ⁊ virgo derivat de promo mis.
¶ Construe duos primos versus. Promus dicitur .i. derivat de promo mis.
prompsi: promere: prompti tu .i. offendere: ⁊ qui sẽz promus: servat .i. custo-
dit. promptuaria id est celaria: ⁊ promptuaria .i. promptuarii sunt dicta id ẽ
dictum de promo promis. Et est promptuarium domus secreta in qua omia
victualia reponunt. ¶ Promptuaria ⁊c. Autor docet hic q̃ ista nomia sunt sy-
nonyma .i. consignificantia hoc celarium qđ dicit a celo celas. i. tego legas: q
celat .i. tegit res que sibi reponunt. ¶ Hec apotheca et. dicitur ab apo. qđ ẽ re-
⁊ theca qđ est positio latine: quasi repositio vel repositorium: qz ibi servant res
un repositorio. ¶ Est apotheca ⁊c. Hic ponit differentiã inter apotheca ⁊ ypo
theca dicens q̃ apotheca est idem q̃ celarium. ypotheca est vadium rei un mobi-
lis sicut domus/aruum/ager/⁊ similia. Et sic potest esse differentia in istis ver
sibus inter ypotheca ⁊ pignus. ¶ Item nota differentiam inter hoc pignus
eris cum e in gñ. ⁊ hoc pignus oris cum o scriptum in genitivo. Ult versus.
Pignora nato q̃ dicunt pignora rerum. ¶ Construe. Apotheca ẽ vna domus
cui sẽz domui: omnis victus .i. victualia traduntur .i. dantur: ⁊ ypotheca est sẽz
vadium rei immobilis que facile moveri nõ potest: vt domus .i. edificium et
aruum .id. est campus.

Promus

Construcio

Promere

Celarium

Apotheca

ypotheca

Notabile

Construcio

Nuncupat/appellat/sic cuocat/aduocat: ista Uociferat/censet/sensu funguntur eodem.

¶ Autor docet hic q̃ ista verba que ponunt in versibus predictis synonyma
sunt. Nuncupo as. dicit de nomen inis. ¶ Nomino as dicit de hoc nomẽ nis
¶ Appello as. componit de ad ⁊ pello as. quod non est in usu. id est vocare.
¶ Aduoco as. de ad ⁊ voco as. ¶ Vocifero as. dicitur de vocifer a. um. adiec-
tiuum .i. ferens vel portans vocem: ⁊ componit de hec vox cis: ⁊ fero fers
¶ Censeo es. sui. censere censum su. habet istas significationes .i. cõputo as. et
idem est q̃ nuncupo as: ⁊ idem est quod iudico as: ⁊ pprie de moribus. Plus.
Censeo computo censeo nuncupo censeo notes. Censeo componit cum sub: ⁊
dicit succenseo ses sui. ⁊ est idem q̃ irascor. Et cum per: ⁊ dicit percenseo es. ad ẽ
perfecte vel valde censere: vel perquirere/circuire/pererrare. Unde Ouidius
in secundo metha. Percensuit orbem .i. circuit orbem. Item componitur cum
re. ⁊ dicitur recenseo ses sui: ere. censum. supinis .i. numerare: vel recitare
rememorari. reuenerari. Unde versus. Censeo si studeas lector cõponere de-
bet. Sub notat irasci: per circuit: ⁊ numerat re. Et de censeo venit hic censor:
oris index de moribus: ⁊ hec censura re. iudicium. ¶ Construe. ista .i. ista ẽ ba
nuncupat/appellat/⁊c. funguntur eodem sensu. Fungor ris. construit cum ab-
latiuo casu. ¶ Item nota q̃ est censeo es sui ere. censum su in supinis. ⁊ Censeo
is sui. ere. censitum tu. verbum tercie coniugationis. ⁊ censeo seo sum. sire. quar
te coniugationis: ⁊ ista nõ differunt in significatione sed in literatura: qz cen-
seo es. secunde coniugationis facit censui in preterito: ⁊ censum su. in supino.
Censeo is. tercie coniugationis facit etiã sui in preterito ⁊ censitum tu. in supinis.
media correpta. Sed censeo seo. quarte cõiugationis facit censitum situ. media
producta in supino. Versus. Censeo censo sui. so. situm. sed censeo censum. Cen-
seo sed quarte volunt prudentius esse. Et ista verba componunt. Sed secũdum
qõ simplicia variant in dictione sua composita variant: vt possumus dicere
recensita media producta vel correpta: qz recensita penultima correpta descen-
dit de recenso quod est verbũ tercie coniugationis: sed recensita descendit de
recenseo ses. sui. sire. recensitum tu. cuius penul. producit qõ ẽ quarte cõiugat.

Appello
Nuncupo
Nomino
Aduoco

Censeo
ejus compositio

Construcio

Notabile

Censeo
Censo
Censio

Notabile

her hug. ¶ Sed alij dicunt q̄ censeo es. facit censum su. in supinis: ⁊ ola cōpposita ad eo faciunt censitū su. i sup̄inis penultī. cor. Sed recensio sis. ver bum tercie conjugationis facit recensui in ꝑterito ⁊ recensitum in supinis ad modū quarte conjugationis ⁊ nunq̄ recensui recensitum tu. penultima correpta

Regula 2

per istam regulam q̄ omne verbū desinens in iscercie conjugationis facit ꝑteritū in sui ⁊ supina in situm ad modum quarte conjugationis ꝑter quinq̄ scz capesso/lacesso/facesso/viso/⁊ pinso/Ut doctrinale. Do sui situm q̄ facit. ⁊c.

Applico appellens: appellas nomine quēuis

Appello is

¶ In isto versu assignat autor differentiā inter appello lis. appuli lere. appulsum su. in supinis verbū actiui. i. ad portū venire vel applicare vt ibi. Postq̄ poeta annuū suū appulit ad scribendum: appulit. i. applicauit: ⁊ componit de ad ⁊ pello is. pepuli ere. pulsum su. in supinis. ¶ Appello as. i. vocare. vt superius dicit. ¶ Construe: appellens. i. aliquis appellens applicat. Et applicat componit de ad ⁊ plico as. plicui vel plicaui. care. citum tu. vel atum tu. in supinis. ¶ Et nota q̄ plico facit ꝑteritū in ui. vel in cui: ⁊ supina in itū vel in cutū: ⁊ omnia sua composita cū ꝓpositionib⁹ similiter faciunt ꝑteritum in cui vel in caui. ⁊ supina in citum vel in catum. sed frequentius in cui: ⁊ raro in caui ⁊ in catum ꝑter supplico as: qđ facit semp ꝑteritum in aui: ⁊ supina in atum: vt supplicaui catum n. tu. Sic opus habet supplicui de supplico. Sed composita a plico ⁊ ab aliquo nomine faciunt semp ꝑteritum in aui. ⁊ supina in atum. vt multiplico as. aui. catum. tu. duplico as aui catu n. ¶ Construe sic. appellens id est aliquis appellens applicat: ⁊ tu appellas. i. vocas. quēuis. i. omnē hominē. nomine id est per nomen suum: vel quē vis sunt due dictiones ⁊ tunc sic expone. tu appellas id est vocas illum quem tu vis. vocare: nomine suo id est per nomen suum.

Plico Notabile

Constructio

Aperio

Oſtia qui reſerat aperit: panditq̄: recludit
Eiuſdem ſenſus depellulat additur iſtis

¶ Hic ponit autor ſynonymationē in isto verbo aperio ris. resero as. pādere ⁊c. ¶ Resero as. aui. are cōponit de re. ⁊ sero as. i. claudere cum sera.

Resero
Aperio

¶ Aperio ris. rui. rire. apertū su. in supinis verbum actiuum componit de ab vel ab a ⁊ pario ris peperi. re. ⁊ componit aperio cum ad: ⁊ dicit ad aperio ris rui. rire. ¶ Pando dis. di. pandere pansum su. vel passum su. in supinis secūdū quosdam videlicet vonsū in nom. ⁊ Pās. Sed hugu. ⁊ doctrinale dicunt q̄ facit tm passum su. in supinis. De pando dis. dicitur pandus a. um. i. curuus a. um. sed differunt q̄ pandus surſus curuat. ⁊ curuus deorsum curuat: ⁊ cōponitur repandus. da. dum. Unde versus. Mutis pando passum subducat n̄ a geminando. hug. dicit q̄ hec tria verba pando ⁊ pateo ⁊ patior habēt simile supinum videlicet passum. ¶ Hoc versus. Pando pan: pateo passum fecere supino. Recludo dis. recluſi. e. reclusum su. in supinis: componit de re. ⁊ claudo dis. clauſi. claudere. ¶ Et nota q̄ re notat aliquando contrarietatē: vt in hoc verbo recludo dis. q̄ si ostiū sit clausum ⁊ dicam recludo ostium. tūc ēq̄ aperi: si ostiū sit apertum ⁊ dicam recludo ostium tunc idem est q̄ claudo ostium ⁊ ita re notat contrarios actus. ¶ Depellulo as. aui. are. i. aperire: ⁊ cōponit de de ꝓpositione ⁊ pellulo as: ⁊ est pellulare claudere vel firmare ostium cum pellulo. hoc pellulum li. anglice a latche. Et dicitur de pello lis.

Pando

Pannus Curuus

Recludo Notabile

¶ Construe. Ille qui reserat ostium aperit: q̄ pro et pando ⁊ recludit. depellu

lat eiusdem sensus. i. eiusdem significationis: additur ista sex verbia.

Hec tria iungas: presumit: vsurpat: & audet.

¶ In isto versu docet autor cōuenientiā significationis esse in istis verbis vsurpo as. aui. are. quod derivatur de vtor. & rapio. ¶ Presumo mis. presumpsi. re. sumptū tu. in supinis. & componit de pre. & sumo is. & inde ꝑsumptor. presumptrix. ꝑsumptio verbalis. & hic ꝑsumptus tus. tui. & ꝑsumptuosus a. um.
¶ Audeo es. ausum sum. audere verbū neutropassiuū. ¶ Et dīa est inter verba neutropassiua. & verba neutropassiua. Verba neutropassiua dicunt illa q̄ passiuis sunt similia in hoc q̄ carent preteritis. & habent supplectionē preteritorum per participium. & verbū substantiuum sicut & passiua. Illa autem quinq; sūt que indicunt versus. Audio cupio fio queo; gaudeo fido. Quinq; pueri numero neutropassiua ubi do. ¶ Sunt autē neutropassiua que significationem passionum habent. & que significant passionem aliunde illatam: que sunt quatuor: vt patet per versus. Exulo vapulo veneo nubo quatuor ista. Sensū passiuum sub voce gerunt aliena. Et ab audeo hic ausus sus sui. hic & hec & hoc audax cis. Unde hec audacia cie. ¶ Construe. iungas vel simul iungas hec tria que sunt eiusdem significationis videlicet primo vsurpo. & audeo.

Audeo notabile.

Sulcat: arat: versat glebas: colit: excolit agros

¶ Autor docet hic cōuenientiam esse quo ad significationem inter ista verba sulcat &c. ¶ Sulco as. aui. are. neutrum dicitur de hic sulcus ci. Et sulcus dicitur de hic sol. solis: Unde sulcus quasi solem capiens. & est ethimologia & nō cōpositio. dicit de suo is. fuere quasi fomere transfuitur. ¶ Aro as aui. arare. a. um. tu. verbum neutrum. componitur cum ex. & dicitur raro as aui. are. id ē extra arare vel perfecte arare vel scribere. Unde Job. Quis mihi det vt exarentur sermones mei in libro: stilo ferreo vel celte sculpantur in silice.
¶ De aro as. arator oris: aratrix. trices & hoc aratrum tri. secundū quosdam media producta. & secundū alios media correpta profertur.

Sulcus solem

Aro

¶ Uerso as aui. are. verbum frequentatiuum. id est frequēter vertere. Et formatur ab vltimo supino. ius huius verbi verto tis. verti versum tu. u in o fit verso sas. ¶ Hec gleba be. id est turus cespes cum herba vel sine herba terra annulosa. Et dicitur de hic globus bri. qui simul quasi globus. Unde hec glebula le. vt hec glebella le. ambo diminutiua. Et globosus a. um. & comparatur globosior globosissimus. Unde hec globositas tatis. Et de globo: dicit hic globo onis. id est rusticus arator.

Verso

Gleba
Globus
Globosus

¶ Colo his. lui. lere. cultum tu. in supino. quinq; habet sensus. Colo ciuitatem. habito: colo terram. i. aro terrā. colo formam. i. ornо. colo deum. id est veneror colo parentes. id est diligo parentes. Quas quinq; significationes versus sequentes declarant. Agros. rus. formam. superos colit. ator; parentes. honorat: ornat honestat: amat. Unde verbalia cultor. tous: cultrix. et hic cultus tus. tui. & hec cultura: ture.

Colo plurs significat.

¶ Excolo lis. lui. lere. excultum tu. in supino componitur de ex. & colo lis lui. lere. ¶ Hic ager huius agri huic agro. id est campus. & componitur cum cultura. & dicitur hec agricultura re.

Excolo

Ager

¶ Construe sic. Sulcat/arat/versat glebas/colit/excolit/agros: omnia ista significant arare. ¶ Et ibi versat glebas pro vna dictione accipitur. & etiam excolit agros. & tantū significat quantum aro as. are.

Constructio

Alget ⁊ algescit: friget frigescit: ⁊ inde.
Algidus ac algor/pariter maris alga vocatur
Ac infrigdatur predictis associatur.

Algeo.
Indulgeo
Notabile

¶ Hic docet autor quot sunt verba conuenientia in significatione isti hoc ⁊ do algeo es alsi algere. Dicens q̄ sunt ista que ponunt in versibus. ¶ Algeo es. alsi gere. alsum su an supino componitur cum n. inter posita v. a mutata in u. ⁊ dicit indulgeo es. indulsi ere indultum su. vel indulsi nu. in supino: ⁊ habet tres significationes. Nam indulgere ē grauis concedere: vt papa indulsit mihi potestatem id est grauis concessit mihi. Et indulgere est operam dare. Thi Catho. Indulgere gule noli quia venteris amica est. Et indulgere p remittere. Ut indulge nobis peccata nostra. In prima significatione indulgere actiuum: in alia neutrum. Unde versus. Est indulgere quidē concedere gratis Ac operam dare siue remittere significatur. Actiuum dicho pro primo pro reliquis nō. ¶ Algesco cis. verbum inchoatiuum. incepto algere. Et componit cum er. ⁊ dicit er algesco cis. ¶ Frigeo ges. gui. caret supinis. Et ē frigere frigefieri vel esse frigidum. Est frigere ponit sepe pro cessare/sicut econtrario fervere ponitur pro frequentare/vt dicit hug. capitulo frigeo ges.

Algesco ;
Frigeo

Frigesco

¶ Frigesco cis. inchoatiuum a frigeo es. frigere. ¶ Infrigidor aris. atus sum. ari. ⁊ ē passivum. Infrigido as. quod componit de in. ⁊ frigido as. i. valde frigidare. Et ē frigidare frigidū facere. sed infrigidari frigidum fieri.

Infrigidor

Construccio

¶ Construe sic. Alget ⁊ algescit. friget frigescit. ista verba significant idem: et inde. i. de hoc verbo algeo es. venit algidus a. um. id est frigidus a. um. ac p ⁊ hic algor oris. id est frigus: ⁊ pariter. id est simul hec alga maris. id est que est herba maris sez crescens in mari: ⁊ quā mare projicit ad se: quelibet istarū dicti omnia creatur. i. fit. i. derivat ab algeo es. ac pro eninfrigdat. p infrigidatur: associatur id est adiungitur. Poetis supple verbis.

Alga

Notabile

¶ Nota quia nō potest stare in versu infrigidatur: ⁊ ideo deposuit i. ante d ⁊ dixit infrigdatur.

Ara vel altare domini/vel mensa vocatur
Atq; tripos dici consueuit apollinis ara.
Aras inspiciens/hinc dicatur aruspex.

Ara

¶ Autor docet hic quot nomina inveniunt posita pro hoc nomine hec ara. are ⁊ dicit quibus que sequunt. ¶ Hec ara ae. sm. Idolorum dicitur de hoc es eris: quia are antiquitus fiebat fuerunt ex ere. Unde de aro aras fis pugni. Et componitur cum spicio cis. quod non est in vsu. id est vivere. Et dicitur hic ⁊ hec aruspex cis. auctor contemplator id est diuinator. qua ventura predicit ab aris.

Ara
Aruspex

Altare
Altarium

Mensa

Tripos

Notabile

¶ Item ara componit cum altus. a. um. ⁊ dicit hoc altare inequali alta are. vel altorum id est deorū superorum ara. Unde hec altarium ri. eadem q̄ ara. hoc altariolum li. diminutiue: ⁊ hoc altare ris. in eodem sensu. ¶ Hec mensa se. dicitur de metior ris. mensus sum. metiri verbum deponens. Et de mensa se. dicitur hec mensula le. diminutiue. ¶ Hic tripos dis. componitur de tres. quod est tres. ⁊ pos quod est pes: quasi tres habens pedes quia tres pedes id est tres columnas habent illa ara. Et propter dicebat ara apollinis. id est phebi vel solis: quia in illa solebant dari responsa de omnibus quesitis a. Sed modo fides christiana prohibet talia fieri. Ut Galfridus in poetria. Nouella

fans fides a lumine tollit. Ecclesie tripodem phebi solumq; fluille. Construe. Altare vel mensa domini: vocat' hec ara. atq; pro eadem ponit: construxit. solebat: dicit. vocari (a poetis) ara. i. altare: apollinis. i. solis vel phebi: qđ ibi esset. ¶ Aras inspicere: Construe. Dum aliquis est inspicatis aris hanc ibi inde aruspex aruspicis dictus est.

Induit/ac operit/amicit/vestit/tegit/atq; Velat/predictis sensum dedit huius unde:
Occulit/obnubit/& obumbrat/celat/& abdit

¶ Hic auctor docet quot sunt verba synonyma eius dicti verbo amicio cis. cire. quarte coniugationis q est verbū actiuū q facit supinū amictū amictuturus inde nectrinalis. Amicire significat amictū. ¶ Amicio cis. idē qđ cooperire vel actū tingere vel ligare. Et dē de hic amictus ti. Et inde dē hic amictus tus. tu. Amicio cōponit cū circū: q dē circū amicio cis. ¶ Nota q' Augut. vult q scribet circumamictus q circū nō maneret integra dictio: cuius opinionē: qr rōm nō cōtinuō admisit. ¶ Induo is ui. ere induti. tu. in supinum: hoc indumentum ti. q est verbū actiuū: q cōponit induo de in: q duo is. qđ nō ē in vsu. ¶ Operio ris rui. ire. opertū tu. in supino: verbū actiuū. i. tegere vel amictire: cōponit ē ob q pario ris. peperi ere. Unde opertus a um. q hic opertus tus tui. q hoc operimen tis. penultima correpta. q hoc operimentū ti. q hoc operorū rij. Et hoc operculū li. omnia idē qđ regimē. Uel in veteri lege scribit. Uas sine operculo id est regimine immundū erit. Inuenit q hoc operculū li. per syncopā. ¶ Item cooperio cōponit de cū vel con. depositum. q dicit cooperio ris rui. rire. coopertum tu. id est tegere. Cooperio cōponit cum dē q dicit discooperio is. i. denudare: cepere. Unde cū viderit nubē cooperi eum. i. tegi eum cū vestibus. ¶ Nota q' habetur operior operitus sum operiri: verbū deponens. i. expectare: vel operor: re. id est expecto ris. Heo qñ est deponens gignit primā syllabā q qñ est passiuū corrpit primā syllabā. ¶ Uestio tis. ui. ire. velatū tu. in supino verbū actiuū dē de hoc vestis tis. vnde hoc vestimen inis: q hoc vestimentū ti. q hec vestimus tue. tui. ¶ Tego gis texi tectū tu: vnde verbalia textor ouisexes erit inis. Et hoc tectū ti. domus: q hoc tegumen inis. Tego cōponit cū de q dicit detego gis: detexi ere. i. discooperire: reuelare: vt iste detexit secreta mea. i. reuelauit. Item cū pro: dē prego gis texi ere: protectū tu. in supinum. tueri: defendere: vtili. Protege me dñe ab omni malo. i. defende. Uel hic. Protege dominē famulos tuos. i. defende. Uñ precio as dē est defensio vel tutio. ¶ Uelo as. aui are. actum. i. tegere. Unde hoc velū li. illud linteū quo velut nauis in mari impellitur: genti. Et a velū li. dē hoc velamen inis. q hoc velamentū ti. id est tegmē vel tegimen. Uñ velum dē quasi ala volantis. Item velo as nē hoc velabrum bri. illud vas quo frumentū purgat. Item componit obuelo as. i. valde velare: q obuelo as. i. discooperire q detexit eadem. Item exulo as. i. detegere vt aperire: manifestare. Et ola composita ab exolactus sunt: q pducunt hec syllaba ve. ¶ Construe. Induit ac operit &c. Ulne. i. cōtinuatio de tot pectus sic. Obiit: eum dē sensū. i. eā dē significationē. ¶ Occulo lis. lui. lere. occultū tu in supinum. verbū actiuū: q cōponit de ob. q colo lis. q mutatum in c vnius syllabe eadem n. q est abscondere tegere Unde Ouidius. Fumosas occulit herba domos. i. tegit. Unde occultus: occultius: q hoc occultum ti. i. peccatū. Uñ. Ad occultos mala cū. ¶ Obnubo bis. obnupsi ere. obnupsum tu. i. tegere. verbū actiuū: Et componit hec: nubo bis. nupsi nuptū. Et hꝫ duas significes. In vna idē qđ tego unde obnubo bis. componit nubo bis tunc est actiuum. In alia significatione quando nubere dicitur ad mulieres: q tunc est neutrum q neutra possunt: q sub

Constructio

Amicio

Amicio
Notabilis
Induo
Operio
Opertus
Operimen
Opertorium
Operculum
Cooperio
Operior
Uestio
Tego. cis ppoſi.
Velo cis ppoſi.
Velabrum
Construcio
Occulo
Occultum
Obnubo

voce actiua significat: passiue: et hec nuller nubit mihi. i. est nupta mihi. Ut versus. Neutrum nubo feres: cum pertinet ad mulieres. Dum signat tegere: vult actiue teneri. ¶ Obumbro as. aui. raro. verbum actiui d cob: vnbro as: quod in simplici no est inuen. ¶ Celo as are. a sculpere/pingere/ꝙ celo as. i. tego is per contrariū ab remelare. sicut in presenti lectione accipit: ꝙ hic cum hoc construit cū duobus accusatiuis: vt celo te consilium. ꝙ est sensus ab scondo ad te consilii. Pro illis duabus significationib⁹ notis versum. hoc verbū celo notat duo tego scalpo. Celo componit concelo as. i. simul celare: ꝙ recelo as. i. reuelare: ꝙ est actiuū cum suis compositis ꝙ omnia producunt hanc syllabam ce.

¶ Abdo is. didi. ere. ditum tu. i. tegere. ꝙ est actiuū. Et componitur de ab ꝙ do das dedi datum tu. in supino.

Obnubo.
Celo as are cū compositis
Abdo

Est globꝰ: atq; strues: cumulꝰ ꝙ aceruꝰ: vel agger
Est glomꝰ hic glomero globo: ꝙ globo nascit inde.

Acervus.

¶ Autor docet hic quot sunt synonyma cum isto nomine hic acervus acervi: id est coadunatio dicens q; ista que ponunt in versibus. ¶ hic globus bi: est idem. Unde hec gleba be. durus cespes cum herba. Item a globus dicit globo as aui. are. i. aceruare/cumulare/coadunare/conspissare/globosū facere. ¶ hec strues is. id est acervus/congeries/Unde hec strucula le. diminutiu inde hec struma me. grybbus in pectore quasi strues humoꝝ. Et est differencia inter hec congeries ei. ꝙ hec glomeratio onis. ꝙ hic strues is. qꝛ congeries ꝓprie est cumulus lapidum: ꝙ glomeratio ꝓprie est collectio fili vel filoꝝ. sed strues est collectio lignoꝝ: Unde versus. Congeries lapidū: tibi glomera to fili. i. Lignoꝝ ꝓpone dicit esse strues. ¶ hic cumulus li. unde cumulo as aui. are. ꝙ cōponit acumulo as. ebcumulo as: ambo actiua. ¶ hic acervus vi. de acer. finitteram unde acervo as aui are. ꝙ cōponitur coacervo as. i. cumulare.

Sobna
Gleba
Globare
Strues
Strucula
Struma
Notabile
Cumulus
Acervus
Agger
Glomus
Constructio

¶ hic agger eris dicit de aggero ris. as. cii. ere. i. afferre vel apportare. Et est agger ꝓprie cumulus terre nō naturaliter sed artificialiter missi ruentis. Lucanus. Late sereno apparuit agger. ¶ hic glomus mi. secundi declinationis et hoc glomus glomeris tercie declinationis dicit significant id est collectio ꝓprie filoꝝ. anglice a clevve: or a bottym of thredes. Unde versus. hic glomꝰ hoc vel glomus fertur glomeratio fili. Et quādo declinat hoc glomus ris: tunc ab eo derivat glomero as. id est facere glomera filoꝝ. ¶ Construe. Et glomus ē acervus hinc. i. ex hoc glomero nascit id est derivat ꝙ inde id est ex globo hec herba globo as. i. conglobo ꝙ quō componit de com: ꝙ globo as. nascit. i. oritur vel derivatur etc.

Dic anachoritas/reclusos/ac heremitas
Et heremo venit hic/sed ab ana nascitur ille
Hinc anachorite/quasi cor de superna colentes

anachorita

¶ Autor hic docet que nomina eōdem sit significatione cum hoc nomine anachorita: dicens q; ista. hic reclusus si: dicit de recludo dis. idem q; claudere: qꝛ clausus ē in vna cella ꝓfe. hic ꝙ hec heremita te. Et dē ¶ Deinde docet vtrū hic ꝙ hec anachorita te. ꝙ hic ꝙ hec heremita te. derivant dicens q; anachorita dicitur ab ana qđ ē sursū ꝙ cor: dis quasi sursū habēs cor ad deum. Uel a theros qđ ē intendere: quasi sursū intendens fez ad celestia. ¶ heremita dē de heremus mihi debet habitare in heremo. i. in deserto. Et heremus mi. dē ō heros

Anachorita
heremita
Heremus

res:heſi herere:q; ibi nunq; vel raro ſit manſio. Heremus eſt eſt inuiā ſolitudo vbi nūquā habitatū eſt. vel heremus dē a remoueo eo:eo q; remotus eſt a cōſpectu hominū. Et habet hoc heremū unum eodē ſenſu. ¶ Conſtrue. Dicere cluſos. ac p̄ et. Heremus eſſe anachoutas. ¶ Et heremo ꝛc. hacſ; heremita venit ex heremo .i. deriuat ab hoc nole hic heremus mi. Sed ille ſeꝛ anachoui ta dicit ab ana grece qđ eſt ſurſum latine. q: circa ſupna .i. diuina ſollicit' eſt. ¶ hinc anachorite ꝛc. Conſtrue. Uel anachorite:ſcilꝑ dicunt quaſi colētes eꝫ id eſt venerantes: ſuperna id eſt diuina:coꝛde .i. coꝛdibus ſuis.

Heremum

Conſtructio

Ambulo/vel gradioꝛ eo/vado/deambulo pergo. Additur his ſpacioꝛ:vel itinero:vel proficiſcoꝛ Predictis iunge tendo:cum curro:mouere

¶ Auctoꝛ docet hic q̄ omnia iſta verba que hic ponuntur ſunt eiuſdē ſignificationis cum hoc verbo ambulo. ¶ Ambulo as aui are:qđ eſt verbū neutꝝ. vñ hoc ambulatrū tu. locus ſpacioſus ad ambulandū. Et hoc ambulatoꝛiū rij. p loco apto ad ambulandū:ꝛ hic ambulum .i. porticus lata ꝛ ſpacioſa. ¶ Ambulo ꝛ componit:ob ambulo as .i. circa ambulare. Deambulo las .i. de vno loco ad aliū ſpaciari. Perambulo as. Itē ambulo cōponit cum funis .i. coꝛda .ꝛ dē hic funambulus li. ille qui diſcurrit per funē .i. coꝛdā. ¶ Gradioꝛ graderis:greſſus ſum:gradi:verbū depone. Et componit cum con .ꝛ dicitur congredioꝛ congreſſus ſum:congredi .i. ſimul gradi:ſimulare: confugere: pugnare:diſputare. Itē illi propue cōgredi nuntur qui contra ſe gradiunt ad pugnam:vt verborum manuum vel armoꝝ. Et cum ad .ꝛ dicit, aggredioꝛ eris. id eſt aſſilire/inuadere/arripere. Digredioꝛ ris id eſt in diuerſas partes gradi:vel diuerſis modis gradi. Egredioꝛ ris id eſt extrare. Progredioꝛ ris id eſt precedere/preire. In qua ſignificatione ꝛ progredioꝛ inuenitur. Pretergredioꝛ ris .id eſt iuxta gradi vel iuxta tranſire:preterire. Regredioꝛ is ad eſt redire. Tranſgredioꝛ ris .id eſt extra gradi/preuaricari. ¶ Gradioꝛ eſt deponens. ſimiliter omnia eius compoſita ſunt deponentalia:ꝛ omnia a ſiu ſimplicis mutant in e. preter antegradioꝛ ris:ꝛ pregradioꝛ eris. Et omnia faciunt ſupina in greſſum ſicut ꝛ ſimplex.

Ambulatrum Ambulatoꝛiū. Ambulus

Ambulo'ſ ſus is compoſitis.

Gradioꝛ ſ ſus is compoſitis.

¶ Item a gradioꝛ ris:dicitur graſſoꝛ aris/inuadere/latrocinari/predari/impugnare. Propue graſſari eſt cum impetu gradi ad aliquid crudeliter faciendum. Unde Boetius de conſolatione philoſophie libro primo. capitulo .vij. in fine. Unde hic graſſatoꝛ oris qui crudeliter agit/latro/predatoꝛ ſeuiens crudeliter/homicida. Et quandoq; graſſoꝛ aris. ponitur pro nitꝝ vel conari.

Notabile

¶ Caueat lectoꝛ ne proferat graſſari pro craſſari: vel econuerſo. Aliud enim eſt graſſari ꝛ aliud craſſari. Secundo libro Regum capitulo vltimo prope finem ſcribitur. Et ceſſet indignatio vel infectio que graſſatur in populo .i. crudeliter grauatur in populo vel vexatur. ¶ Craſſoꝛ aris:eſt paſſuum hui' verbi craſſo as:aui:are:id eſt craſſum facere. Craſſus a .um. idem qđ hic ꝛ hec pinguis ꝛ hoc pingue. Ut ille eſt craſſus facie id eſt pinguis.

Graſſoꝛ Craſſoꝛ

¶ Soleo ſolui ſolitum ti. ui ſupino id eſt ambulare:vnde verbalia. ¶ Et nota q̄ eo is ꝛ omnia ab eo compoſita corripiunt iſtam ſyllabam i ante tum in ſupino:vt itum ti:initum tu:ir anſ tum tu. reditum ti. media de omnib' correpta. Excepto hoc ſolo verbo ambio bis. quod producit i ante tum in ſupino:vt ambitū ambitu:media producta. Itē eo is ꝛ ſua cōpoſita hñt e ante o in prima ꝑſona ſingularis numeri ꝛ modi indicatiui:vt eo ineo ineabeo io:exeo is .meo is:obeo io:ſubeo is:adeo is:redeo is.preeo is.veneo is.i. venundoꝛ ris. ꝑter ambio bis. qđ habet i ante o.

Soleo is ſi' cum compoſitis ſuis

Vado dis cum deriuatis

¶ Ité eo is: ⁊ omnia cõposita ab illo facit futur. indicatiui in bo. ⁊ am preter ambio qđ facit in am tm. Ité ola habent i ante ham immediate precedentẽ: Ibam: transibam/embam/imbam/preter ambio qđ habet e ante bã: vt ambiebam ambiebam sicut cetera verba quarte cõiugationis. ¶ Vado dis vasi vadere vasum vasi in supino i ire. vnde hoc vadi di. locus humbo in aqua: qz per eũ possit vadi. i. ambulari pedib' sine periculo. Unde hoc vadulũ li. diminutiui: ⁊ vadosus a. um. plenus vel abundans vadis ⁊ vado as aui. are. i. per vadũ transire vel p vadũ ducere: vnde vado equũ. i. per vadũ duco. Ité componitur pervado as: revado as. transvado as. Et est neutrũ cũ omnibus suis cõpositis pro transire: sed producere p vadũ est actiuũ. ¶ Ité a vado is dicit hec vas vadis. i. fideiussor qz dato vade. i. fideiussore licet abire ⁊ vadere. Unde quidam dicit alteri. Tu non euadis quin dabis ante vades. i. tu nõ a me euades: quin inuenies ante fideiussores reuertendi ad me ⁊c. ¶ Ité de hic vas vadis hoc vadũ dicit ⁊ hoc vadimonũ ng. in eodẽ sensu pignus vel fideiussio. Unde vadio as. i. vadũ ponere: ⁊ cõponit' connadio as: innadio as. i. cõtranadio: et est actiuũ cum suis compositis. ¶ Ité a vas vadis vadior aris: verbum deponens id est vadem dare vel inuenire: vt vadior illũ. i. do illum in vadẽ tibi id est fideiussorẽ. Et nõ soli pertinet ad homines sed etiã ad alias res: vt vadior tibi equũ vel mantellum meũ. Et componit euadior aris. i. reposcere a vadiõe habendo. ¶ Vado dis componitur evado transvado is. i. aggredi. Vado ⁊ eius composita neutra sunt: preter invado is qđ est actiuũ: ⁊ omnia faciũt preteritũ in si ⁊ supina in sum: vt vado dis: vasi: dere vasum su. Evado dis evasum su. ¶ Deambulo as aui. componit de de: ⁊ ambulo as. vnde hoc ambulatorium id est locus spaciosus aptus ad ambulandũ in illo. ¶ Pergo gis. rexi ere rectum tu. ¶ Spacior aris atus sum: spaciari: verbũ deponens de spatiũ ci. Et cõponitur expacior aris id est extra spaciari. ¶ Itinero as. aui. are: verbũ neutrum id est iter dicit de iter itineris itinerari: cuius nullus itinerator non est in vsu. ¶ Proficiscor eris: profectus sum: proficisci. i. ire: ⁊ componit de pro ⁊ facio cis. ⁊ est verbum deponens. ¶ Tendo is tetendi ere. tensum su. vel tentũ tu. in supino. Unde hec tendicula le: ⁊ sunt tendicule insidie que tenduntur ambulantibus hominibus vel etiã aliis animalibus. Tendo ⁊ eius composita qñ significat ire neutra sunt. In alia vero significatione actiua sunt. Item eius composita faciunt preteritũ tendi ⁊ supina tensum vel tentũ. Item simplex geminat primam syllabã in preterito do nullum compositũ ab eo geminat eã. ¶ Curro is cucurri ere. cursum su. verbum neutrũ: vnde verbalia. ¶ Nota q curro et omnia composita ab eo faciunt preteritũ in curri: ⁊ supina in cursum su. Ité curro geminat primã syllabã in preterito vt cucurri sed nullũ eius compositũ geminat preter pcurro: qđ sepe geminat. vt Johannes precucurrit citius petro. Item curro ⁊ eius composita sunt neutra exceptis pcurro p prevenire: ⁊ transcurro pro transire que possunt esse actiua. ¶ Moueo es moui. ere. motũ tu. in supino id est motum facere. Unde verbalia motor motrix: ⁊ hec motio onis: ⁊ hic ⁊ hec mobilis ⁊ hoc mobile. ¶ Nota q moueo es ⁊ eius composita sunt actiua: ⁊ faciunt preteritum in moui ⁊ supina in motũ: ⁊ omnia corripiunt in pñti tempore hanc syllabam mo sed in preteritis ⁊ in supino eam producit. ¶ Cõstruc. Ambulo vt gradior ⁊c. significant idem qđ spacior: vel pro eo itinero: ⁊ pficiscor: additur his supple verbis que ponunt in priori vers: ⁊ iunge sz predictis verbis: hec verba sz tendere: mouere: id est moueo cum hoc verbo curro.

Ambulo
Pergo
Spacior
Itinero
Proficiscor

Constructio

Amussis.

Amussis perpendiculi quod regula signat
Hinc examussim/quod dicitur indubitanter
Amusso dis dubito/amusso dis murmuro dico

Dum stolidum stolido lustine respicio

Amussis.

¶ Autor docet hic q̄ ista tria nola amussis/perpendiculū ⁊ regula cōueniunt in significatione. ⁊ dicit q̄ amussis sis si est plūbū vel plumbata cementarior quod demunt a surfū vicq̄ deorsū ad percipiendū equalitatē parietis. ⁊ dicit ab a quod est fine ⁊ mussio as qō est dubitare: q̄ reddet cōmentariū indubiū idest certum quomodo parietē dirigat ⁊ coquet. ¶ Perpendiculū li. a perpēdo is dicitur .i. amussis. Item perpendiculū est illud vnde lebetes ferunt id ē suspendunt (anglice a hengell. ¶ hec regula le. a rego gis. q̄ regit: dirigit: eq̄ litatez muri. hinc eramussim. hic dicit q̄ eramussim est idē qō indubie vel indubitanter: ⁊ cōponit de ex. ⁊ amussis. ¶ Musso dū. hic docet autor q̄ musso as. equivocat ad tria. nam mussare .i. dubitare vel murmurare cum silentio ⁊ mussare est respicere indignanter vel stolidum vel torvo vultu aliquem stultum dum quis stulte fecerit.

Perpendiculū: Regula

Musso as.

Obliquo/sinuo/curuo/sinul arcuo limo.
Omnib⁹ his verbis sensum dedit vlus eundem.
Dic lento: flecto sensu comprehendis in vno.

¶ Autor docet hic quot sunt verba idē significantia cum hoc verbo arcuo as. dicens q̄ ista. ¶ Obliquo as. aui. are. verbū actiuū cōponit de ob ⁊ equo eqs aui. are. vñ obliquus a. um. ⁊ hoc obliquitas tatis. ¶ Sinuo as. aui are dicit ō hic sinus nus. nui. ¶ Curuo as aui. are. cōponit de curuo as .i. deorsū curuare verbū actiuū. vnde curuus a. um. ¶ Arcuo as aui. are. arcus cus. cui. dicitur. ¶ Limo as aui. are. actiuū: de hec lima me: dicit verbū actiuū. ¶ Lento as. aui. are. de lentus a. um. quod idē est qō hic ⁊ hec flexibilis ⁊ hoc le. ¶ Flecto tis flexi. re. flexum flexu. in supinus actiuū. Et componit Reflecto tis. Deflecto tis. omnia sunt actiua ⁊ faciunt ōterita in xi. ⁊ supina in xum. ¶ Cōstrue. vlus dedit omnib⁹ his verbis eandē sensum: his verbis dico obliquo. ⁊c. sic comprehendis lento flecto in vno sensu cum predictis.

Obliquo
Sinuo
Curuo
Arcuo
Limo
Lento
Flecto

Constructio

Conflictus: bellum: congressus: & ala: duellū.
Oblidio: mars: atq̄ rebellio: prelia: pugna.
Sunt acies: guerra predictis associanda.

Ala

¶ Autor docet hic quot sunt nota synonyma cum isto nole hec ala ale .i. bellū. dicens q̄ ista que sequunt. hic conflictus tus tui. dicit de con. ⁊ fligo dis. conflixi ere. conflictū tu. in supinis .i. pugnare: bellare. ¶ Bellū dicit de bonus a. um per antifrasim: q̄ bellū nō est bonū: componit cum gero ris. ⁊ dicit belliger. a um. ⁊ cum in. ⁊ dicit imbellis ⁊ hoc imbelle .i. debilis nō aptus ad bellandum vel imbellus a. um. ¶ hic congressus sus su: dicit de congredior ris .i. pugnare. ¶ hec ala ale. de alo lis lui. ere. dicit. ¶ hoc duellū li. cōponit de duo ⁊ hoc bellum li. Unde duellum quasi dubellum .i. duoꝝ bellū. ¶ hec acies ei dicit: de acuo is. ⁊ tria significat: nam acies est rei summitas: acies oculoꝝ acumen. acies exercitus: eo q̄ armatus acutis armis erat ad bellum. ¶ hec guerra re. vnde guerro as. aui. are. pugnare.

Conflictus
Bellum
Imbellus
Congressus
Ala. Duellum.

Acies

Guerra

Bellus

Bellus formosus/procerus/& speciosus/ Preclarus/nitidus/pulcer/pariterq decorus Splendidus/egregius forma/facieq venustus. Multorū procerū corpus decet esse procerū. Est procerū vere procerum corpus habere

Formosus
Procerus
Preclarus
Nitidus
Decorus

¶ Peracto superius competenter de synonymatione ⁊ cōsignificatione dictionū que ab a littera incepert. hic autor intendit agere de synonymatiōe dictionum que incipiunt a B. Et primo docet quot sunt nomina synonyma eiusdem nominis bellus a.um. i. pulcer a.um. Et derivat a bonus a.um. i. aliquantulum bonus: dicens q̄ ista. ¶ Formosus a.um ⁊ dicit de forma me. ¶ Procerus ra.rum. componit a procul ⁊ hec terra re. ¶ Speciosus a.um. ⁊ dicit de hec species ei. ¶ Preclarus a.um. ⁊ componit de pre ⁊ clarus. ¶ Nitidus a.d. ⁊ dicitur de nitco es. ¶ Pulcer a.um. ⁊ dicitur de hec pellis lis id est cutis. ¶ Decorus a.um. ⁊ dicitur de decor ris. ¶ Splendidus a.um. ⁊ dicit de splendeo es. ¶ Egregius a.um. ⁊ compōitur de prepositione ex. ⁊ hic grex. quasi extra gregem. ¶ Venustus a.um. de hec venus ris. id est luxuria. ¶ Multorum ⁊c. hic ponit autor differentiam inter procerum media correpta ⁊ procerum media producta. Procerum cuius media corripitur. est genitiuus istius nominis in plurali numero. Nominatiuo hi proceres: Genitiuo horū procerum. Datiuo his proceribus. Proceres idem q̄ nobiles. Et dicitur de pro qđ est procul: ⁊ hec caries ei. id est turpitudo vitiata: quasi procul a carie. Procerus cuius media producitur est accusatiuus casus de hoc nomine procerus ra.rum. Et potest esse nominatiui vel vocatiui casus. Cuius vbilibet producit ce in ⁊cerus. ¶ Construe. Decet. i. decens est corpus multorū procerū id est nobilium: vel generosorū virorū: esse procerū id est pulcrum. ¶ Est procerū. hic manet differentia inter predicta nomina & superius ponit. quia ponit differentiā inter procerum cuius due prime syllabe corripiunt ⁊ procerum cuius due prime producuntur. ¶ Nota q̄ pro: quando stat pro procul in compositione corripit ⁊ quando stat prepositionaliter semper producitur vt superius ponit ambobus modis. ¶ Construe. Est. i. pertinet (anglice yt befalleth) horū procerum. id est nobilium: habere corpus procerum id est pulcrum.

Dicis inter procerū ⁊ procerū.

Constructio

Beatus
Felix.
Faustus

Est fortunatus/felix/faustusq/beatus De trans atoq beans/trabeam dic & trabeatum.

Trabea

¶ hic autor docet q̄ ista nois conueniunt in significatione cum hoc nole beatus a.um. i. fortunatus a.d. Et of de fortuno as aui. ¶ hic ⁊ hec ⁊ hoc felix cis Et cōponitur infelix cis. vnde feliciter felicissime: aduerbia: ⁊ hec felicitas atis ¶ Faustus a.um. ⁊ dicit a fauto es. i. alle cui fortuna accidit vel fauet. vñ faustus fausta faustum aduerbia: ⁊ hec faustitudo. inis. i. felicitas: ⁊ cōponit infaustus. a. um. i. infelix. ¶ Beatus a.um. ⁊ dicit de beo as. atus sum. beari. ¶ De trā. ⁊c. Autor hic docet q̄ trabea bee. est vestis regalis vel imperialis: ⁊ of a transbeo as. ⁊ illud de trans ⁊ beo as. vnde trabeatus a.um. i. trabea indutus. Unde legit q̄ vbi noster Jesus indutus fuit trabea carnis. i. regali veste carnis. ¶ Satis facilis est constructio. Construe secundū versum sic. Dic trabeā supple deriuari de trabea.

Res eadem femoralia/sunt peri somàta/bracce
A braccis braceale venit/lumbareq3 lumbus

¶Autor docet hic q3 iste dictiones/perisoma/z femoralia eius dē sunt significationis cū isto nole hec bracce ag. ¶Perisoma declinat. hoc perizoma.atis.z cōponit de peri.qō est circa z zoma.a.i. corpus quasi circliens corpus. Et ē vestis vt dicit hug. antiquissime sez succincta ouili femoralia quo genitalia inuolunt. Alij dicunt q3 sit tumica folijs consuta: qualē ferut dñi Ade post lapsum. ¶Hoc femorale is: dicitur de hoc femur ris.i. crus vel vsq3 ad femora descendit. ¶Hec bracce ag. vnde a braccos grece: qō est breue latine. q3 breues vestes sunt. ¶Hoc braceale lis.z hoc lumbare ris. idē sunt sez illud qō ponitur in bracis vel circa lumbos: cui ligule ligant pro caligis sursum ligandis. Et dicitur braceale a bracis. Lumbare a lumbis.

perizoma

femorale
Bracce
Braceale

Fiber idem castor3/venit castoria cuius
Sunt testiculi/castratos dicimus esse.

¶Autor docet hic q3 ista nomina hic fiber bri. hic castor oris. sunt eiusdē significationis cū hoc nomine hic bever: media correpta. ¶Hic fiber dicit a findo das. bi. ere. i. scindere: q3 cū venatores insequunt eum: fundit testiculos suos. i. abscindit: q3 medicinales sunt. ¶Hic castor oris: media correpta in genitiuo. Iuxta illud doctrinale. Format ous rhetor mentor arbor: neutrag3 castor. Et dicitur castor de castro as. q3 castras seipm vt dictū est: dum sentit venatores sequaces fugiens se fugari propter testiculos: vnde hoc castoreū ri. medicamen qō fit de testiculis eius. z adiective declinat castoreus. a. um. aliq3 pertinens ad castorem.

Bever
Fiber
Castor
Castoreum

Dragma/bilanc3/est mna/vel aure3 atq3 talētū
Sed dracma proprie speciem dic ponderis esse

¶Autor hic docet q3 ista nola dracma/aureus/z talentū. cōsignificant vnam rem cū isto nomine hic bilancius cij. Et est quidā nūmus aureus sicut nobile. francus/muto/florenus/z hmōi. ¶Hec dracma me. scribit per c fm hug. z est ppue species ponderis sez octaus pars vncie. Sed hoc dragma tis. g. s. in genitiuo est questio siue interrogatio. ¶Hic bilancius cij. dī de Bilancio ciuitate quadam: que nūc dicit Constantinopolis: et adhuc bilancius moneta illius ciuitatis dicitur. ¶Hec Mna mne. scribit cum tribus litteris. Et Na ē imperatiuus modus de no nas. vnde in accentuario. M vult nesci Mna. Na verbum non habet illam. ¶Hic aureus rei. Et potest declinari adiective. aureus. a. um. z dicitur de hoc aurum ri.

Bilancius
Dracma hec
Dragma tis

Mna
Na imperatiui
Aureus

Est neutrū dragma/cui dragmatis est genitiuus.
Questio dragmatici dicas genus esse loquendi

¶Autor dicit hic q3 dragma faciens genitiuum dragmatis neutri generis ē questio: vt supra dictum est. Unde dragmaticus. a. um. id est interrogatiu3. vnde

quoddã genus loquendi dicit dragmaticũ qđ sit interrogatuum ꝙ respõsiuũ ꝙ propie per personas introductas: vt in Therencio.

Boletus

Unum significant boletus/tubera fungens
Duos fructus terre faciunt tonitrus/pluuieq3
Additur alperagus/his sensus conuenit vnus

Boletus. Tuber

Fungus.

Asperagus

¶ Autor docet hic q3 hec nola hic boletus ti: hoc tuber ris: hic fungus gi. hic asperagus gi. sunt idem in significatione. ¶ Hic boletus ti. dicit de hic bolus li. ¶ hoc tuber ris: a tumeo es dicit: qz ex tumore terre pcedat. Et dicant tubera quasi tumera. i. quasi tumo es terre. Et sepe ponit pro tumore. Et p peccato generaliter. vnde tuberositas atis. i. inflatio. superbia. ¶ hic fungus gi. dicit a fungo gis: fin vocẽ: sed de fungor ris: fin significationẽ. Vñ Marcialis cocus. Defũgi fungis hominẽ crassiue negabas. Boleti leti causa fuere mei. i. defũgor. ris idem qđ maior ris. ¶ Hic asperagus gi. vt dicit Hugu. dictus est: qz spinosus ꝙ asper est fruter eius quedã herba. Et etiam sic dicit quidam piscis paruus: sed optimi saporis. Et etiam boletus dicitur.

Balsamus est arbor/sunt balsama dicta liquores
Arboris emanant opobalsama/cortice cesso
De foliis effecta scias folibalsama tritis/
Trita vel incisa/faciunt calobalsama ligna.

Balsamus
Balsamum
Opobalsamuz.
Folibalsamuz.
Calobalsamuz
Xylobalsamum
Xilobalsamum.
Carpobalsa

¶ Autor ponit hic vsiam inter hec balsamus mis hoc balsamũ mi. ꝙ opobalsamũ mi: folibalsamũ mi. ꝙ calobalsamũ mi. ¶ Hugun. dicit. hec balsamus mi. est arbor cresens: vnde hoc balsamũ mi. lignũ vel fructus vel liquor eius. Et cõponit cũ opõ: qđ est mansio vel cauerna vel cortex. ꝙ dr opobalsamũ. id ẽ liquor manans de incisione cortices qui per cauernas eximij odoris guttas distillat. Item cum ponitur cũ folũ: ꝙ dicit folibalsamũ. i folium balsami liquor manans de folijs arbis illius. Item componit cum calo: qđ est lignũ: ꝙ dr calobalsamũ. i. lignũ balsami vel liquor manans de ligno eius arbis. Item dicit xylobalsamũ. id ligno qđ est lignum. Item cõponit cum xilos vel carpos. quorũ vterq3 interpretatur fructus: ꝙ est carpobalsamũ vel xylobalsamũ: fructꝰ siue semen balsami vel liquor qui fit ex eius fructu siue semine. ¶ Nota q3 multiplex ergo vnguentũ balsamus affert. Primũ est ꝙ preciosius aliis qđ sponte manat de foliis: ꝙ illud vocat balsamũ. Secundũ est carpobalsamũ vel xylobalsamũ. Tertiũ est opobalsamũ. Quartũ folibalsamũ. Quintũ calobalsamũ vel xilobalsamũ: ꝙ hak ita si ferak in manu contra solẽ ꝙ erunt: carnem si nõ tunc est corruptꝰ. Et a balsamꝰ balsamatus. a. um. i. balsamo inunctꝰ. Et põt esse pars ꝙ capiũ: nam balsamo as. est balsamo inungere: ꝙ est actiuũ. ꝙ componitur cuz in. ꝙ dicit imbalsamo as. i. valde balsamare: ꝙ est similiter actiuum.

Bacchus.

Est bacchus vitisator/eius baccha sacerdos.
Vtuntur insanie/qui bacchanalia viuunt.

Quemlibet insanū bachari dicimus inde

¶ Hic docet autor q̄ ista duo nomina sunt idem in significatione scz vitisator ⁊ bacchus. Et est bacchus deus vini: ⁊ ponit quandoq; pro ipso vino: Vñ hic bacchus li. qui a baccho: vt dicit est repertus q̄ homines moti vino baculo vtebantur. Vel dicit a baulando: q̄ aptus est ad baulandū. Item bacchus hec bacche ce. femina colens festa bacchi id est sacerdotissa eius: que ⁊ bacchis dis dicit. ¶ Bacchanalia declinat in plurali hec bacchanalia orū id est festa bacchi. Et ponit hoc nomē adverbialiter scz pro bacchanaliter vel furiose. Unde Juvenalis in epīa secundā satyram. Ultra flammomstas fugere hinc libet ⁊ glaciem. Oceani. quotiens aliquid de moribus audent. Qui curios similant ⁊ bacchanalia vivunt id est bacchanaliter vel furiose vivunt. Et a bacchus dicit bacchor aris verbum deponens id est furere vel insanire. ¶ Dic vitisator oris: componitur de hec vinis tie: ⁊ sator id est ille qui seritid ē plantat vites. ¶ Construe. Vitisator est bacchus: bacchus est sacerdos eius. Alii vivunt insane qui vivunt bacchanalia id est bacchanaliter. Nos dicimus scz a bacchus quemlibet insanum. id est furiosum bachari id est furere insanire.

Bacchus
Baccha
Bacchanalia
Bacchor

Vitisator
Constructio

Sustentamenta/columen/basis/atq; columna.
Pes substans propie fertur basis esse columne

¶ Autor hic docet q̄ ista nomina cōueniunt in significatione cum hoc nomine hec basis sis. scz hoc sustamentū ti. Et dicit de sustento as: ⁊ hoc columen inis. Et est columen inis fm Prisc. alacritas vel fortitudo. Unde Homerus. Dum patrie columen pungit manus ense heros. Et est hoc basis sis: nomē fortissime petre/lingue syrioz: vnde basis sultura columē scz qđ supponit illi. Et dicit extremitas plante. ¶ Et hec columna ne. ⁊ dicitur de hic culmus mi. Et ē culmus ipse calamus spice qui a radicibus nascitur: dicet culmus mentā p ipso folliculo vnde spica exit: ⁊ qñq; culmus p spica ponit: ⁊ dicit culmus a calamo: quasi calamus. Et nota q̄ columna constat ex tribus partibus: prima pes dicitur basis: ⁊ est basis p pte pedis columne. Secunda pars dicit fustus q̄ protenditur a basi: ⁊ est illa pars que est a basi vsq; ad summitatem. Tercia pars dicit epistilium. Et est capitellum qđ supponit columne. Unde versus. Dico basim portare stilum qui vectus ab ara. Portat epistilii: stilus est erecta columna. Et est columna ipm totū factū ex tribus partibus superius recitatis

Basis
Sustamentū
Columen
Columna
Culmus

Notabile

Basileos grece/rex dicitur esse latine.
Hinc scio basilicam nasci/simul ⁊ basiliscū.

¶ Hic dicit autor q̄ basileos ⁊ rex idem sunt. ¶ Basileos componit de basis ⁊ leos qđ est populus quasi basis populi id est sustentamentū populi. Sed basileos est grecum ⁊ versum est latinū: ⁊ dicitur basileus lei: id est rex vel imperator vnde hec basilica ce: id est aula regia vel palacium regis: sed modo basilica p translationē dicit ecclesia qđ est palacium summi regis. ¶ Basilica dicit basilicanus a um. id est palatinus scz aliquis de curia regali vel de palacio regis qđ componit cum sub ⁊ dicit subbasilicanus a um. ⁊ subbasilicani ppie dūr qui habitant in ima basilicam ⁊ sub alis eius. Item basilica est quedā herba: quigenciana dicitur radix dat fortitudinē ⁊ suauitatē omnibus vtentibus ea. Item a basileos dicit hic basiliscus ci. rex serpentū qui solo visu interficit animalia: ⁊ dicit nasu ex otia galli cuius pulvis dicit vertere omne metallū in aurū

Basileus
Basilica
Basilicanus
Basiliscus

garullus: vt dicunt quidā alchimiste: ⁊ vocat ille serpēs (anglice ⁊ cocatrice.

De balo siue balatu dic forte tu balatrones.
De baratro recte formari dic baratrones.

Baratro

Notabile

Baratro

¶ Autor docet hic q̄ ista duo nomina baratrones ⁊ balatrones idem significant. ¶ hic baratro onis id est ieccator/gulosus/vel prodigus/vel ioculator/ anglice a iogulier or a gloton. Et nota hic q̄ balatro onis: producit illas duas syllabas ba ⁊ la: sm Hugut. ⁊ Catho. ⁊ Doctrinale. que sm autor ē corripiunt. Unde predictus versus potest corrigi sic: dat balatrones balo baratrū baratrones: ⁊ isto solo versu continet sensus illorum duorum versuū. ¶ hic baratro onis a barathrum dicit quod est vorago atra. Et est baratro ieccator vel glutto: q̄ omnia barathro id est ventri committit.

Unū significant batulus/batus/atq; batildus
Uas affirmatur batulus quo puinia locat.

Batus.

Abbatis
Batulus

¶ Autor dicit hic q̄ ista nomina batulus/batus/⁊ batildus idē significant. ¶ hic batus ti. est mensura capiens quinquaginta septarios vel tres modios Et deputat tm liquidis propue: licet etiam in aliis rebus talis mensura habetur. Unde componitur cum ab ⁊ ablata b ponitur hic ⁊ hec abbatus indeclinabile per omnes casus: qui cum bato bubulci avenas vel aliud. Et a bato dī batulus li. vel batulus li. diminutiua. Item batulus est vas ferreum quo ardentes prune sive carbones portantur. Unde in vita sancti Laurentii. Illati sunt batuli cum punis ardentibus.

Barrus.

Nam barrin grece graue dicitur esse latine
Baro baronis grauis ac autenticus est vir

Barrus
Baro
Elephs

Elephantis

¶ Autor docet hic q̄ ista nota sunt eiusdē significationis. ¶ hic barrus ri. q̄s dicit de barrin grece q̄s est graue latine: q̄ animal graue est. Et a barin dicit hic baro onis. i. vir probus: grauis ⁊ autenticus. Et est baro (anglice baron. ¶ hic elephas antis: dicit de elephas grece q̄s est mons latine: q̄ representat magnitudinē montis. Unde quod. Corpore tā grandes apud indos sunt elephantes. Ut bene firmares montibus esse pares. ¶ hic elephantus ti. de hic elephas dicitur. De barrus. dicit barro ris rui rre. i. clamare ad modū elephantis. vnde hic barritus tus tui. vox elephantis.

Ouis

Lanigeras vel oues: balantes: siue bidentes
Dicimus/eiusdē tot nomina sunt animalis.
Esset in his: si non vitaret ouicula versum.

Lanigera

¶ Autor docet hic q̄ ista nota sunt eiusdem significationis. hec lanigera re: que componit de hec lana ne. ⁊ gero ris. quasi gerens lanas. ¶ hec ouis ouis dicit de offero offers obtuli offerre. ¶ hec balans tis. a balo as. dicitur.

¶ hec bidens tis componit de bis: et hic dens tis: q; binos dentes habet ceteris longiores. hec cuncta ie. diminutiuū de hec outs outs out outem.

Baltheus insignes matronas aureus ambit
Hinc auro mixto conteꝛunt serica tela.

Baltheus

¶ Autor docet hic quid sit baltheus. ¶ Baltheus est zona facta ex serico: cui fila aurea cōtexunt: quia domune et nobiles mulieres vtunt. Et declinatur hic baltheus tei. ut singularit: sed in plurali inuenit masculini et neutri generis. hūj baltheī vel hec balthea: fm Aug. est cingulum militare: sed dictum quasi pendeus: q; ex eo signa dependent ad demonstrandū legiones militū summes fes septem milia ferentes: ter aquis ferquita tot constituunt legiones. Unde et baltheus dicit nō tm quod cingitur: sed q; etiam bene arma dependent: vnde baltheolus dim. diminutiuū a baltheus a. um. id est baltheo ouis a. um. baltheriorius riui. ire. id est cingere: et est actiuum.

Baltheolus

Baltheris

Betam/maguderim/caulem dic esse secundum.
Hinc adiectiuum nomen betacius exit.

¶ Autor docet hic q; ista nomina beta/maguderis/caulis/ sunt eiusdem significationē. ¶ Beta est secundus caulis: qui post primū abscisionem in eodem truncō nascitur. ¶ Maguderis fm quosdam est genus speciesq; oleris sūt: e illud. Maguderis species oleris vel truncus habet. Dic caulis lis. de coaleo les. vel a coalo lis. i. crescere dicit. Et est caulis generaliter herbarū vel oleruꝫ medius fruteꝫ: que vulgo tyrsus dicit: q; a terra sursum ascendit et quo tractum est: vel specialiter quod sit genus oleris: caulis dicit: q; tyrsus illius amplius ceteris oleribus coalescit. ¶ Nota a beta dicit betacius a. um. nomen poss. ssimum.

Beta
Maguderis
Caulis
Betacius

Signat idem bilis/offensaq;/rancoꝛ/ira
Sed proprie bilis est humoꝛ fellus amarus.

¶ hic ponit autor q; hec nomina bilis/offensa/rancor/ira. sunt eiusdē significationē. ¶ Dic bilis lis. a bis dicitur: id est vel felle: vel feroce ire. vel ex commotione fellis procedens amaricatio. Et ponitur quandoq; pro ipso felle: vel pro quolibet nigro vel malo humore: et quandoq; pro ira.

Bilis

¶ hec offensa se dicit de offendo dis. quod est facere aliquem tristi vel inuenire: cum eum ad lapidem offendimus illum inuenimus. Unde et hec offensio onis. et hec offensa se. i. culpa fontis facti. Et hoc offendiculum li. illud ides quō culpa: vel illud ad quod pedem offendimus: vel obex: vel impedimentum.

Offensa

¶ hic rancor oris. a ran dicitur quō est ira vel locus ire. Et est rancor indignatio doloꝛ: amaritudo mentis: vel feroꝛ: et pro ipse carnis ex vetustate q; nascitur. et hic rancidus a. um. id est iracundus vel fetidus et amarus ex vetustate: et impudens et rauabulus. a. um. aliquantulum rancidus: et a rancor hec rabies ei.

Rancor

¶ hec ira re. ab vi quō est lingua chaldeoꝛum ignis siue flamma dicitur: bernard. et dicitur ira quasi vra: quia accendit et inflammat. Unde irascor eris. ri. irasci. Unde iracundus a. um. facile irascens: quia accenso sanguine in furoꝛem vertitur.

Ira
Iracundus

Ex geminis libris constat mensura bilibris.

Bilibris
Libra

¶ Hic docet autor q hoc nomen hic ⁊ hec bilibris ⁊ hoc bre componit de bis ⁊ libra a. Unde mensura bilibris constat ex geminis id est duabus libris. ¶ Libra est que perficit de duodecim unciis: ⁊ habet pfecte ponderis: qz cōstat tot unciis quot mensibus annus ⁊ dicit libra a liber q um: qz sit libera ⁊ cuncta ut ter ponderans peccetenus in vno concludat.

Dicuntur bifores value gemine coeuntes.

Bifores
Foris

¶ Autor docet hic q hoc nomē bifores componit a bis ⁊ fores. Et dicunt bifores bifenestre duplices fenestre. Et hec ⁊ hec bifores ⁊ hoc re. i. dupler. Ubi Ouidius. q. metho. Singula bifores reserabant lumina value. ¶ Foris a foris vel foras dicit. Et declinatur in plurali numero hec fores foriū. Sed in singulari inuenitur. Genitiuo huius foris. Accusatiuo hanc forem. Et dicitur fores qz foris ponunt ⁊ foris aperiunt ⁊ vulnunt. Unde hic foricul⁹ li. de' q preſt foribus ⁊ ea cubo bas. ¶ hec valua ue. dicit q volue is: ⁊ value sunt ppue que ostiorū volumē: ⁊ sunt duplices ⁊ replicabiles ¶ Ulula quasi valua i. tunica ventris: vel qz semen recipit: vel qz ex ea fetus procedat. Ulua etiam dicit lumen suis. ¶ Geminus a um. id est dupler vel bus. Unde gemini dicuntur duo simul nati: ⁊ nō nisi duo simul nati: sed ⁊ plures simul nati. Et dicit gemino gigno mis. mui. gere. mitum tum supino.

Intono / bel reſono / reboo / boo / mugio / clamo
A boo buccella fit / buccula / bucca / boatus.
De cano de bucca / cum buccino buccina fiunt.
Os oris bucca / minuit quoq buccula sensum.
Infantum buccas / oscilla vel oscula dicas.
Est buccella cibus: quantū semel accipis ore.

Intono
Reſono
Reboo
Mugio
Clamo ⁊ compositis.
Boo as ⁊ deponentia.

¶ Hic in versibus docet autor que sunt verba cōuenientia in significatiōe cum hoc verbo boo boas aui are. ⁊ sunt ista. ¶ Intono as ui nare. i. mouitū intonitū. q componit de in: ⁊ tono as ui are. ¶ Reſono as ui are. ⁊ componit de re: ⁊ sono as ui a. e. sonitum ni. in supino. ¶ Reboo as ui are de re: ⁊ boo boas bo as boaui boare boatum bo are. ¶ Mugio is ire ijui ⁊ ii. i. in supinum ⁊ est ppue boum. Unde hic mugitus tus hic clamor vel vox boum. Unde Ouidius in de remedijs. Parce fremant alijs sylue mugientibus ilie. Et queritur vtrū mugire absolute sit neutrum. esse possit. Et componit mugio a mugio / obmugio / ⁊ est neutrum. cum omnibus suis compositis: ⁊ produxerunt hanc syllabam mu. ¶ Clamo as aui are. ab hic calamus mi. dicit: idest clamorē facere sonare quasi clamare. Unde hic clamor oris a quo clamosus a um. Et nota q clamo est verbū neutrum: potest tamē aliquo transitiue construi vt magno pueri clamo illum. i. eli clamore vocis illi. Et cōponit acclamo as aui. conclamo as aui. reclamo as aui are. Et sunt neutra omnia composita a clamo. ¶ A boo buccella æ. dic autor de ea que sunt derivata ab hoc verbo boo boas. ⁊ sunt iſtaque buccella le. ⁊ ē

diminutiuū de bucca ce. ⁊ hec buccula le. ⁊ est diminutiuum de bucca ce. a bo
as. dicit folliculus ⁊ inflatio. Uel bucca est nomen ficticium sumptū ex ppri
tate vocis gnis rei. Et a bucca ce. hic bucco onis. i. verbosus fatue qui multū lo
quitur ⁊ multū comedit. Proprie quidē bucco dicit garrulus qui loquacitat
otis sui nō sensū cunctos cuperet. ¶ Item buccas componit cum burro. i. dim
⁊ dicitur hec burribuccus. i. ille qui nimīs vult os vel bucci aperire. ¶ hic boa
tus tus pti. a boo as dicit. i. sonus boatus. Item a bucca ce hec buccina ne. vi
dicit a boo as. qd sonat. Uel fm istum autorem buccina componit de hec buc
ca ce. ⁊ cano is: qz in illa cantus cum bucca fit flando. Et inde buccino as
id est cum buccina sonare: ⁊ hic buccinno nis. i. clangor buccine. hugni. dicit q
cano componit cum buccina ⁊ dicit hic buccinnen buccinninis: cui bucca cantā
¶ Construe. Infantum buccas ce. Dic id est buccas buccas infantū. i. puerorū
est ostula vel ostuta. Ostulum vel ostulum vtrūq est diminutiuū ce os ostis. i.
parvum os: ⁊ bucella est a bucco: accapit. i. quātū potest accipere semel i os suo.
Et est buccella diminutiuū de bucca: ⁊ est buccula. ¶ Item buccula potest esse
diminutiuū de hic ⁊ hec boo bonis: ⁊ sunc buccula est parva bos. Unde Virgi
lius in buccolicis. Aut errans buccula campo. Item a buccula hic buccellari
nor. id est gusto vel lecco. or.

Buccs
Bucco onis
Burribuccus

Boatus
Bucca
Buccina.

Constructio

Bucula

Inter se lituus/tuba/tybia/buccina/dissant.
A lituo gracilis sonus exit/grandior illis
A componenti sortitur buccina nomen.

Lituus

¶ Autor hoc loco hic & ista nomina in generali sunt idem in speciali tamen differunt scz lituus ce. Lituus est tuba generalis gracilem sonū emittens. ¶ Tybia hec est instrumentū musicum: qd primū de cornibus ⁊ grossis pecorū ⁊ curvis hyminulos fierent: sed postea abusione de vi. sequenti re sed aut tybie. Et dicit tybia: typus vel genus vasculi in modū fistule ex virgulis textum. Unde Tybia hec fistulosic potest tybia tosti. ¶ hec tuba be. anglice a trumpe. legalis erit fistula cum sotis de argento ad quatuor octonaria. Ut versus. Legalis populi tuba cum clangore vocabat. In bello castris festibus regebat

Tybia

Tuba

¶ Buccina fm istum autorem componit de bucca ⁊ cano. ¶ Construe. Istā nomina lituo: tuba: tybia: ⁊ buccina dissant: ubi differunt inter se. Gracilis sonus id est egalis ⁊ fistulis: exit i. emittit a lituo sed grandior sonus exit illis id est ab illis scz tuba/tybia ⁊ buccina hec buccina ne. sortitur id est habet vel percipit nomen a componenti scz a cano is: ⁊ hec buccy ce.

Construcio

Bubo/bubalus/bos/bollar/bucera/buris.
Bubulus/& bullus/bucculus/buglossa/bubulcꝰ.
De boue preterea fit bolforius boetes.
Est bouar statio bouis/est curuamen aratri.
Buris/bubalus/tumidus est bua racemus
Bos parvus buculus/sed babulus & boue maior.
Forme consimilis: ac alterius specie.

Bubo

Sunt pisces bulbi/seruant armenta bubulci.
Lingua bouina sonat/gramẽ buglossa vocatur.
Sed coznuta sonant/animalia bucera grece
Sed via bolsozus/est bouis appellata nieatu.
Arcteo defixa polo stat stella boetes

¶ Autor cõmemorat hic quedã nola cõsonantia sm vocẽ: que tamẽ differt inter se sm rem derivata ab hoc nomine hic ⁊ hec bos bouis. Primo ponit numerũ: postea repositionem illoum ñ: bungens. Primo ergo dicit q; ista nola fiunt de bos bouis fit bubo bubulus ⁊c. ⁊ preterea hoc nomẽ bolsozus fit de bos aug bouis fit bẽ bos. ¶ Et bolsar ⁊c. hic exponit predicta nola fle. hoc bolsar aris. est statio bouũ. ⁊ bouũ sm ⁊ babulum ñ quo stant boues: ⁊ sic vide ñr bolsar cõponi de bos bouis ⁊ flo flas. ¶ Pecburna burne ri. est entuasmen id est curnatura aratri. ⁊ dicitur de bos. hec bubalus li. est vna cum rumodis racemis id est natura racemus. ¶ Bucuine est parvus bos diminutiuum de bos bouis. Sed bubalus est maior bouẽ: consimilis forme: ac p cet. alterius speciei. Unde in vita sancti Marci dicit. Trahamus bubalum ad locũ bubalinũ: bubalus est vnus ex specie cum bouẽ. ¶ Bulbi sunt quidem pisces cum magnis capitibus: de quibus cõmemorat Ouidius. damus a libicis bulbus tibi missus ab ore. Item quintus fernus dicit. Contritus cum nelle dabit medicamina bulbus. ¶ Bubulci id est custodes boum: seruant id ẽ cũ bestie armenta. Et dicitur bubulcus de bue: quod est bos g; pcos custos quasi custos bouis id est bouum. Unde Virgilius. Tarde venere bubulci ⁊c.
¶ Buglossa vocat gramen id est quedã herba: nam sonat idem q; lingua bouina. Dicit enim buglossa a bus qđ est bos ⁊ ber. glossa. lingua: quasi lingua bouis vel glossa bouis. ¶ Sed bucera sonant greci cornuta animalia latine. Et dicitur bucerus a um. de bue quod est bos ⁊ ceros grece qđ est cornu latine. Unde buceri sunt boues cornuti. Unde Ouidius. Lanigeros q; greges armentaq; bucera pauit lanigeros g; reges id est oues armenta. bucera id est boues. Armenta autem sunt ppie collectiones boum. ¶ Sed bolsozus est via appellata meatu vel transitu bouũ. Est enim mare bolsozus vbi boes transiunt. Unde de ipsa dictione commemorat dicens. Astrigero bolsozus undas. Et cõponitur de bos bouis ⁊ fozos qđ est ferre. Stella boetes stat defixa in arctico polo id est boreali polo. Arctos namq; est stella fixa nsta polum arcticũ versus partem borealem. vnde arcticus a um. id est borealis. Est enim polus duplex scz polus antarticus: polus arcticus est in summitate sphere ⁊ sic directe borea. Polus antarticus est in inferiori parte sphere directe in oppositũ poli arctico. Et ili duo poli sunt axes quibus volvitur totum celum.

Bolsar
Bubalus
Baris
Bucuine
Bubalus

Bulbi
Bubulci

Buglossa
Bucers

Armenta

Bolsozus
Boetes

Polus arcticus
Polus antarticus

Bufo

Est bufo/rana/ranunculus/atq; rubeta.
Turpis auis bubo turpissima belua bufo.

¶ Autor docet hic q; tria nomina rana/ranunculus/⁊ rubeta sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic bufo onis. Et est bufo vilissima rana fugiens ⁊ habitans in siccis cauernis murorum ⁊ parietum. ¶ Rana dicit a ranc. quod sit ira vbi ⁊ rancat dicitur.

Rana

¶ Hic rannunculus li. verisimili siue diminutiuum ¶ hec rubeta te. de rubus bi. dicitur: quia in rubis morat. ¶ Turpio aute bubo ꝛc. hic ponit differentia inter bubonem ⁊ bufonem. Bubo est quedam auis que a sono vocis nomē habet: de qua cōmemorans Ouidius dicit. Fedaq; sit volucris venturi nuncia luctus. Ignauus bubo dirum mortalibus omen. Bufo est turpis rana vt supernus exponitur. ¶ Construe. Bubo est turpis auis sed. Bufo est turpissima belua id est bestia. bubo anglice a nowle. bufo anglice a toode.

Rannunculus
Rubeta

Constructio

Res eadem blata/vespertilioq; vocata.
Hinc declamare garritu fit blaterare.

¶ Hic vespertilio de vespera dicit quia in vespere volant. ¶ hec blata te. fm pugu. de blatero asserit quoddā animal de nocte tm ambulans que comprehensa manū inquinat sed in vllum autorem idem est q; vespertilio. Alij dicunt q; est genus muris in subterraneis cauernis habitans. ¶ Blatero as. fm pugu. autore de blata dicit. id est clamare ad modum blate. Pugu. dicit de blatero asserunt hec blatria re. que est somnus rane. Et sit blaterare stulte et sine causa loqui. vel detractare/vel detrahere/vel trepide aliquid proferre. i. mens trepidantia verba referre vel proferre. q̄s ⁊ balbutire dicit.

Blata

Blattra

Mercedem cursus brauium victoria donat

Bramium

¶ hoc brauium nū. est hasta vel gladius ad finem stadij positus: qui solebat dari certatim currentibus pro mercede. Et dicit brauium quasi bracium vie ꝑ cium vel premiū. ¶ pugu. dicit hec auri laurea/palma/munus/bonum/cursus/quasi par annum id est partū ⁊ acquisitum vi ⁊ virtute. vnde hic ⁊ hec brauea ge. qui accipit brauia id est mercedem cursus.

Bractea/bracteola/tenuissima lamina fertur.

¶ hec bractea te. de brancus ci. dicitur tenuissima lamina auri. Vnde hec bracteola deminutiuum de bractea. Et etiam bracteola dicitur cāpanula aurea. Vnde bractearius a. um. id est bracteas omnino fm pug. fuit, lamina (anglice a plate.

Bracies
Bracteole

Imber/hyems/bruma trib⁹ his res vna vocat.
Sed nomen bruma trahit a breuitate dierum.
Nanq; brachos grece/breue dicit esse latine.
Fertur humera dies cōponunt hec duo bruma.

¶ Ista tria nomina/imber/hyems/bruma id significant hic pater belu. bri. de a greco imbros. ¶ hec hyems mis ne. Alias hyems grece qd est humidus humor. qui nunc hiemem ⁊ humidum vim ad mouendas vel vitra sol vertitur arcum. Et nota q; in hoc nomine hyems nō ꝑ. ¶ hec bruma me. cōponit de brumus qd est breue ⁊ humera a breuitate dierum. Dicunt enim quidam dies breues esse quos antiq; brues quasi fuisse dicit bruma maximum de propria frigus. Tamq; vero dicit bruma a brevitate dierum.

Hyems

Bruma

Bzucus. Bucus ꝙ atelabus/res vna locusta vocatur
Hec tres etates tria nomina dant animali.
Cum bzeuis est bzucus/cum de tellure leuatur.
Dicitur atelabus: postꝙ sit adulta locusta.
Nomine concordi quasi longã dicimus hastam

¶ Ista nomina bucus/atelabus/locusta/idem significant. ¶ Dic bucus ci. dict a brachos qđ est b: eo: quia cũ nascatur brevis est: ⁊ de buco fit atelabus. Et dicitur atelabus quasi alto lambens: vel quia est a tellure elevatus vel est longus sicut tela ¶ hec locusta ste componit de longus ⁊ hec hasta. vide ⁊ cũ greci tam maritimã ꝙ terrestrẽ astacon appellant: ⁊ dicunt quod ẽ grillus vel alius simile. Uel locusta quasi loco sta.

Atelabus.
Locusta

Canis. Est canis/ꝙ catulus/leporarius/atꝙ molossus.
Ni metra peccarent odorisecus esset in istis.

¶ Ista nomina canis/catulus/leporarius/molossus/odorisecus/idẽ significant. ¶ Dic ⁊ hec canis: nis. m. vnde versus doctrinalis. Est hic ⁊ hec testis canis burgensis ⁊ hostis. Et canis ⁊c. Et dicit canis de cano nis. cecini. ere. ¶ Dic catulus li. diminutiuũ de canis ⁊ sunt catuli pprie filij canis: abusiue tñ filij aliorum bestiarum. ¶ Dic leporarius ri. de lepus oris dicitur: qz maxime persequitur leporẽs. ¶ Dic molossus si. magnus canis. a molo lis dicitur quasi ad molendinũ paratus. Uel dicit molossus a molossia quadã terra vbi optimi ⁊ magni canes abundant. ¶ Dic odorisecus ci. tunc mutat qm ẽ componit de hic odor oris ⁊ si quod ris. qz odore sequit feras vel bestias quas venatur. ¶ Et nota qđ odorisecus producit hanc syllabam do. sed autor iste corrupit cũ necessitate metri. ⁊ ideo excusat se in puncto istius operis ibi. Sed qz dactylica ⁊c.

Canis
Catulus
Leporarius
Molossus
Odorisecus

Notabile

Celum. Ether/ꝙ ethra/polus/delũ dicatur olympus.

¶ Ista nomina ether/ethra/polus/olympus/idem significant. cũ hoc nomine celum li. qđ dicit ether re. pprie est superius elementũ ignis: ⁊ est nomẽ grecum ⁊ facit accusatiuũ singularem etherẽ vel ethera: ⁊ ille actus ethera transfertur in nominatiuũ: ⁊ declinat hec ethera re. ¶ Dic polus li. a polio las. Lunare. dicit: qz politus est ⁊ ornatus stellis. Polus etiã dicit extremitas axis. ¶ Et ẽ axis linea idealis. id est natural⁹ que tenditꝙ a polo artico vsꝙ ad polum antarticum per medietatẽ terre. Dugui. dicit. poli sunt duo stellę in capite axis ⁊ dicunt a polio quia rotandi sunt. Et ponitur quandoq; pro celo: quia politũ ẽ ⁊ sculptũ variis stellis. ¶ Dic celũ li. d foe celo as. qđ in vna significatõe est contrariũ qđ revelare: qz celat nos celestia. Uel dicit celũ a celo as: quod in alia significatione idẽ est qđ sculpere vel pingere: qz celum est elatũ id ẽ sculptum vel pictum variis stellis. Uel componitur celum a cela elyos qđ est sol: quasi cela elyos id est sol⁹. ¶ Et nota q⁹ triplex est celum: aereum: ęthereum ⁊ empyreũ. Aereum celum est ille locus qui est inter terram ⁊ firmamentũ. Ethereũ celum est vbi sunt stelle in firmamento ⁊ planete errantes. Celum empyreũ est vbi angeli ⁊ archangeli sunt. Et dr empyreũ ab en qđ est in ⁊ pyr

Polus
Axis

Celum

Notabile

quod est ignis: qz ille locus est totus igneus: vicz ardens in charitate dei
¶ Hic olympus pi. dr de olon qđ est totum: q lampas quasi totus in lampade
idest ardens in igne id est charitate. Uel componit olympus ab olon quod ē
totum: q fos quod est lux vel ignis sm hugut. Olympus.

Est latrina locus/idē cacacūba/cloaca

Cloaca

¶ Ista nomina latrina/q cacacliba: vnū significant eū hoc nomine cloaca.
¶ Hec latrina ne. de latro as dicit. id est putanus seruus in domo que alio
nomine dicit putanaria. Latrina quasi latrans am: qz amo. i. cuius latratus
est ethimologia. ¶ Hec cacacliba de. dicit de caco as. qz ibi cacat. id est ma-
lus humor vel mala possessio vel mala substantia reponit. ¶ Hec cloaca ce-
a colo as. aui. are. qz feces ibi colant. i. purgantur q emittunt. Unde hic cloa-
carius rij. qui eam facit vel purgat (anglice a gunge fermer). Et dicit cloaca
a deo qđ est fodere: qz fodit feces illuc defluentes.

Cácacumbā
Cloaca
Cloacarius

Signat idē qz alī trille tegens tristegia vocata
Dicunt tristega sunt quedā tricamerata
Nam stegen grece tectum dizere latine.

¶ Hoc tristegū gi. idem qz cloaca in vna significatione: in alia vero ē domus
habens tres cameras. Dicit enā qz arca noe fuit distincta q tristega. Et pou-
cit penultimā secundū istum autorem q plures alios. Unde bo trinale. Ante
g cotripta esset abest tristega ceregus. Alij dicunt q cotripit penultimā: quod
percipitur per greca ex quo cōponit. Nam componit de tris quod est tres: et
tegen grece sic telop cuius prima syllaba scribitur cum breui. Unde quidam
dicit. Qui tristega legit hic contra dicit scheas i. regis. Tristegium

Corda fidis/restis/est funis/funiculus qz.
Est antemna/rudens/amentū/iungitur istis.
Est a rudo rudens fidicen fidis q cano format.

¶ Omnia ista nomina fidis/restis/sunt eiusdē significationis cū hoc nomine
hec corda. ¶ Hec corda de. dr de hoc cor cordis. quidam pulsus cordis est in pe
riostitis pulsus cordis est in cythara. ¶ Hec fidis d is. di. est corda cythare. Et
dicitur de findo dis. fidi findere. Fidis componitur cum cano is. q dicit hic fi-
dicen fidicinis. id est qui cū corda canit. vnde hec fidicina ne. cytharista q cum
fide canit. vel cantat. ¶ Hec restis tis. ti. i. funis: vel qđ fit ex fumo ad aliquid
trahendum. Et dicunt restes quibus retia tenant: vel qz rates detinent: q di
citur restis ab hoc nole hoc rhetetis. Unde hic rhetio onis: qui facit vel vēdit
restes. ¶ Hic funis ne. a fes quod est lux dicit: qz funes ante vsum papyri oli
in vsum luminis fuerunt excogitati terra. Unde funiculus li. diminutiuū: q per
compositionē hic funambulus li. qui super funem ambulat. ¶ Hec antemna ne.
est corda existens in nāui que sursum dirigit velum. Et dicitur antemna: qz
ante se habet aquas. Uel dicitur antemna partica ex qua velum dependit qđ
ante amnem pelitur. Unde Ouidius libro tristium. Non tulit antemnas aura
secunda meas. Componit antena ne. de ante q amnis nis. ni. id est fluuius vel

Corda
Fidis
Restis
Rhetio
Funis
Antemna

Rudens

aqua. ¶ Hic rudens tis. a rudo dis di. rudere dicit. Et rudentes dicuntur funes quibus velum sursum trahitur. Et dicuntur sic ex numo stridore quem faciunt. ¶ Et nota q rudo dis id est clamare ꝙ propue est asinotum: ꝙ est prima breuis. Unde Ouidius. Ecce rudens rauco stridet victor asellus. Intempestiuos edidit ore sonos. Unde ille versus persij satirici est. Fundor ꝙ archadie pecuaria rudere credas. Si enim esset longa faceret preteritum rusi: sicut ludo dis. lusi. quod nihil est. sic dicit hugu. Doctrinale dicat q prima syllaba de rudo indifferens est: sicut rudo pones ceu metra requirunt. quia Persius produxit vt supra. Et Ouidius corrupit in alio loco. ubi. Utraque scabra turpis asilla mola.

Notabile

Amentum

¶ Hoc amentum ti. id est corrigia qua iaculum vibratur ꝙ proijcit. vnde amento as. id est iaculum vibrare. hoc amentum sm hugu. est corrigia ligata in medio haste vel iacule: quasi amentum ligatum vel quasi haste apptum. vnde amento. as.

Cantaros: ⁊ patera: calices: ⁊ pocula: crater.
Cyphus apud veteres: conuttant̄ cornua concha
Cumbia: vel ciatus: crathesia iungimus istis.

Cantarus
Patera
Calix
Poculum.
Cygramnus

¶ Omnia ista nomina sunt idem in significatione sed vas in quo potatur vel bibitur. ¶ Hic cantarus ri. id est vas vinarium quod cantando deportatur: circum arca in templo. Et patera dicitur de pateo es: quia patens est superi⁹. ¶ Hic calix cis. a caleo les dicitur. Solebant autem antiqui calidam ꝙ frigidam potionem miscere in calice. Unde ꝙ calix dictus est a calida potione: vt ait hugu. ¶ Hoc poculum li. id est potus vel vas quo bibitur. vnde Marcial. cocus. Scenola tu comedis apud omnes: nullus apud te. Aeternus gustas pocula nemo tua. Aut tu redde vices: aut desine velle vocari. Turpe quidem est semper sumere: nusq; dare. ¶ Hic craterus. Dicit hugu. est quoddam vas duas habens anas. Et est prope genus calicum. id est poculorum. Et fiebat puus de cōfectione virgarum. Unde hic craticulus li. diminutiuum

Craterus

Cyphus

¶ Hic cyphus secundū quosdam dicitur de cephas grece quod est caput latine: quia totus consistit in capite. id est in rotunditate: quia rotundum vas est ꝙ corripit primam syllabam. Unde versus doctrinalis. I super f longa: nisi cō posita cyphusq;. Sed hi cant q apud veteres producat primam syllabam. Unde de contemptu mundi. Insigneq; thou/cupi/cyphiq; decoui. Cuncta relinquentur ꝛc. Sed ego credo q prima syllaba de cyphus est cōmunis syllaba qua grecum est ꝙ potius prima dicenda est longa & breuis. quia sic scribitur apud eos cyphos. Unde de hac carolo carmina dicit. qua veteres solebāt bibere in conuiuiis. ideo ponitur pro vase de quo bibitur. ꝙ adhuc cornu p vase habetur. ¶ Hec concha che. pro quoddam vase terreo inuenitur. vt dicit hugu. ꝙ dicitur de cauus a um: qui intus cauata est. ¶ Cerchesia propue sunt in cacuminе arboris nauis trochee: quasi foramina per que funes trahunt. Unde quedam vasa ad similitudinem illorum facta cerchesia dicuntur.

Concha
Cerchesia

Trochee
Cumbium
Cyatus

Trochee autem sunt vocate quia rotulas habet. Trochos autem grece rota dicit latine. ¶ Hoc cumbiū bij: de hac cumba be. dictum. q; sit ad modū cumbe ¶ Hic cyatus ti. dicitur de cieo es. id est commoueo ues.

Artauos/ranpulos/adiunge nouacula cultros.
Cultellosq; spacas/rasoria iungimus istis

Cultellus

Neqz spatā credās sic dictos esse spadones

¶ Ista conueniunt in significatione scz artanus.ri.cum isto nomine hic culter tri.tri.vel hic cultellus li.lo. ¶ Hic artanus ni. propue est parum cultellus cum quo penne aptantur. qui ponitur in pennario supra pennas. Et dicit de artus a ūm: quia artū locum vendicat. ¶ Hic canpanulus ḋ est artanus qō nomen vulgus imposuit. ¶ hec nouacula le.la ḋ est rasorium a nouo as. quia nouat hominē. Unde illud. Nouacula nō ascendet super caput eius. Et psalmista. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Item nouacula dicitur ferreū instrumentum quo solet radi pergamenū. ¶ Hic culter tri.a colo lis.dicit: quia antecḡ falces essent vepres/vites/ꝛ arbores cum cultellis putabantur. vnde hic cultellus li.diminutiuum. ¶ Hec spata te.ab est gladius.a spacio dictus. qua sit spatiosus/amplus/ꝛ latus/ Uel dicitur a spann quod est passus. ¶ hoc rasorium rij. de rado is.rasi radere dicitur id est nouacula. ¶ hic spado onis: secundum istum autorem dicitur de hec spatage. qui cum spata abscidit sibi testiculos vel cuius testiculi abscinduntur cum spata. Hug. dicit spado dictus a spadix cis.i.palma: spada li est eunuchus.

Artanus

Nouacula
Nouabulę

Culter

Spata
Rasorium
Spado

Est cophynꝰ/calathus/cū sporta/sportula cophinus
Qualus/qualillum/simul istis associandū

Cophinus

¶ Omnia ista que hic ponunt idem significant cum hoc nomine hic cophinꝰ ni. Et est cophinus propue illud vas quo fimus vel stercora deportantur ad terras impinguandas. Unde ibi scribitur. Manus eius in cophino seruierūt: videl ad tale officium fuerat deputatus Joseph in egypto vt portaret fimum in cophinum: ꝛ est grecum. ¶ Hic calathus ti. de calon grece quod est lignū latine. ¶ Hec sporta ab asporto as. dicitur. quod vas genus vasis vimineum: vel virgeum. Unde Paulus. In sporta demissus sum per murum. Unde hec sportula le.ꝛ sportella diminutiua. Uel sporta dicit a sporto frutice. Unde utrūq; iuidem locis tenetur: ꝛ hic sportarius rij. qui facit sportas: ꝛ sportarius a. um. ad sportam pertinens. ¶ hic corbis bis.bi. anglice a scrie leber: quasi corbis a curuo a.um: dicitur. ¶ Hic qualus li. de colo as. dicitur. vas vinareū vimineum: vel de salice per quod mustum colat. Unde qualillus li vel hec qualillum li.lo.

Calathus
Sporta
Sportarius

Corbis
Qualus

Fiscina/fiscella/quo caseus efficiatur.
Uas est vas lactis mulctrū mulctraleqz dicas.
Quod de mulgere nomen sibi constat habere

Caseus

¶ Fiscina ne.a fiscus dis fidi fundere dicitur: vas factū ex vimine in quo fit caseus. Unde hec fiscinula le. diminutiuum. ¶ hoc mulcarū tri.ꝛ hoc mulctrale lis sunt vasa in quibus lac colligitur siue mulgetur: ꝛ a mulgeo es dicuntur.

Fiscus
Mulctrum

Baltheus ꝛ stropheum/cinctoriū/cingula/zona.

Cingulum
Balteus.
Stropheus

¶ Ista nomina idem significant cum hoc nomine cingulum li: ¶ Hic balthe⁹ balthei: Sed in plurali inuenitur hij balthei vel hec balthea. Et est balteus signum militare. ¶ hoc stropheum id est cingulum propie aureū cum gemmis: qz a posteriori parte conuertitur anterius. Et dicitur de strophos grece quod est conuersio latine. ¶ hoc cinctorium rij: ꝛ hoc cingulum li. de cingo gis dicunt. ¶ Sed hec zona ne. est cingulum propie latinum. Unde hic zonari⁹ rij. qui facit zonas: ꝛ zonarius a/um. ad zonam pertinens.

Cinctorium
zona

Sunt ocree calige/quas tybia poztat amictus.

¶ Ista nota ocree/calige/tibialia/calciacamenta/que suras tegunt dicte: qz crura tegunt. Unde ocreatus a.um. qui ocreas habet: Unde ocreo as. aui are induere. Et est actiuum cū obus suis compositis: Et sunt ocree siue de ferro siue de correo. ¶ hec caliga ge. a calceo as dicitur: est calciamentum crurum. siue sit de panno siue de ferro. Uel caliga dī de caligo as. qz calige sursum ligāntur cum ligulis: vel a callo pedum dicitur caliga.

Camisiā/simul interulam: rem dicimus vnam: Additur his alias subitura subuncula: vestis

¶ Ista nomina interula/subuncula vnū significant cū hoc nole hec camisia. Dicitur camisia qz in ea humimus in camis id est in castris nostris. Uel dicit sic: qz primū fiebat de canapo. Unde camisiola le. diminutiuū: ꝛ camisiatus. a um. qui habet vel indutus est camisiam. ¶ hec interula le. dicitur de interius ꝛ uo uis quod est humecto as: qz humectantur: interius per sudoꝛē nostrum. Uel dicitur de interio ris. uū. uterire. ¶ hec subuncula le. de subeo bis dicit: us subit ceteris vestibus vel ceteras vestes.

Camisia
Camisiarius
Interula
Subuncula

Crudus/crudelis/austerus/ꝫ improbus/atroꝛ. Est ferus/atqz feroꝛ/violentus/acerbus/ꝫ acer. Impius: inmitis: sceuusqz: molestus iniquus. Asper/inhumanusqz/tyrannus/siue proteruus. Coruus: ꝫ indomitus: his iungaturqz seuerus Predictis dirus: sociabitur ꝫ truculentus.

Crudus

¶ Omnia ista nomina idem sunt in significatione. Crudus a.um. de cruoꝛis dicitur. Et est propie crudus non coctus quasi cum sanguine. Et inde p translationem dicitur homo crudus quasi nō coctus nec sanguine humilis. Est eñ asper ꝛ durus: ¶ hic ꝛ hec crudelis ꝛ hoc crudele. a crodus a.um. dicitur. ¶ Austerus a.um. ꝛ hic ꝛ hec austeris ꝛ hoc austere: in eodem sensu: ad austeri. dicitur. ¶ Improbus a.um. componitur de in ꝛ probus a.um. ¶ hic ꝛ hec hec ꝛ hoc atroꝛ cis: de ater a.um. ¶ Ferus a.um. de fero fers dicitur. ¶ hic ꝛ hec ꝛ hoc feroꝛ feroꝛa. ꝛ. de fero fers dicitur.

Crudelis.
Austerus
Atroꝛ
Ferus
Feroꝛ

¶ Similiter hic ⁊ hec violens tis. in eodem sensu. ¶ Acerbus a. um. de acer dicitur. ¶ hic acer cris: ⁊ hoc acre dicit de acuo is. ¶ Impius a. um. componitur de in: ⁊ pius a. um. hic ⁊ hec immitis ⁊ hoc immite. de in ⁊ mitis. ¶ Sevus a. um. vnde hec sevicia cie: ⁊ sevio vis. ire. Molestus a. um. de molesa lis. dicit. vnde hec molestia ⁊ molesto as: actuum. ¶ Iniquus a. um. componitur ẽ in: ⁊ equus a. um. ¶ Asper a. um. vnde hec asperitas tis. de aspero as. qõ cõponit exaspero as. Et sunt activa. Inhumanus a. um. componit de in ⁊ humanus. a. um. ¶ Tyrannus m. no. a tyro grece qõ est fortis latine dicit. Vnde hec tyrannis dis. i. crudelitas. Et de tyrannus hic tyrannulus li. diminutivus: ⁊ tyrannicus a. um. ⁊ hec tyrannia tyrannie. ¶ Proterus a. um. de pro ⁊ torvus cõponit. Et est proterus crudelis valde terribilis: ⁊ cõparatur. vnde hec protervitas tis. ⁊ pervio vis. ivi. ivi. id est esse vel fieri protervum/superbire/crudere/ferocitate. ¶ Torvus a. um. de torqueo es dicit id est crudelis/terribilis/quasi torto vultu ⁊ comparat: ⁊ inde hec torvitas tis. Imbonit⁹ a. um. de in ⁊ bonitus componit. ¶ Severus a. um. de satis ⁊ verus a. um. componit. ẽ tenet sine pietate justicia qõ dr severus quasi sequens verum: ethimologia est nõ compositio. Itẽ severus est quidam mons in ytalia. ⁊ severus cõparatur. vnde hec severitas tis. i. austeritas etia. rigor integritas vndicti: vehementia vitionis. et severo as quod nõ est in vsu. Sed componitur, assevero as. i. affirmare/asserere: persevero as id est persistere: in proposito permanere. Vnde perseverans ⁊ comparatur. vnde perseveranter adverbium: ⁊ hec perseverancia: rancie.
¶ Virus a. um. de hec dira re dicitur: que est furia infernalis. Et dira re. ẽ durus a. um. derivat: ⁊ illud de duro as. ¶ Truculentus. de trux ⁊ lentus qõ est plenum: componitur.

Impius
Acer
Sevus
Asper
Iniquus

Tyrannus
Proterus

Torvus
Severus

Assevero
Persevero
Virus
Truculentus

Est chorus atqz cohors/concentus/concio/cetus.
Dic consortia contubernia/dicqz choreani.
Turma: phalanx: acies: societur cuneus istis
Est sexcentorum sexaginta legio sex.
Ut numerꝫ peragas: sup hunc sex milia iungas
Sed quingentorꝫ numerũ dic esse cohortem.
Conventus: conventiculũ: manus additur istis.
Istis concilium: vel consistoria iungas.

¶ Omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic chorus ri: qõ est idem qõ societas: ppie tamen chorus est multitudo in sacris collecta. Dicit etiam chorus locus vbi canunt qui de choro sunt: ⁊ scribit cũ aspiratione: ⁊ tunc corripit primã. ¶ Item habet corus p quodã ventu sine aspiratione: ⁊ tunc producit primã. Boetius. Ut cum precipiti glomerant hyderus coro. Sed tunc prima de corus producitur: d pro societate corripitur. Vsi in hymno. Quod chorus vatum. ꝛc. ibi chorus corripit primã. Nã per unus pes est trocheus. Hec cohors tis. de cohortor ris. dicit. Et est cohors ppie multitudo rusticorum. Castrum multitudo militum. Cohors maior cõtinet quingentos viros. Cohors minor continet trecentos. ¶ Concentus tus tui. de cõcino nis dicit. ¶ Hec concio onis. de concio cis. civi. citũ: vel de conscio cis. civi. citũ: quarte cõiugationis. i. cõmovere vel cõvocare. Vsi concionor ris. verbum

Chorus
Corus

Notabile
Cohors.

Concentus
Concio
Concionor

Cetus
Contubernium

Turma
Phalanx

Cuneus
Acies
Lego.

Comentus
Manus
Concilium

Cymbalum
Campana
Nola.

Campus
Ager
Rus

Ortus
Arvum

depositus i. populus alloqui. ¶ hic cetus tus tui. de coco is. cetui tre. dicitur. Contetui tij. de consors tis. dicitur. ¶ Contubernij nij. de hec taberna ne. vij hic cõtubernio onis. socius. hic ⁊ hec cõtubernalis. de. ⁊ modaliter sic. hic ⁊ hec contubernalis ⁊ hoc le. hec choreas re. a chorio. ¶ Hec turma me. a turbo dicit. Et tulere ab alis. Alis. potest est societas triginta militũ. Turma triginta peditũ. Unde hec turmalis turmalle diminutiuũ. ¶ Hec phalanx lancis: vel hec phalanga ge. longa macedonũ dicit legio. Unde phalangarius a. um. i. legionarius ſcz de phalanga existens vel ad phalangã pertinens. ¶ Hic cuneus. a coeo is. i. collecta in vnũ militum vel peditum multitudo. ¶ Hec acies ei. ab acuo is dicit ⁊ habet tres significationes vt ibi. Est acies belli: cultelli: vi suoꝝ oculi. ¶ Hec legio onis dicit a lego is. qz legebant. i. eligebant qui deberent esse de legione. Uel legio dicebat a tex legionꝝ qui lege in castris se habebant: vel lege seu in legione disposita erant. Et sunt in legione sex milia. xl. centi: sexaginta sex. ¶ Hic comentus tus tui. de cõuento is. eni. dicit. hoc cõuenticulus li. ⁊ hec comenticulus li. ambo diminutiua de cõuentus. ¶ Hec manus. us. nisi in vna significatione est idem qõd societas: vnde de nimio nus dicit. vel ũ munus eris. ¶ Hoc concilium lij. fine. a. i. collectio sapientũ ⁊ peritorum ecclesiasticoꝝ ⁊ aliorũ: vt regum ⁊ magnatũ suoꝝ. ⁊ componit de con: ⁊ hoc cilium lij. quadam similitudine illorum: qui sicut alia iunguntur ⁊ cũ oculis quiescere cupiunt: ita quoq; conueniunt iunguntur homines in concilio: vel consistorium rij. a consilio nis derivatur.

Cymbala/campana/nola/tintinabula iungas

¶ Ista quatuor nomina cõsignificant. Hoc cymbalũ li. a ciendo dicit. Proprie instrumentum musicum quo populus accitus. i. advocatur. ¶ Hec campana. e dicit a campania me: gunicia: qz eius vsus primũ ibi est repertus. ¶ Hec nola le. dicit de nola quadã ciuitate campanie vbi primo inuenta fuit. Et enim a tyrrenis bulũ qõ appendit collis casũ vel pendulum aurium. Uel illud qõ appenditur frenis ⁊ pectoribus equoꝝ. cum quibus sonitu incedant id est vadant vel cant equi. Unde hoc tyntinabulũ li. a tinnio nis nui. ire. dicit. quod alio nomine dicitur tonabulum li. a tono as.

Campus/agellus/ager/rus/ortus ⁊ ortulꝰ aruũ
Quem colit assidue dicit ortulanus ab orto.

¶ Ista nomina sic significant. Campus pi. dicit a cami grece qõ est breue et humile. Unde campulus li. ⁊ campellus li. ambo diminutiua. ¶ Hic ager ri. ab ago is dicit. vel agellus ⁊ agellus li. diminu. ⁊ hic agellarius rij. i. rustice vel qui hoc agri. ¶ Hoc rus ruris. a rus rusis dicit. vnde hoc ruscũ diminutiuũ. id est parum rus. ⁊ hic rusticus ci. ⁊ hec rustica ce. ⁊ rusticus a. um. Et pot dici a loco scz operandi: vel qz rure moratur ⁊ colit rus. gz autẽ dicit rusticus quasi ruris custos ethimologia est ex cõpositio. ¶ Hic ortus ti. ab orior oreris vel oreris dicit. qua semina sibi aliquis seuit quasi herbe ⁊ olera. Et hic ortulus li. diminutiuum. Unde. Ortulus est brevis nunc pomis gerit. vnde hic ⁊ hec ortulanus ni. ⁊ hic ortolanus. cultor horti vel ortoꝝ. ¶ Hoc arvum vi. ab aro as. vel ab arendo aptum. ⁊ inde hoc arvolum ⁊ hoc arvulum diminutiua.

Uela/pelanea/corine sunt anabathra.

Coztine lymbus peripetasma vocatur.
Dicimus aulea que dependuntur in aula.
Cli ana sursum/batum gradus hinc anabatrum.

Coztina.

¶ Ista nomina idem significant. Hoc velum de ere o as.i.tego gis. ¶ Hec aulea lee.ab hec aula le.qz solet dependi in gula. ¶ Hec coztina ne.de cotinuo rei dicitur. ¶ Hoc anabatrū tri.componit de ana qđ est sursum:et batrū gradus:quasi sursum gradi extenditur. ¶ Hoc peripetasmatis.penultima correpta:peri componit cum petasma qđ est velum vel tentorium vel cortina Uel potius quelibet adiectioi in circuitu facta. Unde propie peripetasma dicit superior pars in cortinis que depicta est. Improprietamen dicit peripetasma lymbus cortine sicut hic (hec Catholicon.

Velum
Aulcum
Cortina
Anabatrum
Peripetasma.

Certamen/lites/rixas/&iurgia/bites/
Est contentio/vel dissensio/litigiumqz.
Adit agonia/que coniungatur agoni.

Certamē.

¶ Ista nomina idem significant. ¶ Hoc certamē inis.de certo as.dicitur. ¶ Hec lis litis:a limes itis:derivatur. Et dicit lis a contentione limitis.qui agros diuidit. Inde litigo as.i.cōtendere:litem agere.ex quibus videtur esse compositum:vel potest esse ethimologia litigo-litem ago. ¶ Hec rixa rixe:a ringo gis.unde hec rixula le.& rixatoria.deponens:& rixosus a.um. ¶ Hoc iurgium gij.& hoc iurgamē inis.in eodem sensu:dicit a iurgo:as.erius. Et ē iurgium litigatio vel verberatio sm hug.vel Papiā:iurgii dicit conuitium causa litis. ¶ Contentio onis.de contendo dis dicit. ¶ Hec dissensio onis.a dissentio tis.& dissentior tiris. ¶ Hoc litigii gij.a litigo as.unde litigiosus a.um.qui litigat:vel potius de quo litigat:vnde ira terra est litigiosa.i.de qua litigatur ¶ Hec agonia me.penultima producta ab agon onis.qđ idem. Uel agonia.i. subducta:victima vel hostia:hic agon onis.ab ago agis.i.certamen:pugna.

Certamen
Lis litis
Rixa
Iurgium

Contentio
Litigium

Agonia.
Agon

Est coma/cesaries/crinis/pilus/atqz capillus.
Cedo cesarien/maribus facit appropriatam
Fit de como coma/mulieribus appropriata
Anterior capitis pars crinis densa vocatur.
Posterior capitis pars cyrrus densa pilosi.
Dicit hinc cyrrus/quia cyrri gestat alauda.
Est iuba cornipedis/pecoz seta vocantur.

Coma.
Cesaries

Ista quinq hec ponunt significat vnū & idē:vt patebit in eoz expositiō. ¶ Hec coma me.i.crinis:de como mis.sed sm istū autorē ē ppie mulier:qz sepe cōmunt comas suas.sed sm Grecismū coma ē ppie crinis quadrupedis.celebris. Unde ponit differentiam vtrorum nominū sic.

Pilus
Pilum
Crus

¶ Est coma quadrupedis colubri inda sue leonis. Cesaries hominis: crinis g
pue mulieris. hec cesaries ei. a cedo dis dr: ꝙ est ppie virop: decet em virum
esse tonsum ꝙ nō mulierē. ¶ hic pilus li. ab hec pellis quia ex pelle pendet.
Item pilus dicitur instrumentū cū quo tondet ꝙ teritur in pila. sed pilus ppi-
strum ento primū pro ducit: aliter cum corripit. tūc versus. Qui terit est pilus:
pilus est in fronte capillus. Item hoc pilum li. quoddā genus teli: ꝙ est Roma
nop: ꝙ nunc dicit de pello qd pellit .i. emittit ꝙ torquet ꝙ producit primā. Unde
Lucanus in primo. Signa parte aquilas ꝙ pila minantia pilis. Item hoc pilū
li. est rosarum: ꝙ producit primā. Unde quod. Ad tactum pili: mille ruere pili
¶ hic capillus li. de hec caput itis. ¶ hic crinis nis: de cerno nis. dr ꝙ sunt pro
ptie crines mulierū: ꝙ sic dicti. qz crinibus a viris discernunt: ei ta ḡci ad vocē
descendut crines a cernendo. Plum ad significationē potius a discerno nis.

Capillus
Cyrrus

¶ hic cyrrus ri. i. crinis vel plicatura capillop. ꝙ dr a cyrrum greci qd est ton-
dere: qz aptus est tonderi ppter sui longitudinē. ¶ hec tuba be. a tuo as dr.
Et tuba crines equop ꝙ aliop animalium irrōnalium. Et tuba dicit crista q
supponitur galee vel ppter noticiam vel fractionē ferri. Inde tubatus a. um
ꝙ tubosus a. um. id est plenus ꝙ abundans tubis. ¶ hec seta sete. a sus sus: qz a
sue procedit. vel a sus sus suere: qz valet ab suendo. Unde setosus a. um. id est
plenus ꝙ abundans seta. Unde hec setositas atis. Et componit seta cum in: et
dicitur inseto as.

Jubar cum deri
uatis.

Seta
Setosus

Laurea/crinile/certum/dyadema/corona.
Addas aureolam/quia paucis sit data/dictam
Et duo quod demat credo dyadema vocatū.
Finem/principium/sicut facit omne rotundū.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis. hec laurea ree. a laurus ri. dicit.
hoc crinale lis. a crinis nis: dicit. hoc certum ti. de sero is. ꝙ corona de flo: bus
inserens ꝙ connectis facta. Inde hoc certulum li. diminutiuz ꝙ certatus a. um.
cum certo ornatus vel coronatus. ¶ hoc dyadema tis. componit de dya ḡcē
duo: ꝙ demo mis. quia duo demit scz principiū ꝙ finem. Et nota q of tantū
duo: ꝙ omne corpus sphericū vel circulare pōt dici dyadema eadem rōne qua duo
demit scz principiū ꝙ finem. ¶ hec aureola le. de hec aurea ree dicit: ¶ Aurea
ree. est primum substantiale scz visio dimina. Aureola le. est premium accidē-
tale quod debet virginibus/martyribus/ꝙ cōfessoribus ꝙ ceteris.

Laurea
Certum
Dyadema
Aurea
Aureola

Utendo genere dic currum: curriculumq.
De veho vehiculum qō vertibus est alienum
Horum dic species ea que subscripta sequunt
Redas: quadrigas: carpeta: bel esseda: bigas.
Jtis pilentum: sarratum: iunge liburnum.

Currus
Vehiculum

¶ Autor ponit hic synonyma in generali ꝙ postea in speciali. In generali sunt
ista: ¶ hic currus rus ru. de curro ris. dicit. ¶ hic curriculus li. dimi. de currus.
¶ hoc vehiculum li. de veho is dr. Et nota q vehiculum nō potest stare in ꝛ

quis habet quattuor breues immediate sequentes: & ideo dicit autor q̄ versi
bus est alienū transeundo se q̄ posuit hoc nomē in versu in quo recte stare non
potest. ¶ Deinde ponit autor synonyma in speciali que cōtinent sub genere
currus: & sunt ista. hec rēda de. & dicit de rebus dis. ¶ Hec quadriga ge. com=
ponit de quatuor hoc ingū gi. & z currus de quattuor equis tractus sicut bi
gā cum duobus & triga cū tribus equis tractus currus. ¶ hoc carpentū ti. de
carpo is dicit quoddā genus currus. qđ autē carpentū dicit quasi carr' pom
patus: quia pompa solet habere pontus vndē esse etymologia. & cōpositio=
nis ostensio. Unde hic carpentarius rij. qui facit vel ducit carpentū. Dicit tñ
generaliter omnis artifex lignarius carpentarius. Unde hic carpentariolus
li. diminutiuum. ¶ Effedum di. est species curruū & ibi in plurali. Et similiter
pilentum & pilentum. Unde Graccho. Effeda festinant/pilenta/petorita/naues
¶ hoc pilennum ti. de hic pilus li. qđ est instrumentū terrens dicit. ¶ Serra=
tum ti. genus currus firmissimū ad portandum ligna & lapides.
¶ Iburnus ni. de iburnus populus dicitur.

Quadriga
Carpentum

Effedum
Pilentum.
Serratum

Testudo:cythara:chelis:& lyra dicitur vnū.
A cythara cytharizo venit simul & cytharedus.
Hinc lyricen carmen:lyricen lyra cū cano formar
Pollice tango lyram:facio cum vomere lyram.
Delyros inde fatuos resipere solemus
Et delyrare dico:des inde feruntur.

¶ Iste nomina vnū eidem significant. ¶ hec testudo dis. anglice an harpe.
Unde Turgilius. Ille cana solans egrū testudine amantē dicit. de hac testu=
te. vel sm quosdam de tangū gin. quia de tacto sonū facit. ¶ hec cythara re.
vnde cytharo as. ludere in cythara. & hic cytharedus di. id est cytharista.
¶ hec chelis lis. li. de chele que vocatur brachium scorpionis dicit. ¶ Hec
lyra re. de lyros grece dicit. id est vincus latine: vnde lyricus a. um. id est vincus
in sono vt lyra. vnde & lyricum carmen dicitur illud vbi diuersa metra colligā
tur. vnde versus. Carmina sunt lyrici si dissona fiant ibi metra. & hic lyricen
componitur de hec lyra re. & cano nis. Et est lyricen ille qui cantat cum lyra.
¶ Et nota hic driam inter lyra cuius prima corripit & lyra cuius prima pro
ducitur. Lyra cuius prima corripit est idem quod cythara vel lyra cuius prima pro
ducitur est idem q̄ fidicula. vnde delyrus a. um. id est fatuus & stultus & delyro
as. errare/discordare. Item habet de lyro as. cuius metra corripit & tunc
venit de hac lyra re. quo cytharizo & hoc melius ponit pro discordare. Sed
delyro as. cuius metra prodūcitur melius ponit pro errare vel delirare. Un
Persius. Delyro viscosa delyro deuia vico. Et sic patet differentia inter eas

Cythara
Chelis.
Lyra.

Dubito

Anbigit/& dubitat/& fluctuat/hesitat/heret
Nec nō precipitat nullat & nullitat hęret.

¶ Omnia iste verba idem significant. Ambigo gas. componitur de am & ago
gis. interposita b. ¶ Dubito as. de duobus & tum. Fluctuo as. de fluctus tus tui

Hesito

Wasso

Wassito
Hoireo

Hesito as aui. frequentatiuū formatū ab vltimo supino istius frequentatiui hesso as aui are. hesatū tu u m o ꝙ a longa mutata in i breuē fit hesito as. Et hesso as. fem. ab vltimo supino istius verbi hereo es. heſi re. hesum hesū. mutatur u in o fit hesso as aui are. ¶ Wasso as aui. id est dubitare vel cū silencio murmurare. ꝙ dī a nutio tis tui tre. i. murmurare vel velle loqui ꝙ nō audere vel loqui nō audenter. Unde Persius. Ipse mutire nephas ꝙ. men. i. mene. ¶ Wassito as. frequentatiuum de wasso. ¶ Hoireo es. Hoirui ere. caret supinis in duabus significationibus inuenit, vt patet per hos versus. Hoirco pro perhorreſcere. ꝙ horreo sepe. Idem q terreri significare solet.

Est domus / atq; domꝰ / plepe domicula / tectū

Edes / ediculas / habitacula / vel stationes.

His postofecum / magale / tuguria iungas.

Atq; mapale / casa sit ypepis mansio iuncta

Domus
Domuncule
Pastofoziū
Mapale
Magale
Casa

Domus.

¶ Ista nomina sunt eiusdē significationis cū hoc nole domus mi. qō sm statū declinationē pez oēs casus declinat absq; datiuo ꝙ ablatiuo pluralib⁹ in quibus declinat sm quartā tm: dī ēsa domꝰ ꝙ nunq; domis. Illos tamē ꝙ vsus plurales ꝙ singulares: domꝰ ꝙ domi. nō sunt in frequenti vsu sm secundā declinationē. Singulariter ablatiꝰ singularis sm quartā fez domu. Unde versus. Tolle me / mi / mu / mus / m variando domus. ¶ Et de domus dī hec domuncula le. diminutiuū. ꝙ dicit domus de domꝰ a us. grece qō dē qō domos. ¶ Ypsepe pro. dicit de pes. ꝙ sepio is. hoc tectum ti. de tegis gis. Hec edes edis: pro hec edicula le. diminutiuū. hoc habitaculū li. de habito tas. dī ¶ Hec statio onis de sto stas dī. ¶ Hec pastofozig rij. i. casa pastoꝝ. ꝙ dī de pastor ꝙ fouis aduerbiū. qz fouis fit in compo sit p pastoraꝝ. vel de pastor ꝙ foros qō est ferre: qz fert pastores. ¶ Hec tuguriū rij de tego gis dī. hec mapale lis. de manꝰ ꝙ his palme: qz fit de manibus ꝙ palis ablatiuo terre. ¶ Hoc magale is de munio ꝙ ago gis. Uel magale lingua punica (sm Isidoꝝ) casa pastoꝝ. ¶ Hec casa casis. de cado dis. qz cito cadit vi ventoꝝ. ¶ Iuncta constructionē dicimus vsus. Atq; mapale. Et casa sit mansio iuncta ypepis id est illis parvis hominibus.

Est hera / vel domina / mulier / matrona / virago.

Hera
Herus
Domina
Matrona
Virago

¶ Ista nola eodem sunt significationē cū hoc nole hec domina. ¶ hec hera here dī de hic herus ri. Et facit dat ꝙ ablatiuū pluraleꝝ in abus: vt dominab⁹. heraibus. ꝙ dī herus de her grece terra latine. A domina domicella le. diminutiuum. ¶ Hec mulier ris. a mollis dī. ¶ Hec matrona ne. de mater ris. dī. ꝙ matrona dicit ō iam nupsit ꝙ genuit quasi mater nati vel natoꝝ: vl qz iam potest fieri mater. Unde hic ꝙ hec matronalis ꝙ hec le. ¶ Hec virago inis dicit ō viriliter agens: ꝙ sic supponit pro qualibet nobili muliere. Et componitur de vir ꝙ ago gis. sm priscia.

Doctoꝝ: ꝙ instructoꝝ / monitoꝝ / pedagogꝰ / ꝙ autoꝝ.

Correctoꝝ papas / dydascalus / atq; magister.

¶ Ista nomina idem significant cum hoc nomine hic doctor toris: de docere ꝙ

Hic instructor oris: de instruo is. hic monitor oris de moneo es. ¶ Hic pedagogus gi. componitur de peda quod est puer ⁊ gogos ducere ⁊ est ppue pedagogus ille qui ducit pueros ad studium. Hic autor is de auco es: dicit ligare quia ligat metra pedibus. Hic corrector tonere corrigo gis. ¶ Hic papas papantis id est doctor/magister. Unde Juuenalis. pregustat pocal papas. ¶ Hic dyascalus li. a dyascalo verbo greco: de q docco latine.
¶ Hic magister ri. de magis ⁊ sterion quod est statio dicitur ⁊ non a maior: vt hugun placet.

Instructor
Pedagogus
Autor
Papas
Dyascalus
Magister

Destruo/desolor/populor/consumoq; vasto
Diruo/dispergo/subuerto/dilapidoq;.
Dissipo/predictia pariter demolior addes.

¶ Ista omnia verba sunt eiusdem significationis cum hoc verbo destruo is: destruxi: quod componitur de de ⁊ struo is. Desolor aris: verbum deponens: de de ⁊ solor aris. ¶ Populor aris: deponens quod inuenitur actiuum: populo as. Unde Virgilius. Populatq; ingentem farris acerruum gurgilio. Et dicitur de populus li. ¶ Consumo is: de con ⁊ sumo mis. ere. ¶ Vasto as am are actiuum de vastus a. um. Unde deuasto as are. de de ⁊ vasto as. Diruo is actiuum de ruo ⁊ is. ¶ Dispergo gis. de dis: ⁊ spargo gis sparsi. Subuerto is. subuerti: ere: de sub ⁊ verto tis. actiuum. Dilapido as. de de ⁊ lapido as.
¶ Dissipo as am de dis. ⁊ sipo as. id est spargere ⁊ propie escam gallinis: ⁊ dissipo as actiuum. ¶ Demolior iris deponens de ⁊ molior iris componitur. Et dicitur Tines demoliuntur vestem id est destruit vel corrodit.

Destruo
Desolor
Populor
Vasto as
Dissipo
Sipo
Demolior

Dic dumos: fruticesq; rubos: arbusta: frutecta
Deq; rubo dictas: bufones credo rubetas.
Arboris ⁊ fruticis loca/sunt arbusta frutecta.
Que crescunt instar fruticas/fruticare feruntur.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic dumus mi. Et est dumus spina vel potius spinarum collectio. Unde dumosus a. um. id est plenus dumis. Et hoc dumetum ti. locus vbi dumi crescunt. Dumo as aui are id est spinare. Unde dumeo es. id est esse vel fieri dumosum, vel spinosus: a quo dumesco is. inchoatiuum: vt iste ager dumescit id est incipit esse dumosus. Et est dumus primum. ¶ Hic frutex icis: a fruor eris. Vel frutex dicitur densitas virgularum vel paruarum arborum vel spinarum. Unde hoc frutetum ti. vel fruticetum quod idem est quod locus dicitur vbi frutices crescunt.
Item a frutex frutico as: ⁊ fruticor aris. verbum deponens in eodem sensu. i. frutices emittere/vel multiplicare/pullulare/crescere/ad modum fruticis
¶ Hic rubus bi id est dumus: ⁊ dicitur rubus quasi rubeum habens fructus. vnde hoc rubetum ti: locus vbi rubus crescit: ⁊ hec rubeta te. id est rana vbufo que habitat in rubis. Hoc arbustum ti. ab arbore dicitur: et est locus vbi arbores crescunt ⁊ pro hac quandoq; ponitur: ⁊ precipue nouellis. ¶ Arbustum enim quasi arboq; dicitur arbor nouella ⁊ tenera: in qua insertio fieri pot: Et dicitur arbustum quasi arboris statio.

Dumus.

Frutex

Rubus
Rubeta
Arbustum

Diuitie: vel opes: censusq; pecunia: gaza.
Res & proprietas: hinc proprietarius exit
Est opulentia / vel possessio / peculiumq;.

Diuitie
Opes
Notabile
Pecunia
Gaza
Gazaretum

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine he diuitie, ap. Et dicitur de hic & hec diues tis. vnde diuitosus a.um: plenus diuitijs.
¶ Opes in plurali numero id est diuitie. cuius nom̄ nullus singularis defertur. Et est notandum diuersimode aliud in singulari & aliud in plurali. Nam in singulari opis opem ab ope. i. auxilio / tutela / studio / visu. Sed opes in plurali. i. diuitie. Tamen inuenit̄ quisp in singulari pro diuitijs. & in plurali p auxilio. vñ opulentus a.um. id est plenus opib?. Et hec opulencia ne. i. plenitudo vel abundancia opum. ¶ hec pecunie e. & hoc pecuium lij. de pecus dis. Hic census ns de censo sis. dicitur. hec gaza ze. id est diuitie / thesaurus / vnde hec gazula le & hoc gazetum ti. id est expositorii quod & pro ipa gaza inuenit̄ hec res rei de rebus rerū dicitur. Et sunt proprie res quas sola rei estimatione & intellectu cōprehendimus: vt incorporalia: alia vero corpora appellant̄. Et quas vicunq; ois q̄ie in nostre iure cultus. Unde hec regula le. diminutium. ¶ hec proprietas atis. de proprius a.um. dicitur. Unde hic proprietarius rij. ille qui habet ppietatem rei. Et hec possessio onis. de possideo es.

Esca / dapes / epule / cibus / atq; cibaria / pastus.
Pabula sunt etiam conuiuia / victus / & esus.
Jantamur mane / iantacula dicimus inde
Sed contra somnū veniunt obsonia cene.
Atq; de medio / dat prandia debitus ordo.

Esca esce.

Esculentus

Dapes
Dapsilis.

Cibus
Ciberium.
Pastus
Esus
Jantor
Obsonium

¶ Omnia ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine esca esce. Et dicit̄ de edo edis. Unde esculentus a.um. plenus & abundans escis. Unde hec esculentia cie. id plenitudo ab vbertas copia escar: & componit̄ inesco as. interpascere. ¶ hec dapes: vel dapes ps in vsu non est. a dapio pis. ui. a dape dis. a do das. Et sunt dapes nobilium: sed epule priuatoz. vel dapes deoz. epule hominū. Inde hic & hec dapsilis & hoc le. id est largus in edis. ¶ hic cibus bi. de capio pis. dicit̄. vnde ciboſus a.um. plenus cibis. Et hoc ciberium rij. vas ad deferendū cibos. & hoc cibarium rij. a cibo as are. ¶ hic pastus tus. de pasco cis. hoc pabulum li. de pasco cis dicitur. ¶ hic esus / sus. de edo es est. edere esum esu. vel estum tu. in supino. ¶ Jantor aris. deponens: Unde iantaculor aris. deponens id est iantare ¶ hoc obsonium nij. de ob & hic somnus ni: qui contra somnū sumitur.
¶ hec cena ne: de cenon grece quod est cōmune latine. ¶ hoc prandium dij. de prandeo es dicitur.

Equus.

Est sonipes: vel ecuus: fetus equiferusq; caballus
Istis cognipes / simul emissarius insunt.

Est manui mannus/dextre dextrarius aptus.
Rede vectores/nos dicimus esse veredos
Quadrupedes dictis poteris adiungere si vis.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine hic equus. Et dr equus ab equus a.um. q eque currit: ⁊ inde hic ⁊ hec equestris.e. miles. ⁊ equestria id est vyot militia. ¶ hic sonipes dis. de sonus ⁊ pes dicit: quia facit sonū in pedibus gradiendo. ¶ hic ferus ri. dicitur de fero fers. ¶ hic equiferus ri. id est equus ferus. componitur de equus ⁊ ferus. ¶ hic caballus li. de cauo. as: q cauat terram pedibus ambulando. Cornipes dis de cornu ⁊ pes dis. q habet cornutos pedes. ¶ hic emissarius rij. equus qui emittitur ad currendū. libere inter equas vt procreat pullos. ¶ hic mannus ni. equus qui ducit in manu alicuius: ⁊ dicitur de manus. ¶ hic dextrarius/rij. idem qđ mannus: q a dextra manu dicitur. ¶ hic veredus di. ppue equus qui vehit redam: ⁊ cōponitur de veho is. ⁊ reda vt supra ¶ hic quadrupes dis de quattuor ⁊ pes: componitur: quia habet quattuor pedes.

Sonipes
Equiferus
Caballus
Cornipes
Emissarius
Mannus
Quadrupes

Dicimus eunuchos/castratos/atq; spadones.
Siq; metrum sineret/ementulatus inesset.

Eunuch⁹

¶ Ista nola habēt vnā ⁊ eandē significationē cū hoc nole hic eunuchus chi. Et dicitur ab eu qđ est bonum: ⁊ noyo mens ⁊ icos custos quasi bone mentis custos. ¶ Castratus a.um. de castro as aui.are. ¶ hic spado onis. de hec spata te. dr. Uel de spadix fm hug. ¶ hic ementulatus ti. vel ementulatus a um est ille cuius mentula est abscisa. Uel ementulatus dicitur ille qui est extra mentulam positus: id est qui nō habet potentiam coeundi. ¶ Et nota q hec dictio ementulatus nō potest stare in versu: q ista syllaba tu est breuis ⁊ stat inter duas longas. Et ideo auror se excusat dicens. Siq; metrum sineret.

Eunuchus
Castratus
Spado
Ementulatus

Construction

4. Construe q pro ⁊ementulatus inesset istis dictionibus: si metrum sineret id est pateretur.

Vocibus hic sensus verbalibus accidit vnus.
Coniecturo/reor/vel conicio/vel opinor.
Autumo/coniecto/vel suspicor/estimo credo

¶ Un⁹ sensus. i. vna significatio: accidit. i. cōuenit: his vocab⁹ ⁊ verbalib⁹. i. his verbis. ¶ Cōiecturo as. aui are. ⁊ dr de hec cōiectura. ro. ¶ Reor reris. ratus sum. reri: verbum deponens. ¶ Conicio cis. ecere cōiectum tu. in supinis: cōponit de con. ⁊ iacio cis ieci re. e mutata in u: ⁊ sic conicio scribit cum duplicatione: ut sic ¶ Opinor ari. deponens: Unde hec opinio nis. ¶ Autumo as aui are. componit de ab. ⁊ timo qđ est mens b mutata in u ⁊ i de timo mutata in u dr autumo as: ⁊ nō autumo qr nusq; reperit sic scripti apud autores. Catholicon ponit enī autumo ⁊ nō autumo: qđ percipit per hoc q autumo ponit post istas dictiones: autor ⁊ autoritas. q si scriberet autumo poneret ante illa ⁊ nō pōt. Autumare fm hugu. ē affirmare/credere/putare quasi in mente sic habere. Uñ hec autumo nis. i. estimatio. ⁊ autumo est actiuū. ¶ Cōiecto as. frequen=

Coniecturo
Conicio
Autumo
Coniecto

Estimo

Credo

tationum .coniicio cis.cōiectum tu.u in o fit cōiecto. Suspicor aris.verbum deponens de suspicio cis. ¶ Estimo as.cōponit de ex ꝙ timo qđ est mens ꝙ mutata in s qđ percipit ex hoc ꝙ estimo componitur iterum cum ex: ꝙ dicit existimo as: ista littera e de estimo mutata in u ꝙ sic dicit existimo quasi exstimo. ¶ Credo dis di.dere.cōponit de credo qđ est iudicium: ꝙ do as.dere.

Famulus

Mancipiū/famulusqz cliens/est verna ministr.
Atqz minister/puer/assecla/vernula/seruus
Satrapa p̄dictis coniungitur atqz satelles

¶ Ista nomina cōueniunt in significatione cū hoc nole hic famulus li. Et dicitur famulus a famulor aris. ꝙ est ppie famulus qui ex propria seruoꝝ familia nascit: & dicitur famulus quasi ꝙ nus ex familia. Seruus dicit ex conditione seruitutis a seruio is. ¶ Hoc mancipiū pri.i.seruus: ab hec manu ꝙ capio pis. ¶ Cliens a cleo ex: pro inclinare. ¶ Dic ꝙ hec verna ne: a vernus a .um. dicitur id est famulus pulcer seruiens qui vernat in domo multū vel diutius in pulcritudine vestium: vnō hic ꝙ hec vernula le. diminutiuū. ꝙ hic vernaculi. ꝙ hec vernacula le pro verna. ¶ Hic minister stri. de ministro as aui.are dicit ꝙ hic ministrator ris. de ministro as dicit. ¶ Hic puer ri. de puto is. custodia Unde quidā. Pone pueros in pure.i.in cubiculo dia. Uel puer dicit a punio is. qz pueri debent puniri ꝙ coherceri verberibus ne in vicio p̄cipitū delabātur. Et nota q̄ tribus modis dicit puer. Natiuitate: vt. Puer natꝰ est nobis. Etate vt Decimus noster puer. Obsequio: fidei puritate: vt dño ad hiere mīā. Puer meus es tu noli timere. ꝙ hoc vltimo modo hic accipitur. ¶ Hic ꝙ hec assecla cle. sincopat de assecula id est comes vel seruus qui sequit aliquem: ꝙ dicit ō assequor ris. ¶ Hic satrapa pe. dicit de satis & uerbio qualitatis. Et dār satrape vno modo sapientes iudices vel reges. Et dicunt quasi sapientes vel potētes anglice a wyse lunge: a kyng: a duke: a mayre of a prouince or a cetye
¶ Hic satelles litis: ppie est minister crudelitatis ꝙ sceleri miles: tyrannus/malefactor/socius latronū domesticus: anglice a cachepoll or a bayly errande Et dicitur a satisfacio cis. Et satelles dicitur qui heret alteri iuxta latus ad custodiā: ꝙ tūc derivat a latus ris. vel ab siter: qz adheret alteri iuxta latus ad custodiā: quilibet tñ miles pōt dici satelles. Unde hoc satellicium cij.i.officium vel exercitium vel stipendium: vnde ꝙ cuiuslibet artificis suum est satellicium ꝙ non tñ militis.

Foꝛamen

Cancellus/poꝛus/foꝛus/atqz fenestra/foꝛamen.
Cancellum niuri quadratum dico foꝛaniē.
In quo sunt solite sibi nidificare columbe.
Cancellus templi pars intima dicitur esse.
Est cancellare que sunt damnanda notare.
Nomina per mediū que signant linea ducta.
Qui male scripta lunt: hic cancellarius exstat.

In cruce cancellat pro nobis brachia christus

¶ Ista nomina sunt idem in significatione cū hoc nole hoc foramen inis. hic cancellus li. Porus ri. ⁊ ē minimū ⁊ subtile foramen in corpore p qđ subtꝛ emanat. i. fluit. Hic fotus ti. vnde foro as. aui. i. curare. vel de foro as dicitur: hoc foramen inis. ⁊ ē fotus fo: amen in quo p qđ remus erit. Unde Lucanus Et stimulis repleta fotea. ¶ Hec fenestra re dicit de fero feres ⁊ cum ab ferens lumen ab cura. ¶ Hic cancellus li. dicit de hic cancer cri. Et ē equiuocum. Nā cancellus ē foramē quadratū in pariete in quo colum: da inditicat. Et cancellus dicit minima pars ecclesie. Et cancellus dr nulla palacij. Unde cancellarius dicitur qui habitat ꝑ equitem in cancello palacij. ⁊ cōscribit cancellarij scripta regis vel principis inspicere. ⁊ quale vel falsa scripta cancellare ⁊ dū et ꝑspicuer scripta signaculo sigilli imprimere. Cancellare ē notare: nota i. ꝓba damnosa aliqꝫ vna linea ducta per medium illoꝝ falsoꝝ verboꝝ vt hic. Ita cancellare ē transponere manus vel brachia. Unde Christus dicit cancellasse manus suas in cruce pro nobis.

Foramen
Porus
Forus

Fenestra
Cancellus est equiuocum

Notabile

Fossa/specus/fouea/spelunca/cauerna vel antꝝ
Scrobs scrobis est fouea/sed scobs scobis vnde scitilla.
Traco vel amfractus cauus/his addat' abyssus.
Unde fluunt ymbꝛes/celi cataracta meatus.

¶ Ista nomina sunt eiusdē significationis cū hoc nole hec fossa fosse. ⁊ dicitur de fodio dis. fodi. ¶ Hoc specus cus. hoc specū ci. hic specus ci. hec specus cus ui. vel hoc specu indeclinabile in singulari numero. ¶ Hec fouea ue: a fouco vel dr ꝑ. fossa: sed fouea ē naturalis fossa. Fossa vero artificialis. Indifferenter tamē fouea ⁊ fossa accipiunt. Itē fouea ꝓprie ē spelunca subterranea vbi aliquid fouet: Unde illud. Vulpes foueas habent ⁊ volucres celi nidos: filius aūt hois nō habet vbi caput suum reclinet. Uel hec fouella le. diminutiū. ¶ Hec spelunca ce. de speleū dis. ⁊ est speleū grece idē qđ spelunca latine. Uel cauerna ne. ab hec caues cauee dr. Hoc antrū tri. ē grecū it ē qđ spelunca latine. Hec scrobs bis. dr de scrofa fe. ꝓprie fouea quā scrofa ꝑ. fuit facit. ¶ Nota dr iam inter scrobe bis. ⁊ scobs scobis. Scrobs bis. ē fouea. i. fossa. Iz scobs is. ē illud qđ ē ejicitur de fossa ꝛc. purgamentū fosse. Sed ꝓprie est purgamentū dom⁹. vñ scobo as are. i. mūdare/purgare ꝓprie domū. Un Fabre. Uilis scoba leuat: sed scobs bis: aspera planat. Itē scobs bis. ē instrumentū ferreū q̄ ligna planant. ⁊ dr de scobo. Traco onis: media carreptat ē via subterranea. Hic amfractus tus tui. de am. ⁊ frango gis. ¶ Hic cauus ui. de cauo as dr. ¶ Hec abyssus si. dr de a. qđ est sine: ⁊ byssus qđ est clarus: qđ sine claritate. Hec cataracta e. ē via subterranea qua aqua sub terra discurrit: vñ ꝙ transfertur in celo dr cataracte nubes. vel discursus e meat⁹ pluuiaꝝ vel fontium

Spelunca
Cauerna
Antrum

Scobs
Scrobs

Traco onis

Am fractus
Cauus
Abyssus
Cataracta

Raptoꝛ/vel ꝓdo/latro/latrunculus/& fur.
Sunt & stratulates/abiget/vil pilliones.
Tempoze nocturno fur aufert/latro diurno

Vulpilio/quasi vi spolians de iure vocatur
Quosdam stratilates quasi strata dico latentes.
Qui pecus aut pecudes abigunt/hi sunt abigei

¶ Nomina hic posita cōueniunt in significatione cū hoc nole hic ⁊ hec fur furis: a furuus a.um. dicit ⁊ obscurus/niger. Et dr fur: qr nocte vtatur tēpore. Precipue quidem fur ē qui de nocte vadit ⁊ pfodit domos. Et de fur hic furunculus diminutiū ⁊ hoc furūculi. ti. Et est furtum alicuius rei inuito dño abstractio. ¶ Latro vero qui latet in syluis ⁊ expoliat transeuntes: vñ latrunculus li. diminutiū. ⁊ dr a lateo es. hic grecio onis: de hec predo de. dr. Hic raptor. ous de rapio pis. dr. ¶ Stratilates dicunt latrones quasi latentes in strata vnde vidētur componi. ¶ hic vulpilio onis: cōponit de vi. ⁊ spolio as: vñ vulpilio quasi vi spolians dicit. ¶ hic abigeus gei. ⁊ hic abiles gis: qđ idem ē: precipue fur armentoꝝ ⁊ pecoꝝ. eo qr abigat illa aliquantulum: et cōperienti illa furari possit. Item abigeus gei. id est qui pecora terrefacit vel cum virga vel cum mantello: ⁊ dicitur de abigo gis. abegi. abactum tu. id est fugare/separare/ē vno loco ad alium agere.

Fur
Latro
Predo
Raptor
Stratilates
Vulpilio
Abigeus
Abiges

Rumphes vel framea: gladi⁹ vel mucro vel ensis
Addatur sica: furacius exit ab illa.

¶ Ista nomina sunt idem in significatione cū hoc nole hic gladius. dij.
¶ hec rumphea ee. gladius flameus ⁊ versatilis bis acutus ante portas paradisi positus. ¶ hec framea ē. a ferrū dr quasi ferrea gladius ab vtraq; parte acutus: vel a fremo is: qi frenere facit meticulosos. ¶ hic gladius dij. dicit de hec gula gule. Et hoc interest inter gladium ⁊ ensem: qđ ensis tm de ferro est: sed gladius totus est. ¶ hic mucro onis: de macros grece qđ ē longū latine. Et ppue mucro est cuiuslibet teli acumen: sed ponit sepe p gladio. ¶ Hic ensis sis. a seco as dr. sm hugu. vñ ensiculus li. diminutiū. ⁊ ensatus a. um. a. cum ense armatus. Et ensifer a. um. qui fert ensem. Et hoc ensiferum cri. occasio facta per ensem. Hec sica ce. ppue est abscondibus gladius in baculo/quem habent latrones insidiantes viandantibus.

Rumphea
Framea

Mucro
Ensis
Ensiculus
Ensifer
Sica

Gladius.

Est stilus graphium/calamus scriptoribꝰ aptus.
Atq; pugillaris fertur/capiente pugillo

Ista sunt eiusdē significandis cū hoc nol hoc graphiū phij. ⁊ dr graphiū vel graphium phij. scriptura. Stilus li. a sto stas: qr stat in cera. Hic calamus mi. ppue est canna vel stipula segetis qr ex tumulo siam calescit. Et ponit p stilo vel penna: qr cū illo ante inuentionē penne scribebant. Hic pugillaris rei. graphium. ⁊ derivat de hic pugillus li.

Graphium
Stilus
Calamus
Pugillaris

Gratuloꝝ/exulto/letoꝝ/plaudoq; resulto.
Gaudio/tripudio/vel duo/cum tubilo psallo
Jocundoꝝ/simul exhilaro/sit in his hilarescо

¶ Omnia ista verba idem significant. ¶ Gratulor aris. verbum deponens de gratus a.um. ¶ Exulo as. aui. are. frequentatiuum de exilio lui. vel exilij lire exultum tu.a in o fit exulto as. ¶ Letor aris. verbū deponens. de letus a.um. ¶ Plaudo dis. plausi dere. id est gaudere: ⁊ cōponitur a plaudo dis. de ad. et plaudo dis. ¶ Resulto as aui. are. frequentatiuum de resilio lis. resultum tu. u un o fit resulto tas. ¶ Gaudeo des. gauisus sum: dere. verbū neutrū passiuum vnde hoc gaudium ri: ⁊ hoc gaudiolum li. diminutiuum. ¶ Tripudio as. de hoc tripudium dij. vnde hic tripudiator oris. ⁊ tripudiatrix cis. ¶ Quo as aui are. i. gaudere. Jubilo as aui. are. de hic subilus li. Psallo lis. psalli lere. caret supino vel bū neutrū. ¶ Jocundor aris atus sum. dari dicit. de iocundus. da dum. ⁊ producit puma syllabam iocundus ⁊ iocundor: ¶ Exhilero as. cōponitur de ex. ⁊ hilaro as. ⁊ scribuntur cum vno l hilario hilaro: exhilaro hilarisco cis. u Item reperitur hilaresco cis. ⁊ tunc venit de hoc verbo hilaro as. ad duta co.

Tripudio
Quo
Jocundor
Exhylaro

Gybbus/vel struma/fertur pars turgida dorsi
Jstinc gybbosus/strumosus/dicitur inde.

Gybbus.

¶ Jsta duo nola idem significant. sed sic differunt: qr gybbus est tumor in dorso. vnde gybbosus a.um. Et hic gybber bri. i. gybbus: vel ille qui habet gybbū ¶ hec struma e me. est tumor in pectore: ⁊ dicitur de struo is. vnde strumosus. a.um. ⁊ hec strume tis.

Gybbus
Struma

Horreo/formido/metuo/timeoq;/tremisco.
Et tremo/cli paueo/trepido/pauidoq; pauesco

Horreo

¶ Jsta nomina idem significant. horreo es. rui. ere. qō componitur exhorreo es. vnde horridus a.um. Formido as. ⁊ componitur reformido das. Metuo is ui. ere. sine supino. Timeo es. mui. mere. sine supino. ¶ Tremisco cis. incho atiuum de tremo is. vnde componitur cum con: ⁊ dicitur contremo is. inchoatiuum contremisco. Et de tremo hic tremor oris. ⁊ tremebundus a.um. ⁊ tremulus a.um. vnde tremulo as: ⁊ tremefacio. cis: ⁊ tremefio is. p cōpositionem Tremo neutrū est: facit preritū ui. ⁊ supinū itum cum cōpositis exceptis treme facio: ⁊ tremefio: quae faciunt tremefactū tu. ¶ Paueo es ui. ere. sine supino: et componitur cum ex. ⁊ dicit expaueo es. vnde expauesco cis. inchoatiuū. De paueo pauidus a.um. Vnde pauido as. ⁊ de paueo pauesco cis. inchoatiuum. verbum. Trepido as. aui. de trepidus a.um. dicitur.

Tremo
Tremisco
Tremulo
Paueo
Pauido

Jgnis ⁊ igniculus/fornax/foc⁹ atq; caminus
Est rogus/atq; pyra/fornacula/iungitur istis

¶ Jsta nola sic dicit in significat id est hoc nole die ignis. nis. qō cōponit de in. qō ē nō: ⁊ gigno nis: quasi nō gignēdo: nihil ex se gigni potest. et cōsumit cuncta q̄ reperit: vel ignitus. ¶ Dec fornax nacis. a fos qō est ignis: ⁊ dr fornax quasi fos vel a vngere. vel hec fornacula le. vel hoc fornuculum li. in quo dē fen sui: ambo dimi unius. ¶ hic focus ci. de foueo ues. dr: ⁊ focus quedo fouet igne. ignis est ethā flamma. ¶ hic caminus mi. de cā pso as. dr qō dē ē qō flectere. ⁊ dr sic qr flamas in se reflectit. ¶ hic rogus gi. a rogo as. dr. ⁊ est rogus. ignis pro mortuo: sed ē ypue cōpositio lignor pusch corpus impositum est.

Jgnis
Fornax
Focus
Caminus
Rogus

Pira

¶ Hec pyra re: dicitur ignis: a pyr grece quod est ignis latine: sed hec pyra re proprium nomen mulieris. Unde versus In feruente pyra calet cuius femina pyra. Et est rogus dum non accensus est. Pyra dum ardet: Bustum postq̃ arserit.

Janua: porta: fores: bifores: sunt hostia value.

Porta.

¶ Iste nomina vnū significant cum hoc nomine hec ianua e. Et est ianua prime primus ingressus/primus introitus. Uel ianua est hostium qualeuidem' in celarijs per quod videri potest intus ⁊ extra: Et dicitur a iano deo principij quia ianus fingitur videri ante ⁊ retro: ¶ Hec porta te. propue est ciuitatis: Cum enim antiqui ciuitatem aliquam volebant edificare in circuitum deducebant aratrum ne terram tangeret ⁊ portabant. Potest etiam ab alijs dici porta ab exportatione vel importatione rerum per eam: ⁊ a porta hec portacula le. ⁊ hec portella diminutiua: ⁊ hic portor oris. id est ianitor: ⁊ hic portensis sis: pro eodem: ⁊ hic porticus cu: domus ubi que pre est foribus: ⁊ dicit sic. qua ibi fit transitus ⁊ nō standum sit quasi porta: vel porticus: ibi sit aperta.

Fores.

¶ Fores sunt que extra volumtur ⁊ dicuntur de foris. Componitur cum bis: ⁊ tunc bifores. ⁊ sunt duplices fores.

hostium Ualua.

¶ Hostium hostij ab hostio dicit quia hostem mouatur: ubi eum aduersarijs nostris nos obijcimus. ¶ Hec ualua ue. a va. no is dicitur: et sunt ualue que intus aperiuntur ⁊ volunt: ⁊ sunt duplices ⁊ replicabiles: quia in se replicantur cum aperiuntur. Ualua a velo: quia a se velent.

Insanus: vehemens: vecors: uesanus: ⁊ excors. Decors: ⁊ demens: bacchans: territus: ⁊ amens.

Insanus.

Uehemens
Uecors
Uesanus
Excors
Bacchans
Territus

¶ Iste nota cōueniunt in significatione: Insanus a. um. quod cōponit de in: ⁊ sanus. ¶ Hic ⁊ hec ⁊ hoc vehemens tis: componitur de ve ⁊ habeo es: et hec mens tis. Unde vehemens quasi ve habens in mente. ¶ Hic ⁊ hec ⁊ hoc vecors dis. componitur de ve ⁊ cor cordis: Unde vecors quasi ve habēs in corde vel componitur de ve quod est sine ⁊ cor: quasi sine corde. ¶ Uesanus a um. ō ve ⁊ sanus a um. quasi non sanus vel sine sanitate. ¶ Hic ⁊ hec ⁊ hoc excors dis. componitur de ex prepositione ⁊ cordis: ¶ Hic ⁊ hec ⁊ hoc decors cis. ō se quod est sine ⁊ cordis. ¶ Hic ⁊ hec ⁊ hoc demens: de de ⁊ mens tis. ¶ Hic et hec ⁊ hoc bachans tis. de bacchor aris. i. furere vel insanire. ¶ Territus a um de ceres reris: dea frugū: infesto eum' solebāt furere ⁊ insanire: sicut i festis bacchi. hic ⁊ hec ⁊ hoc amēs tis. de a qō est sine: ⁊ mens tis. quasi sine mente.

Tartarus: infernꝰ acheron: stix: orcus: auernus. Dis herebū: baratrū: cōiungas atq; gehennā

Infernus

Tartarus

¶ Iste nola significāt idē. est hoc nole hic infernus ni. qō declinat i plurali hec inferna orū. neutri ge. ⁊ dē de infra: quia infernon pteterre ē vel infra terram qz sicut cor holis ē in medio corporis ita infernus in medio terre esse phibetur Hic tartarus ri. apte hec tartara orū. dē a tartarus vel a tartari grece quod ē horrere latine ⁊ tremere. Et est tartarus profundissimus locus infernorum: de quo nemines errabat deus. Illic enim est fletus ⁊ stridor dentium/horror tenebrarum/et eius frigidus. Unde a tartarus a. um. et tartareus a. um.

¶ hic acheron ontis dicitur ab a quod ē sine: ⁊ chere salus quasi sine salu: e et saluatione. ¶ hec stix gis. i. fluuius infernalis: ⁊ dicitur de stigo as. i. stimulo as. qz valde stimulat ⁊ angustiat potātes de eo. Uel dr a sto stas qz semp stat ad penam: vel a statim: qz statim interficit. Uel a grece stigeos qđ est tristicia: qz tristes facit ⁊ quia tristicia gignit: ⁊ sepe ponitur pro inferno. Un stigi⁹ a um. ⁊ hic ⁊ hec stigialis ⁊ hoc le. ¶ Hic orcus ci. dicitur de orco grece qđ est caper ē latine: quia quos capit nec uterū non redditur. ¶ Hic auernus ni. componitur de a qđ est sine: ⁊ ver quasi sine vere id delectatione. ¶ Hic herebus bi. de horreo dicitur. ¶ hoc baratrum est nomen nimie profunditatis: vel altitudinis. Et est dictum barratrum quasi voratrum id est voragostra ex profunditate qua omnia devorat: ⁊ quandoqz dicitur infernus: ⁊ quandoqz profundissimus locus inferni a quo deus nemunē extrahit: quādoqz fossa: quandoqz gurges vertiginosus: quandoqz venter. Unde baratro enio id est lecca: tor qz ola baratro .i. ventri cōmittit. ¶ hec gehēna ne. dicitur de gr qđ ē terra ⁊ hemon profundum: quia in profunditate terre est.

Acheron Stix

Orcus Auernus Herebus Baratrum

Gehenna

Cū iuncus / biblus / cirpusqz / papyrus / arundo
Cū canna / calamus / simul est his associandus.

¶ Ista nomia cōueniunt in significatiōe cū hoc nomine hic iuncus de iungo gis. eo qđ aliquid cum eo iungitur vel ligatur: vnde hic iunculus li. diminutiuum: qz iunctis rapicibus hereat. Hoc iuncetum ti. locus vbi iuncti abundant ⁊ iuncetus a um. de iuncis existens vel ad iuncos pertinens. et inde hec iuncata id est lac concretū ⁊ iuncto inuolutum. ¶ hic biblus bli. a bibo bis: qz aqm ē bibline. ¶ hic cirpus pi. a carpo pis: vnde cirpinus a um. ¶ hec papyrus ri. a pyr grece qđ est ignis. eo qđ igni ⁊ cere est aptus. ¶ hec canna de cano nis dr: qz leo canit. vñ hoc canetū ti. locus vbi canne crescunt: ⁊ hec cannula le: ⁊ hec canella: le. ambo diminutiua ¶ hic calamus mi. a calco les. i. canna vel stipula segetis: qz ex ea misso flatu colescit: Unde calamizo zas. i. lete cantare: ⁊ calamos post messores colligere. Et hec calamitas tatis. id est miseria dicta a calamo. Canna que est manus ⁊ vacua: ⁊ ad instar calami: ppie quidem ē calamitas quando aliquis non habet in spe nec in re: nec exterius nec interius. sicut canna vacua ē ⁊ exterius ⁊ interius. ¶ Hec arundo nis. ab areo es: dr: quia cito arent: ⁊ ppie dr folia depēdēs sed simpliciter sepe ponit p canna. Un arundineus a. um. ⁊ hoc arundinetum ti. locus vbi arundines crescunt.

Iuncus Biblus

Cirpus Papyr⁹ Cana:

Calamus

Arundo

Suffio / thurifico / suffumigo / cū quibus addo.
Incenso / censum dedit istis vsus eundem.
Suffio sumatur quod sic a autore probatur
Et suffire locum sumpta properabat acerra

¶ Ista verba habent vnam ⁊ eandem significationem. ¶ Suffio fis. fui. ere: de sub ⁊ fio fis. ⁊ nunc suffio est actiuum: anglice to ensmoke. ¶ Thurifico as. de thus nis. ⁊ facio cis. ¶ Suffumigo as. de sub ⁊ fumigo as ¶ Incenso as. de in. ⁊ censo as. vel derivatur ab incendo dis: quia thurificantes incendūt thus. Incenso as. verbum frequentativum de incendo dis.

Suffio Thurifico ⁊ Suffumigo Incenso.

Acerra. ¶ Hec acerra re. i thuribulū. Ille vltimus fletus ē fletus Virgilij inductꝰ in exemplū quū fletus is. qđ est quod thurificare vel suffumigare

Interimit: pertimit: interficit: ⁊ necat: occat.
Occidit: mactat: extinguit: siue trucidat
Suffocat: ungulat: funestat: siue fugillat.
Mortificat: truncat: differnumat: examinatq3.

Interimo
Perimo
Neco

¶ Alia verba conueniunt in significatione cū hoc verbo interimo mis. qđ cōponitur de inter ⁊ emo is. emi re. ¶ Perimo mis. de per ⁊ emo is. Interficio cis. de inter ⁊ facio. Neco as cui. are. ⁊ cōponit eneco perneco as. Et nota q neco as: ⁊ omnia sua composita faciunt secundū in aui vel in ui: vt neco as. aui. vel neui ⁊ supina in atū vel in nectū: vt necatum tu. vel nectū tu vt dicit hug. Occo as. aui. re. de ob ⁊ caco derivat. Et ppie occare est cū rustici oratione ⁊ ⁊ satione dimissa: grandes glebas cedunt: ⁊ ligonibus frangunt: sed ponitur pro scindere/secare/ ⁊ truncare: vnde hec occa ce. quod dū instrumentū ad perscindendū terram aptū. sicut rastrū: ⁊ componit occo ex occo as: ⁊ ē actiuum. cum sua compositis. Occido dis: occidi re. penul. pro ducta de ob ⁊ cedo is. cecidi re. penul. pro ducta cesum su. in supino: ⁊ est actiuum. ¶ Macto as aui. are. i. interficere: vnde hoc macellum li (anglice a bocherye) qꝰ ibi mactant pecora. Unde hec macellio onis. ⁊ hic macellarius rij. qui pecora mactat ⁊ vē dit carnes. Extinguo is. xi. ctum guere. de ex. ⁊ stinguo guis. qđ nō est in vsu. Trucido as aui. are. de trux cis. dicit. Suffoco as aui. are. media pro cta cōponitur de sub. ⁊ hec faux cis. ¶ Jugulo as. de hec gula le. dicit. Funesto as. de funestus a. um. Fugillo as. de fuggero ris. ⁊ est fugillare suffocare/strangulare/vel manū gule dare. ⁊ eam stringere: ⁊ nunc dicit quasi fugulare. i. sub gula capere. ¶ Mortifico as aui. are. de mors tis. ⁊ facio cis. Trunco as aui. are. de truncus. i. dicitur. ¶ Differnumo as. de dis. ⁊ termino as. ¶ Examino as aui. are. de ex. ⁊ animo as. componitur: ⁊ est idē quod debutare/terrefacere vel vnū aliquem rapere.

Ueneficus:

Ueneficas: magicas: dicas lānas: quoq3 fagas
Istis signantur eadem quibus associantur
Hec incantatrix: strix: fagana: prestigiatrix.

Incantātrix
Magica
Saga
Strix.

¶ Ista nomina sunt talis dē significationis hec venefica ce (anglice a wytche) ⁊ dr a venenū ⁊ facio cis. ⁊ potest declinare mobiliter: venefica cus a. um. ¶ Hec magica ce. vel magicus a. um. Hec lāna ne. a lano as. ⁊ dr lānio quasi lania: a laniando scz pueros. Fabule fingunt lamias claustra animo intrare: ⁊ infantes corrūpere ⁊ mutare: ⁊ postea vnos reformare: et habēt hominis vultū: sed corpus dasinum. ¶ Hec saga ge. a sagio gis. i. ingemoscere aliquid facere: Et est sagio ingeniosus vel incantator vel diuinator: vnde hec saga nō fuit nomen cuiusdam diuinatricis. seu genus modo q̄ aliquot incantatrices. Alex saga: ab sagus gustus vel sensus. ¶ hec incantatrix cis. ab incanto as. de incantare anglice to enchaunte. significat hanc magicā. ¶ hec strix genus est quorundam auis nocturne de sono vocis dicte: qui sui clamat strix: hec autē scz strix vulgo dr a mare pueros vnde ⁊ lac prebere fertur nascentibus. ⁊ dicitur a striden: des.

¶ Hec prestigiatrix cis de hoc ꝓstigiū gñ dicit. ⁊ est ꝓstigium quedaꝫ species magice artis seu humanoꝝ dicitur semium illusio: ⁊ dicit ꝓstigium a prestrus genus: qꝝ acies oculoꝝ ꝓstingit per prestigium incredibiles rerum mutationes videntur fieri: vt cerne cumulus videatur castrum: lapis videt talentum: seges cohors militum galeata.

Hystrio: vel palpa: mimus vel gesticulatoꝫ.
Est ebulo: nebulo: parasitus: scurra lecatoꝫ.
Hic pantomimus: comedus: vel ioculatoꝫ.
De serpente nepa dictos: his adde nepotes

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis: hystrio nis (anglice a iogulere) quꝫ herramit a bordo are. Et dicit hystrio ab hysterion grece quod ē irritamentare latine. ¶ hic palpo nis: de palpo as aui. are. i. adulari. ¶ hic mimus mi dicit iocularior ⁊ cōponit cum pantex quod est deus ⁊ dicitur pantomimus mi id est deus vel dñs vel magister vel princeps mimoꝝ. ¶ Et nota qꝫ mimo vel histrioni ioculatoribus sonat pena non minus arguit ꝙ si diabolo sacrificat immolaret. Unde quidam mimo donare idem est dare ⁊ demonizare: hic iocularior ris a. dicitur ioculor aris. hic epulo nis. ab hoc epulum li. ¶ hic nebulo nis a nebula le. hic parasitus ti. a parapsis dis. hic ⁊ hec scurra e. de scq qui ser: hec cum ra ne. dicitur compon ⁊ est scurra leccator/vaniloquus propter ⁊ dicit scurra qui sequitur curia gratia cibi. qꝫ autem dicitur scurra quasi scutella rapax vel robens: ethimologia est ⁊ nō cōpositio. ¶ hic leccator dicit de hec leccatrix: ⁊ est lecca ꝓprietas linguē de lingo gis. linxi lactum in. dicit. hec leccatrix tas id ꝓprietas linguendi. hic leccator hec leccatrix. hic comedus medi. a comedo dis dicitur: vel a comos quod est villa. ¶ hic nepos nepotis leccatoris dicit. Et hec nepa pō quadam serpente.

Iocularior

Palpo
Mimus

Nebulo
Scurra

Leccator
Comedus.

Nepos

Lapillus

Calx/scrupus/ꝫ scrupul⁹/mola/calculus/atoꝫ molaris.
Addatur cautis: quia sepe fit obuia nautis.
Petra: lapis: saxum: scopulus: silexꝫ lapillus

Petra

Harena
Silex

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis. hec petra tre bi de petros grece qđ est durum latine: vnde petrosus a. um. vel petra de pes ⁊ tero is. Uel petra quasi pede trita. dicta pō duo. de laos grece qđ est lapis latine dicit. Unde hic lapillus li. hoc saxum si. de scindo dis dicit. vnde saxeus a. um. ⁊ saxosus a. um. hic scopulus li. vel scopulosus a. um. hic ⁊ hec silex cis. i. lapis durus sic dictus eo quod saliat ignis. vnde silicum a. um. ⁊ silicens a. um. de silice exactē. vel ab silicem pertinēs. hec lapillus li. diminutiuum de lapis. ¶ hic calx cis. minimus lapis a calco as dicit. ¶ hic scrupus pi. parvus lapis asper: a scrutor: vnde hic scrupulus li. diminutiuum. ¶ hec mola mole dicit de molo lis. ¶ hic calculus li. diminutiuum de calx cis. hic molaris de hec mola le. dicit.

Scrupus

Cautis

hec cautis de caueo es dicitur: qꝫ cauere debet a nauta.

Lectus

Est thorus/et stratū/lectū/theozeumà/grabatū.
Accubitus/his dozmitozia/iunge cubile.

Thorus

Grabatum

¶ Ista nomina idem significant. hic thorus ri. ꝙ dr de torqueo es. hoc stratus ti. de sterno nis. straui sternere dr. ¶ hic lectus ti. de lego gis. dicitur. vnde hic lectulus li. diminutiuum. ꝙ hec lectica ce. currus in quo sterritur lectus. vel dr lectica fm quosdam a lectis herbis. ꝙ est idem quod thorus. ¶ hoc theorema tis. ꝙ est nomen grecum. ¶ hoc grabatum ti. ꝙ dicitur a grabaton grece qꝫ est caput latine. hic accubitus tus tui. de accubo bis. hoc dormitorium rij. de dormio mis. dicitur. hoc cubile lis dicitur de cubo as. bui are.

Luna.

Phebe/ vel luna/tytania/cinthia/mene.
Et nouitas lune neomenia dicitur esse.

Tytania.

Mene.

¶ Ista nomina vnum ꝙ idem significant. hec phebe bes. hes luna ꝑ lucco. cis dicitur. ¶ hec tytania nie dicitur de tytan tanis. quod est sol. ¶ hec cynthia e. de cynthius thij. quod est sol dicitur. ¶ hec mene dicunt grece vbi nos dicim⁹ luna. Et mene prout est luna componit de neos grece quod est nouum latine ꝙ dicitur he neomenia nie. i. nouitas lune vel noua luna quā nos alio nomine nouilunium appellamus: de nouus a. um. ꝙ hec luna lune.

Cartula/vel carta/codex/liber/atoꝫ libellus:
Si breui longari licet/et longum breuiari.
His codicillus coniungitur atoꝫ volumen.

Ca

Cod

Liber

Libellus

¶ Ista nota sunt eiusd ꝛ significationis. ¶ hec carta te. ꝙ dicit. de careo es. eo qꝫ caret pilis ꝙ carne. Vñ hec cartula le. diminu. hic codex cis. vñ hic codicillus li. ꝙ dr codex de hoc nole codex cis: qđ ꝛ truncus: qđ dr de codex qđ est idem ¶ Et nota qꝫ codicillus non pōt stare in versu: quia syllaba di. ꝛ breuis ꝙ stat inter duas syllabas: co. ꝙ cil. ꝙ jō nō pōt in versu stare. ꝙ iō excusat se autor cum dicit. Si breuis longari. ¶ hic liber bri. dicitur de liber a. um. vñ hic libellus li. diminutiuū. hoc volumen nis. de volvo is volui. voluere volutum tu.

Gustu libellum/visu cōmendo libellum.

¶ Hic ponitur differentia inter hoc libellum cuius prima producitur ꝙ libellū cuius prima corripit. Libelli cuius prima longat ꝛ diminutiuū de hoc libum ꝙ est liba qđā panis. sed libelli cuius prima producit est accusatiuus casus huius nominis hic libellus li. quod est parvus liber.

Subligar/et ligula/caligas/quia subligat alte

¶ Ista duo nomina hoc subligar ris. de subligo subligas. Et hec ligula le. de ligo ligas significant idem.

Junge luto/scenū/quib⁹ addo volutabra limum.

Cum sterquilinio/predictis adice limum.
Hinc scenolentus/illimus dicitur inde

Lutum
Uoluntabrum

¶Ista nomina sunt eiusdē significationis. hoc lutum ti.ꝙ dicitur de lino is. Hoc scenum ni. dicit de hac cena. ¶ hoc voluntabrū bri penultima correpta: a volno is.ꝙ ppter voluntabrum est illudum quo potens involuit se. ¶ Limus mi. de hic.ꝙ hec lenis.ꝙ hoc lene dicitur.ꝙ componit cum m:ꝙ dicit hic.ꝙ hec illimis.ꝙ hoc illime.i.pure/munde/sine limo. ¶ Item scenū componit cum lentus qđ ē plenū:ꝙ dicit scenolentus a.um. ¶ hoc sterquilinium ni. stercus vel locꝰ plenus stercoribꝰ. Et dicit sterquilinū a sterceus orus:ꝙ sterceus a sterno is.

Limus

Scenum
Sterquilinium

Dic niare/dicqz salū/dic equora/dicqz proknudū
Dic pelagus/pontū/freta iungas ꝛ bitalassum.
Dic amphitritem/qui circuit ꝛ terit orbem.

Mare.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cū hoc nomine mare is:ꝙ dicitur a meo as:eo quia in cōtinuo meatu id est transito ē. ¶ hoc salū li.a sal salis: qz aqua maris est salsa. ¶ hoc equor ris dicit de equus qua qū:qz eius fluctus equa est.i.equalis. nulla procella movente mare. Aliter mare dicit a altū: qz altum ꝙ profundum. ¶ hoc pelagus gi. de pello is dicit:qz pellitur huc ꝙ illuc ꝙ procellas ꝙ tempestates. ¶ hic ponthus ti.a pons tis:dicit per contrarium qz non possit pontari.i.habere pontem. ¶ hoc fretum ti.i.mare. Et dicit a fretus a um. impaiuvus/tutus per contrarium: quia fretum reddit pauidum. ¶ hoc bitalassum li.i. duplex mare: vbi duo maria cōcurrunt. Et dicitur de bis ꝙ talassim grece quod est mare latine. ¶ hic amphitrites tis: dicitur ab amphi. quod ē circū:ꝙ trites qđ est tritor: quasi circumtritor orbis.ꝙ est grecum nomen. vnde Ouidius in primo mathamor. Nec brachia longe ꝛc. Margine terrarum porrexerat amphitrites: Et est versus spondaicus

Salum
Equor
Pelagus
Ponthus

Fretum
Bitalassum

Amphitrites.

Est meretrix: scortū: thays: lupa: capra: chimera.
Post nonam prostans nonaria iungitur istis

Meretrix

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis. hec meretrix cis. Et dicitur meretrix quasi meretrica id est clara trica id est plica vestis. Sed etymologia ē: Componitur enim meretrix a merces dis.ꝙ trico tricas id est impedio dis. Et dicitur meretrix quasi pro mercede hominem tricans id est impediens. Uel derivatur de mereor mereris. quia meretur precium libidinis. ¶ hoc scortum ti.a scortes tis. quod est pellis arietis. Uel dicitur a scotton grece quod est dulce latine. ¶ hec thays idis. pro puta nomen cuiusdam meretricis qz nunc pro omni meretrice accipitur. ¶ hec lupa pe. similiter dicitur meretrix. hec capra pre. quia feret vt capra. Et chimera dicitur meretrix. Unde quidam: Omnis retrā meretrix est dicta chimera. Parte leo prima: media caper: anguis ima. Non mozor cetera exponere: quia sensus patet intelligenti. ¶ hec nonaria e. est meretrix prostans in nona vel post nonam. Prostare verbum meretricium est: nam meretrix prostat ante hostium prostibuli parata cuilibet commiscere.

Scortum
Thays

Lupa
Chimera

Gaulepe:mēsale:mappàs:manutergia:dicàs,
Addas mantile:manibus quasi tela bocamus.

Gaulepe
Mensale
Mappa
Manutergium
Mantile.

¶ Isti nomina idem significant. ¶ hoc gaulepe pis: ꝙ dicitur de gaudium et sapio pis: ¶ hoc mensale lis: de hec mensa se. dicitur, quia tegit mensā quando comedimus. ¶ hec mappa pe. de manus ꝙ pio as: quia piat. i. mundat manus. ¶ hoc manutergium gis. de hec manus ꝙ tergo gis. ꝙ est proprie manutergium quo manus tergimus. Et potest dici mensale. ¶ hoc mantile lis. dicitur de manus ꝙ hec tela. quasi tela pro manibus

Miles:eques:tyro:tyrunculus:atqꝫ quirites
Atqꝫ neoptolomus/nouus est regnatoꝛ in istis

Miles
Eques
Tyro

¶ Ista nomina significant vnū ꝙ idem cum hoc nomine miles cōmunis generis: Unde Ouidius in epistolis. Helenaque subito faceret mihi causa doleres. Et rudis ad partes: ꝙ noua miles eram. Et dicit miles a mille: quia olim mille milites erant in numero. ¶ hic ꝙ hec eques tis. i. miles de equus equi dō ¶ hic tyro onis. dicitur de tyro grece qō est fortis latine. Et est tyro nouꝰ miles nouiter ad militiam electus sic dictus: qa fortis ad hoc officium solet eligi: vel quia ad querendū probitatem se augustat/laborando per diuersa regna Unde ꝙ tyro grece dicitur angustus latine. Et de tyro hic tyrunculus li. ꝙ hoc tyrocinii nij. noua militia officium tyronis/rudimentum/iuuentū/nouitas militie. hic quiris tis. dicit de quirinus ni. id est romulus qui condidit romam: ꝙ ppie quilis cuius romanus dicitur quiris. ¶ hic neoptolomus lomi. dicit: a neos qō est nouum: ꝙ ptolomus miles: quasi nouus miles. Uel a neos nouum: ꝙ tholomo regno. quasi de nouo regnans: et neoptolomus dicebat pyrrus filius achilis.

Macerias.

Macerias vel maceriem: dic esse domoꝝ.
A pariete venit paries: qui iungitur istis
Sed muros ppoꝛie vel menia dicimus vꝛbis.
Dicitur ac vallum: palis ac vimine factum.
Hinc inuallare/res est includere vallo.
Sepibus ꝙ leptis/includitur oꝛtus ꝙ aruꝫ
Indago syluas sylusqꝫ latencia claudit
Hinc indagare res explorare latentes.

Paries.
Murus

¶ Ista nomina sunt idē in generali: sed differunt in speciali. hec macerias: et macries ei: dō a macron qō est longū. ¶ hic paries tis. de pario. i. equus. Et ppie ista tria nomina pertinent ad domos ꝙ mansiones includendas. ¶ hic murus ri. i. hec menia oꝝ: dicuntur de munio is. ꝙ defendere: ꝙ ppie sunt vbi vicinorum quasi munitur id est defendunt. ¶ hoc vallum li. de vallus li. Et est ꝙ allus id est palus. scz lignum acutum quod figitur in terra (anglice a stake.

de validus a.um. quasi validus palus. Et hoc vallum li. concatenatura que sit de palis super aggerem. Uel vallum est ipe agger scz illud molle qđ e terra erigitur vt custodia ptendatur. Et est vallum inter murum ⁊ fossam: sic vallus li. est locus munitus ꝙ vallos i. palos. Unde Galterus in alexandreido 8. Non opus est vallo id est castro. ¶ Nota versus differentiales vallorū. Est vallus palus circa castrum ptextus. Nexio palox sibi mutua sit vbi vallum id est locus qui munit talis ⁊ connexio vulgarium dicatur vallum: ⁊ de vallo dicit vallo as are. id est munire cum vallo: ⁊ munallo as id est intus vallare/includere. ¶ Hec sepes sepis: ⁊ hoc septum n. dicunt de sepio pis sepsi. Et sunt ppie sepes ⁊ septa munitiones facte circa ortos ⁊ arta sata cum virgis ⁊ vimunibus vel spinis. ¶ Hec indago inis. ppie est inquisitio vel interrogatio: sed hic ponitur pro munimine facto circa syluas ⁊ portas. Et dicitur de indago as. aui. are. a. inquirere/explorare res latentes.

Uallus
Uallum

Sepes
Septum
Indago

Intimat insinuat/enucleat/atqz reuelat.
Designat/tetigit/edisserit/atqz reterit.
Publicat/& pandit/enodat/atqz serenat.
Nunciat/exponit/elucidat/atqz serenat.
Explicat/extricat/declarat/& manifestat.
Exprimit & referat/propalat/& indicat atqz.
Notificat verbis his sensus conuenit idem
Expedit/euoluit/aperit/nudatqz recludit.

¶ Omnia ista verba sunt eiusdem significationis cū hoc verbo manifesto as are. qđ dicit de manifestus a.um. ¶ Intimo as aui. are. de in. ⁊ time grece qđ est mens latine. ¶ Insinuo as aui. are. de in ⁊ sinuo as componit. ¶ Enucleo as are. de e. prepositione ⁊ nucleo as are. quod dicit de hic nucleus nuclei. Reuelo as aui are. de re ⁊ velo as are. ¶ Designo as are: de de. ⁊ signo as. vnde Horatius. Quid non ebrietas designat aperta recludit id est quod est ita secretum qđ ebrietas nō reuelat. Juxta illud. Ebrius insipiens pueri dicent tibi verum. ¶ Retego gis retexi: de re. ⁊ tego gis. ¶ Edisero ris rui. de re. ⁊ disero. ris. Retero is de re: ⁊ tero is. terui. Publico as. de publicus a.um. i. publicum facere. ¶ Pando pandis pandi. ⁊ e. passum passu in supinis: ⁊ fm aliquos pansum pansu in supinis. Enodo enodas. de e. ⁊ nodo as. ¶ Promo mis prompsi promere promptū promptu in supino. Et componitur de promo/exprimo ¶ Edo edis edidi. edere. de e. ⁊ do das: ¶ Nuncio as are. de nuncius cij. ⁊ cōponitur annuncio as. Denuncio as. Renuncio as are. ¶ Expono nis. exposui. exposu exponere: de ex ⁊ pono ponis posui. dicit. ¶ Elucido as are. de e ⁊ lucido lucidas. ¶ Sereno as aui are. de serenus a.um. ¶ Explico as. explicui. vel explicaui. de ex ⁊ plico as. ¶ Extrico as aui. are. de ex. ⁊ trico as. id est impedire/turbare/moram. ¶ Declaro declaras declarat declarare: de de ⁊ claro as. quod non est in vsu. ¶ Exprimo exprimis/ expressi/exprimere/expressum exprssu in supino. de ex. ⁊ primo primis dicitur. Refero as. de re ⁊ fero ras. ¶ Propalo as propalaui. propalare id est aperte vagari: secundum Papiam: Indico as aui. are. de in. ⁊ dico dicas dicitur. Notifico as aui. are. dicit de notum ⁊ facio facis. ¶ Expedio expedis expedire expediui id est manifestare.

Manifesto
Intimo
Insinuo
Enucleo
Designo
Pando
Promo
Nuncio cū suis compositis.
Extrico
Declaro
Propalo
Expedio

Unde perſius in primo. Quis expedijt pſcato ſuum chere. i. manifeſtauit.
¶ Euolno euoluto euoluere componit de e ꝙ volno volus volu voluere volutum volumen in ſupinis dicatur. ¶ Aperio aperis aperui de ap ꝙ pario peris. Nudo as nudaui nudare de nudus a um dicitur. Recludo recludis recluſi recludere. dere ꝙ claudo dis clauſi.

Euolno
Aperio

Mozioz

Interit: expirat: moritur: defungitur atq;.
Occumbit vel obit: diſſoluitur: examinatq;.
Excidit exalat: diſcedit eis ſociatur.
Interit occumbit: mortem ſignant violentam
Ad naturalem concordant cetera mortem.
Et potes illud idem / complexa dicere voce.
Tollitur e medio / nature debita ſoluit
Nature noſtre / ſoluit generale tributum.
Clauſit preſentem ſupremo funere vitam.
Carcere corporeo / reſolutus ſpiritus exit.
Mortuus eſt mundo / victurus poſtea chriſto

¶ Uel proſaice ſic. Preſentis vite curſum feliciter terminauit vel conſummauit. Uel ſic. De corporeo ſpiritus ſe relaxauit ergaſtulo. Hec ponunt verba eiuſdē ſignificationis cū hoc verbo mouet ris vel ri ſum moti vel moturi. Et primo videt quot modis pōt dici iſte hō mouit ꝙ hoc primo vnico verbo. Secūdo rōne metrica: ꝙ tertio rōne, pſaycha. Primo ibi. Interit. ſecūdo ibi. Tollitur e. Tertio ibi. Preſentis vite. ꝛc. ¶ Interco is interiui vel interij interire componit de inter ꝙ eo is. ¶ Expiro as. de ex ꝙ ſpiro i. morior. ¶ Nota q̄ morior hui⁹ verbi fere vbiq; inuenitur ſm̄ tertiā ꝙ quartā cōiugationē ꝛ care: ſupino: deberet cūi facere moritū: q̄ cogit mortuus: vel moritū⁹. q̄ cogit moriturus: neutrū n̄ eſt in vſu. Unde mortuus a. um. cōponit ſemimortu⁹ a um. ex parte mortuus. Et dī mouor de moto tus: ꝙ eſt deponens. ¶ Defungor ris: defunctus ſum defungi. dere ꝙ fungor deponens. ¶ Occumbo bis bui: bere: bitum tu. de ob. ꝙ cumbo bis. Et docet autor q̄ iſta duo verba ſcz interit: ꝙ occubit ſignificant mortē violentā vel a vi illatā: vt q̄ aliquis ſubmergit vel ſuffocat vel cōburit: vel truncat vel hmōi. Ota alia ſignificant mortē que accidit naturaliter homini. ¶ Obeo cubui: re ve. obitū. de ob ꝙ eo is. cōponit. Diſſoluo is. diſſolui: to ſū. diſſolu. verbū paſſiuū de diſſolno is. ꝙ cōponit de dis: et oluo is: ¶ Examino as aui are. verbum neutrū pto morior. in alia ſignificatiōe pto interficere eſt actiuum ꝙ componit de ex. ꝙ animo as. q̄ dicit de animus mi. ¶ Excido is cidi cidere: medius caprepta caret ſupino: cōponit de ex ꝙ cado is. ¶ Exalo as aui: eſt ppie expirare / exſufflare. Unde Uirgilius. Animā inde dios exalat in ignes. ¶ Deſcedo is ceſſi. ere. de de. ꝙ cedo cedis componitur ¶ Poſtea docet quomodo ſententia cumſubet verbi poſiti poteſt dici in oratione metrica ꝛc. Tollitur e medio id eſt ſito mundo qui eſt medius inter celū ſterram. Uel ſic. Nature debita ſoluit quia (teſte Horatio) cuncta ſuum repe

Interco.
Expiro

Defungor
Occumbo
Obeo

Examino
Excido
Exalo
Deſcedo

ant. Unde sic. Iste clausit vitam presentem supremo funere id est vltima sua die Unde sic Socratus resolutus a carcere corporeo exiit id est decessit. Unde sic. Iste est mortuus mundo. Unde sic. Decessit mundo victurus pestes ejusdo. plagas presentis vite. ¶ Consumo as re. id est terminare/finire/perficere/ad effectū deducere. ¶ hoc ergastulum li. id est carcer corporis in quo animus in hac vita senex tanq̃ in carcere. Et dr̃ ab erge quod est labor ꝙ stolonū mansio: ꝙ ppue est carcer ad quem relegati mittebantur: ꝙ ibi continue laborant operantes omnia sibi iniuncta. Ergastula dicuntur vincula ꝙ compedes: quibus illi qui erant in ergastulo ligabantur.

Notabile]

Consumo, Ergastulum

Mors,

Funus ꝙ exitium/letum/mors/excidiumq;.
Adde necem/vel perniciem/simul ꝙ libitinam
His obitum/simul interitum/cōiungito fatum.
Quod minime libeat/sic est libitina vocata.
His exterminiū/simul occasum sociamus.

¶ Iste nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hec mors tis. q̃ dicitur de morbeo es. ¶ hoc funus eris: ꝙ dicitur a funis is. ꝙ est propue cadauer sic dictum a funibus accensis id est candelis quos ante feretrum ab vsum pappi reges cera circumpatos ferebant. ¶ Hoc exitium tij. de exeo tis. ¶ Letum ti. de leo les. id est deleo es: quia delet vitam. ¶ Hoc excidium dij. de ex ꝙ cado is dicitur. ¶ Necis neci necem a nece. cuius nominatiuus non est in vsu: quem tamen posuit Ambrosius super epistolam ad Ephesios dicens. Et erat mortuorum nex plurima. Et dicitur de neco as aui. vel necui are. Hec pernicies. ꝙ dicitur de perneco as. ¶ Hec libitina ne. de libeo bes. per contrarium quia minime libet. Item libitina inuenitur pro feretro quo mortuus deportatur. Et libitina est dea libidinis: ꝙ nunc dicitur de libido vel libet. ¶ Obitus tus tui de obeo es dicitur. ¶ Hic interitus tus tui. de intereo is. interiui vel interij. ¶ Hoc fatum ti. a for faris fari. dicitur. ¶ Hoc exterminium nij. de ex. ꝙ hic terminus ni. ¶ Hic occasus sus de occido dis. quod de ob ꝙ cado dicit id est componitur.

Funus Exitium Letum Nex

Libitina Obitus,

Exterminium

Est linter lembus/scapha/prora/liburna/scaphus
Nauis/nauicula/puppis/ratis/atq; carina
Et cum classe sclataria/vel motoria/celox.
Cymba/biremis eis coniungitur atq; triremis.
Quā regit ordo triplex: hanc dicimus triremim.
Quā regit ordo duplex: dicimus esse biremē.

Nauis.

¶ Ista nomina vñ ⁊ idem significant cum hoc nole hec nauis uis. ui. dicitur. de no nas. nui are. vnde hec nauicula le. ⁊ hec nauicella le. ambo diminutiua: hic ⁊ hec nauale ⁊ hoc le. locus vbi naues stant. ſez portus: Uel locus vbi fabricant hoc textrinū vocat: ⁊ hoc naulum/precium pro transmeatõe datum

Linter Lembus

¶ Hic linter tris: a limo mis. i. nauicula. quia vadit sup̃ aquam quasi limẽdo. ¶ hic lembus lembi. a lego gis. dicitur. hec scapha phe. habet nomen qõ vulgus imposuit. hec faselus li. femininū genꝰ: a fale qõ est transitus dicit Unde Luca. Tenui sinuata faselus.

Prora Liburna Nauicula Carina Sclatares

¶ Hec prora re. est prior pars nauis ⁊ dꝫ de prior. hec puppis pis: pi. est posterior pars nauis. Ponunt tamen aliquando prora ⁊ puppis pro tota naui. ¶ hec liburna ne. a liburno quodã populo dicitur. ¶ hec nauicula le. de nauis dicit. ¶ hec ratis ratis ti. de ratus a um. ¶ hec carina ne: dicitur de caries ei. Uel carina quasi currina: a currendo dꝫ. hec classis sis. si. i. multitudo nauium. Et dicit de calon qõ est lignum. ¶ Sclatares est genus nauis. id est nauis pyratica: ⁊ dicit de hoc clata te. qõ similiter est genus nauis. Motoria e. dicitur de moueo es. ui. uere.

Celox Biremis

¶ hec cimba be. dicitur de cum bo vel de scindo dis. quia scindit mare ⁊ tunc subtrahitur. s. ¶ hec celox ocis. a celeritate dicitur. anglice a bolynge. ¶ hec biremis mis. vnde Lucanus. Quem contra non longa vecta biremi. Appulerat celerata nasi. ⁊c. Et est biremis nauicula hñs duplicẽ ordinẽ remoꝝ. Triremus ẽ nauis habẽs triplicẽ ordinem remoꝝ. de tris ⁊ remus componitur.

Nobilis

Strenuus: ingenuus: illustris: idem generosus.
Insignis: preclarus: ⁊ inclitus: egregiusqꝫ.
Istis patricius: preclarus: nobilis: assit.
Debes predictis precliuis addere si vis.

Strenuus Generosus

¶ Omnia ista sunt eiusdem significationis cũ hoc nomine hic ⁊ hec nobilis et hoc nobile qõ dicitur de hic ⁊ hec notabilis ⁊ hoc le. ¶ Strenuus a. um. de hec strena ne. dicit. Ingenuus a. um. de in. ⁊ genus. hic ⁊ hec illustris ⁊ hoc illustre de illustro as dicit. ¶ Generosus a. um. de genus ris: dicit. hic ⁊ hec insignis. ⁊ hoc ne. de in. ⁊ hoc signum ni. Inclitus a. um. de in. ⁊ cleos qõ est gloria dicit Egregius a. um. de ex. ⁊ grex gis. vnde egregius quasi extra gregem positus.

Patricius. Preclarus

¶ Patricius a. um. id est nobilis. ⁊ vocabant patricij nobilissimi romani quorum nomina literis aureis scribebantur. hij ⁊ patres' ppter excellentiam dignitatis fuerunt appellati. Et dicit patricius de pater tris. ¶ Preclarus a. ū. de pre. ⁊ clarus a. um. hic ⁊ hec precluis ⁊ hoc preclue id est valde nobilis. de pre. ⁊ cleos gloria.

Nemus.

Lucus: silua: nemus: vimen: virgulta: viretum.
Istis arbustum sociemus: ab arbore dictum
Necto nemus: silua sileo dat: luceo lucus.
Lucarius luci custos: lucra quoqꝫ lucar.

Lucus

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic nemus ris. ¶ hic lucus ci. Et dꝫ de luceo es. ꝙ contrarium: qꝛ ibi minime lucet. Uel potest dici lucendo crebris luminibus: quia in eo lucebant cerei propter lucis tenebras: quia ibi fiebant sacrificia dñs. Unde hic lucellus diminutiuum.

¶ Hec hylua ne. a xilon gō est lignū qr ibi ligna cernunt: vel hylla dicit a xilem qō est vastitas vel silentia: qr in sylua sunt loca vasta ⁊ deserta ⁊ silentio plena. Iste autor dicit q dē sero es. ¶ Hoc nemus ris fm ilium au tore de. necto tis dicit sm hug. de hoc numen nis. eo qō est plenū numinibus ibi sacratis ⁊ sculptis. Unde nemorosus a. um. ¶ Hoc vimen inis. de vireo es dicit. Unde vimineus a. um. ⁊ hoc vimetum ti. locus vbi vimina habundant. ¶ Hoc virgultum ti. de hec virga ge. dicit. ¶ Hoc viretum ti. de vireo es dicit. Et est viretum locus viriditate plenus sed viridarium. ¶ Hoc arbustum sti. de arbor ris dicitur. hic lucarius rii. est custos sylue (anglice a forestar: ⁊ dicit de hic lucus ci. ¶ Hoc lucar aris. i. precium qō accipit pro lucro vel pro lignis vendita de luco vel pro pastura luci. Uel lucar est omne lucrū quod habetur de luco: anglice palbuage or loverysyment.

Silua

Vimen

Virgultum
Viretum
Arbustum
Lucar

Retracto:refero:retero:recenseo:narro.

Narro

¶ Uerba ista idem significant quod narro aui. are. Et est narro actiuū: qō cōponitur en narro as aui. renarro as aui. are. ¶ Retracto as aui. cre. de re ⁊ tracto comp. omi. Uel est frequentatiuum de retraho is: retractum tu. u in o. fit retracto as. ¶ Refero refers retuli referre: de re ⁊ fero fers. Retero is. terminere. reteritū tu. in supinis: de re ⁊ tero is. ¶ Recenseo es. sui. censum censu. secundum hugui. in supinis de re ⁊ censeo es componitur.

Retracto
Refero

Recenseo

Negligit/⁊ spernit/aspernatur⁊ refutat
Contemnit:renuit:simul abnuit:atq; recusat.
Et parupendit: vilipendit in istis

Negligo

¶ Ista verba idem significant cum hoc verbo negligo gis: qō cōponit de nec ⁊ lego gis: abiecta c ⁊ assūpta g g abiectione. si esset mutaret e in g opteret q g esset de fcedenti syllaba qō nō potest esse vt dicit hug. Sperno nis. sprēui. re. sprētū tu. in supinis. vnde hic ⁊ hec ⁊ hoc spernax nacis: qui frequenter olicos spernit. Uel hec spernacitas tatis. spernaculus g ti. i. aliquātulū spernax. Sperno nis. sprēui re. sprētū tu. in sup inis: cōponit cum ad ⁊ dē aspernor aris. verbum deponens in eodem sensu cum sperno. ¶ Refuto as. aui. are. de re: refuto as. aui. are. i. arguere/conuincere/confundere. Contemno nis. cōtempsi re. ⁊ contemptum tu. in supinis de con. ⁊ temno. nis. ¶ Renuo is. ui. re. der ⁊ nuo. is. Abnuo is. de ab ⁊ nuo. ¶ Recuso as. aui. are. de recuto dis. recudere. recusum su. u. in o fit recuso as. Uel componit de re ⁊ cuso as: frequētatiuū de cudo dis. ¶ Parupendo dis. di. ere. parupensum si. a parus a. um. ⁊ pēdo: Et similiter vilipēdo dis. di. re. ⁊ nichilipendo is. ⁊ floccipendo dis. naulipēdo. omnia pro contendere ponuntur.

Sperno
Refuto

Renno
Recuso

Parupendo

Stragula/cōcto/thoral/puluinū/culcitra/lodex.
Est ⁊ puluinar/⁊ filtra/tapetibus addas.
Cum cerucall:cerucici dante calozem.

¶ Hic ponuntur diuersa nomina que ornamenta lecti sunt. ¶ Hec stragula le. vel hoc stragulum li. vestis ⁊ discolor que et toga dicitur. Et dicit de sterno

es.straul sternere:ꝛ dicꝫ sic:quia amictu vel in strato apta sit. ¶ Hic ćcto onis ꝛ dicitur cantor vel puluinar vel velum de multis pannis. Uel cento ē ille qui facit ꝑm filtrum. Item cento dicitur fetor ex assuetudine libidinis veniens. cento vt quidam dicunt est pannus cuius cum quo meretrix inguina' virorū post coitum tergit. Uersus. Est cento cantor/filtrum/filtri/quoq; factor. Cento pulunar sit pannus/sic quoq; velum. Est cento fetor:sit ꝛ hinc meretrix quoq; cētrix. hec centrix cis. io est meretrix:ꝛ dicꝫ de cento onis. vel de centum propter multitudinē. ¶ Hoc thoral lis.ꝛ hoc thoralis le:ē quicquid in lecto sternitur ꝛ etiam longa ni appa:ꝛ dicitur de thorus ri. Hoc pulumum ni. de pulus dicitur. ¶ Hec culcitra tre. de calco as. vel de culus li:ꝛ circa. quasi circa culi. Hic lodex cis. quicquid loco sternitur. a laudo as dicitur. ¶ hoc pulunar aris quasi pulunar de pluma me dicitur.

Cento
Thoral
Culcitra
Filtrum

¶ Hoc filtrum tripropie est sponda sine pes lecti:inuenitur tamē pro lecto: quandoq; pro ornamento lecti. Hic tapes tis:ꝛ hoc tapetū ti.ꝛ tapens tis .in eodem sensu a sterno nis:ꝛ pes pedis:eo q; sternitur pedibus. Hoc cerucal lis. de cerux.cis. dicitur.ꝛ caleo cales.

Apes,

Lunula:luna:perichelides:torques:ꝛ maures.
Pectoris est proprie spinter: pariterq; monile.
Ornatus colli sit torques:ꝛ auris mauris.
Anulus est manuū/sunt armille scapulatū
Atq; perichelides:exprimunt brachia nymphe.

¶ Lunule sunt genus monilis:ꝛ proprie lunule sunt auree dependentes ad similitudinē lune facte: quibus mulieres ornare solent pectus suum (anglice a lyttyll nioue:or a nouche:or a barslyke amend. ¶ Murenula (anglice a poldē heme:or a bawdyrlyke) ꝛ dicebant illi funibus vestimentorum contexte ex diuersis coloribus ꝛc. ¶ Perichelides (anglice a bee:a bowyed a tyng' in theyre:a womans arme.or the gyrdell at the ende) Mutatorius holyday clothynge. Olfactorium a boxyyt oyntement Perichelides dicitur a peri qđ est circa ꝛ chilon crurum: quasi circa crura.

Lunula
Perichelides

Peplum.

Flammea:flammeolū:cū vitta:fascia:peplum
Dextreolas:addas armillas:atq; monile.
Sertum:crinale:spinter:vel fibula:nutra
Anulus;ꝛ gemma:lynibus;cyrotheca tyara
Istis pilliolum contungas atq; galerum
De tricatura mulieribus est sua cura.

¶ Hic ponunt ornamenta quibus mulieres vtuntur. hoc flammeum meum. Unde hoc flammeolum li. de hec flamma dicitur. Hec vitta te. de vincio cis. ꝛ ligare. ¶ Hec fascia cie.quasi ligatura:ꝛ hoc fascula le.diminutiuum

Vitta
Fascia

de fascis cie. ¶ Hoc peplum pli. primitiuum vel de pello is. vt quidã volunt: qua pellit frigus a capite. Omnia ista sunt ornamenta capitis. ¶ Hec armilla. e. de armus mi. i. brachium: ornamentum brachii. Et similiter hoc monile lis. a moneo nes. ꝙ hec dextriola le. a dextra re. Et hoc sertum ti. de sero is. Hoc crinale lis. ornamentum circuiens crines. ¶ Hec espinter indeclinabile. vel spintris in genitiuo a spina ne (anglice a spynne) vnde spinterculum li. diminutiuum. ¶ Hec fibula le (anglice a lase: or a boton. vnde fibulo as. Et est fibulare ligare vel vincere cum fibula: ꝙ est fibula quoddam firmaculum. Hec nixa xe. de nitos quod est nitum: ꝙ trahere is. qua cum diuersis filis cõtrahitur ꝙ cõtexitur. ¶ Hic annulus li. de annus propter rotunditatem. ¶ Hec gemma me. a gummi dicitur propter claritatem. Unde in libro lapidum. Gemmus a gummi nomen posuere priores. ¶ Hic lymbus bi. est ornamentum circa extremitatem vestis seu falcanola quedam. ¶ Hec crotheca ce. dicitur a cros grece quod est manus latine. ꝙ theca positio: quasi impositio manus. ¶ Hec tyara re. ornamentum est capitis. Unde Juuenalis. Et frigia vesturus bucca tyara. ¶ Hic pileus ei. Unde hic pileotus li. diminutiuum. de pilus li. dicitur. ¶ Hic galerus ri. a galeon quod est corium dicitur: Quia totus de corio factus est galerus. ¶ Onstrue sic vitiorum versum de tricatura: sic incipe constructionem ibi. mulieribus ista cura. id est ista sollicitudo. est de tricatura crinis.

Peplum

Spinter
Fibula

Annulus

Lymbus
Tyara
Pileus
Galerus
Construe

Uiceus/viceolus/est vrna/vel amphora/testa
Olla vel ydria/vas vini dicitur esse lagenam
Obba/vel onofotum/vel orca/fidelia/vas est.
Ampullas/phyalas/his tullas/associamus.

Phyàlas

¶ Hic ponit autor diuersa nomina vasorum vel ollarum. Dic viceus cei. Unde hic viceolus li. diminutiuum de orcet quod est capere vel recipere ¶ Hec vrna ne. de vrgeo es: quia vrgeat collum scilicet quedam mensura quãdam quartarum quibusdam dicunt. Item vrna vas est propriè quod pro condendis defunctorum cineribus adhiberi solet. Unde hec vrnula le. diminutiuum ¶ Hec amphora dicitur ab am quod est circum ꝙ fora ferre: quia circumferuntur per ansas. hec ansa est auris per quã fertur olla. ¶ Hec testa teste: de testus a. um. Et est testa quedam olla: Unde Horatius. Quo semel est imbuta recens seruabit odorẽ. Testa diu ꝛc. Item Matheus vindocinensis. Consuetudo saporis naturam testis saporis. Quem nouus concepit animus non esse negat. ¶ Hec olla le. de oleo es dicitur. quia olet in liquore pumo impositi. ¶ hec ydria e. est vas aquatorium: ab ydor quod est aqua dicitur. ¶ hec lagena ne. de latus a. um. ꝙ hec gena quia latam habet genam ꝙ est vas vini. Unde Uirgilius. Pocula ter circum lactis fraxinea fudit. Spumeus et plenis manat lagena liquoribus. Aut bacchi vena cado cratere lagena. Et lagena est quedam mensura vini. vel alterius: anglice galon. ¶ hec obba be. quoddam vas habẽs nomen a forma quem facit quando funditur de eo aliquis liquor. ¶ hoc onofotum ti. ab onos quod est asinus ꝙ foros ferre qua solebant portare illa vasa. Et vocant anglice a costrill. ¶ hec orca ce. de orcos quod est capere. ¶ hec fidelia he. vas. a fidelio: quia fideliter seruat liquorem impositum. Unde persius. Discipulum decet ꝙ multa fidelia putet. In locupletes penus.

Vrna/

Amphora
Testa
Olla
ydria

Lagena

Obba
Onofotum

Fidelia

Ampulle

Phiole

¶ Hec ampulla le. dicit de am quod est circum ꝙ pulla inflatio vel ab am. ꝙ pello inqt circupellitur in ventrem. ¶ Hec phiola le. ab ala quod ē vitrum quia vas vitreum est. hec bulla le dicit: qꝛ inflata est sicut bulla que ē tumor lactis. id est aque.

Sumen: ⁊ acruina: lagimen: pinguedo: lagina. Abdomen: vel adeps: ꝓdictis adde popisma.

pinguedo

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine hic pinguedo ma. l. lagimen nulla facio ad⁊ plenius prosequar media syllaba. Unde quidam. Egrediꝰ limen currum paro porco lagumen. Derulit ancilla: corium peto: no lunt illa. Et de lagimen dicit lagtumnolus a. um. ꝙ hec lagumnolina na. ¶ Hoc sumen minis. de sus sus dicit. hec aruina ne. de aruum. ¶ hec pinguedo ne. de hic ⁊ hec pinguis ꝙ hec pingue. hec lagina ne. ¶ hoc abdomen mis. de ab duo. min. ¶ Et hoc omentum ti. quod ꝺ̄ intestina: ꝙ est pinguedo que est in tes= stimis porci: ꝙ maxime porci sy lustris et feri. Omentum dicit ab omen. et est in appa ventu: vel illa membrana que continet maiorem partem intestinoꝝ ¶ hic adeps adipis: componitur de ad ꝙ hoc epulum li. qꝛ pinguedo solet ap di epulis. Unde adipsallus lli. parum adipa: vel adipatus a. um. adipe con ditus. Et hoc adipatum ti. quodlibet edulium adipe unpunguatū. ¶ hoc po= pisma tis. dicitur a popos grece: quod est pinguedo latine.

Omentum

Popisma

Fornix: ꝓstibulū: genetheca: crepida: lupanar: Predictis: tegetem: cōiungas atqꝫ proseucam.

Prostibulum.

¶ Iste nomina idem significant. sꝫ domū meretricū. ¶ hic fornix cis. penul tima genitiui correpta: ꝙ dicit de forus qꝺ est arcus lapideus: qꝛ in hmōi fornicibus meretrices solebant mereticari. Unde fornicor aris. i. meretricari. ¶ Hoc prostibulli li. de prosto as. dicitur. ¶ hoc genetheum. thei. dicitur de genetius qꝺ est mulier: ꝙ thesis posina. Et est genetheū locus vbi mulieres imponunt ad fornicandū. ¶ hec crepido nis. ponit est ripaꝝ vel arbuti sarti: vel rupis vel montis ex rerum natura: aliquando vel fimbrie. Ponitur quandoq; ꝺ̄ p caverna vbi vie consuescunt in qua pauperes solebant lamare ꝙ mendica= re ꝙ etiam meretrices fornicari et pertranseuntibus viam. Et ꝺ̄ de crepo as. pui. pare. ploare: qꝛ ibi frequens sonitus est ventoꝝ ꝙ aque. ¶ hoc lupanar aris. de hec lupa pē. qꝺ idem est quod meretrix dicit. ¶ hec tegeꝫ tis. de tego gis dicit. Et est proprie parua domus que a rusticis dicitur casula quaꝫ sibi faciunt custodes vinee. vel pastores ad sui tegumen. Et in hanc modi te= gete solent meretrices mereticari. Et ideo ponitur pro lupanari. ¶ hec pro= seuca ce. dicitur a proch qꝺ est procul ꝙ eu qꝺ est bonum qꝺ procul a bono.

Genetheum

Crepido

Lupanar

Tegeꝫ

Sarcina. Sarcina: sarcimula: pondus: citellaqꝫ fascis. Fascinulus vel onus: globus: ⁊ moles: ⁊ acervus.

¶ Ista nomina vnum significant. Dec sarcina ne. propriꝫ onus vl pondus qꝺ ꝙ formā fit. Claro enim pondus facilius bene quodlibet onus potest sarcina dicitur vel a sarcinando rebus utilibus. Dñ hec sarcinula le. ⁊ hec sarcinella le. ambo

bñtiuitiua. Et farcino as aui are. qđ componitur de farcino as i. deuerto ab
eparcino as ibere. Infarcino as ri. est imuo vel valde farcire. Et est actiuū
cum suis compositis farcino. ¶ Hec pensa re. de pensio es dicitur. Hec
clitella le. est rusticū pondus quantū asinus possit portare. Et quodā modo
tur de deo eo. quod est gloriari. qz gloriatio est portare vel tractare ignominiā
tu euera. ¶ Hic fascis cis. i. onus. Unde hic fascinus ni. tumultuosus: ꝛ dicitur
de fascis cis. ¶ Hec onus ris. Unde hec onustus ꝛ onustus ꝛ onero aere. ferri
bunt sine aspiratione. ¶ Hec globus bi. genus quidet folliculi ꝛ rotundum/et
ponitur pro admiratione aliarum rerum. ¶ Hic acervus vi: ab acer dicitur.
Et est acervus cumulus terre.

Pondus
Clitella

Panes:artocopi:pastille:liba:placente.
Jungitur artocreas:simul artocasius illi.
Et quia materia frangitur hice materiati.
Additur his simula:pariter simulago.siligo.

Panis

¶ Autor potuit hic diuersa nomina ponĕ. Et dicitur panis a pan. qđ est totum
quia cum eum cibo sumitur. ¶ Artocopus componĕ ab artos panis: ꝛ co-
pos labor. q panis cum magno labore compilatur. Hec pastillus li. dimunitiui
sine potius derivatiui de hec pasta pastis. ¶ Hec liba ne. vel libo as. i. sacrifi-
care. ¶ Hec placenta te. dī placeo es. quia placet gustui. ¶ Hec artocreas.
creas. dī de artos panis ꝛ creos caro. i. panis cum carnibus confectio (anglice
a pye) Hec artocasius sii. de artos ꝛ casĕ (anglice a flaune) ꝛ qr materia se-
pponitur pro materiato vel aurum ponĕ pro auro de quo hec
simula le. potest dici panis qui fit ex simula. Et simula est flos tenuissimus fari-
ne ꝛ eius simulago. Et siligo dicitur genus frugis. Et ponĕ pro pane qui fit
inde. Et dicitur simula ꝛ simulago de simul adverbio. Theologus simula flo-
rem fert esse farine. Qđ panis factus ex siligine dicĕ siligo. ¶ Hec siligo gīnis
est quoddā genus frugis sic dictum ab alio. Nā in pane species dr̄ ē precipua
Unde quanto tenuissimus ꝛ purissimus flos farine dicitur vt sit panis nobi-
lissimus. Unde Juuenalis. Sed tener ꝛ mundus mollig siligine factus. Et dicĕ
siligo a siligo gis. fm catholicon.

Artocopus

Libum
Artocreas
Artocasius

Siligo.

Pallia:palliola:clamys:est cū ciclade:palla
Et abiles manib⁹:mantellos:ungimus illis.
Dant pelles pallis matrix:beuer ⁊ cyrogrillus
Id quoq; cuniculus dant:asinus:⁊ laerones
Sed vestes que sunt de solis pellibus he sunt
Pellicium:ceno quibus endromade sociantur.

Pallium.

¶ In primo ponit autor ea nota q̄ cōmunit in significatione cū pellib⁹ cū qui-
bus palliū vestis foderari. Et vltimo ponit ea q̄ ultimo dicta
de pellibus. Primo dicit q̄ ista nota cōueniunt in significatione. ¶ Hec palli
um: dī de hec pallia le. qđ dī pellis mulieris. Unde dī pallū a pellibus vel ab

b

prius Sed modo palliū dr quodā genus panni ex serico. Ūñ hoc palliol ē li. dimutiuū. ⁊ palio as are: palio tegere/vel occultare vel mouere vel ornare. Repalio as cū ppallio as: id est sub pallio latitare vel latenter occultare: et est actiuum cum fine compositū. ¶ hec clamis dis: dē qđ pallium. hec ciclas dis: a cilon qđ est rotundū. hec palla le. a palum dicitur. hic mantellus li. dicit de manus ⁊ telon qđ est longū quasi ad manus tela vel longus. ¶ hec matrix cis. est animal cuius pelle cōuenies est mantellus. ¶ Hic beuer ri. ⁊ hic cyrogrillus li. qm ſm ſtū autorē vt apparet vocat anglice (a squyrell) ſm alios puta Iſiō. Papi. ⁊ hugu. est hermacius ⁊ animal ſpinosum manus herinatio: hic cuniculus li. de hec cunis ne dr. hic asinus ni. est animal cui⁹ pellis aptꝫ est vestibus Unde Bernardus Siluester asinus obtrepat. ¶ hic lacero onis aliud animal ferinens ad hoc. hoc pellicium de pellis dr (anglice a pylche) ¶ hec reno onis: vestis quedam de pellibus qua vtunt longobardi.
¶ hec endromeda de. vel endromis midis: ſpissa vestis de pellibus arietinis: ab endros grece quod ē aries latine.

Clamis

Beuer

Asinus
Lacero
Reno

Endromeda

Párulus

Paruulus: ⁊ pusio: puer: infans: atq; pusillus. Inde pusillanimes: animi ratione pusilli.

Pusio

Puer
Pusillus

¶ Iſta nomina cōueniunt in ſignificatione. Dic paruulus li. diminutiuꝫ de parus. Et potest declinari parulus la lum. ¶ hic pusio nis: de pupus a um. id est parus a um. ⁊ est pusio paru⁹ infans vel puer. Unde Iuuenalis. Nōne putas alius tecum tuus pusio dormit. ¶ hic puer pueri: a punio as dicit: quia debet puniri ſepius ne delinquat. hic ⁊ hec infans tis. ab in ⁊ fans cōponitur. quasi nō fans id est non loquens. ¶ hic pusillus li. Et potest declinari pusillus a um. a pusio dicitur diminutiuum. Et componitur cum hic animus mi: ⁊ dicitur pusillanimus a um. vel hic ⁊ hec pusillanimis ⁊ hoc me. ⁊ pusillū ḡhis alm.

Pónthus

Letofagus/syrtes/acroceraminai/syrtis. Syrenes/cluſq;/ceramina/scylla/caribdis Fluminis est voztex ponthi dic esse caribdim

Lethofagus

Syrtes
Acroceramina.

Syrtis
Syrena

Notabile.

¶ Autor docet hic que sunt pericula marie. Dicens q⁹ sunt illa. hic letofagus. fagi: ⁊ lethea dicit de lepe. Et est quedam arbor cuius fructus gustat⁹ cōfert oblitionē. Et cōponit lethos cum fagus qđ est comedere: ⁊ dicit hic lethofagus fagi. fructus illi⁹ arboris qui valet ad irritandū animū. Sed hic videtur poni ꝑ quodā periculo marie. Ūñ Ouidius de remeđ. Illic lethofagus ille syrenis in antro. Esse putes remos abijce vela tuos. ¶ Syrtes est ꝓpriꝰ nomen cuiusdā mulieris mutate ſm fabulas in monſtrū marinū. ¶ hec acroceramina ex: dicunt illud idem qđ montes fulminati: ⁊ periculum in mari. Et dicit de acros qđ est mons: ⁊ hec ceramina ceramnon: dr illud idem qđ sunt saxa preeminentia in mari ad instar cornū. Et ceramina ceramnos de ceros qđ est cornu: ⁊ amnis nis. Unde ceramina quasi cornuta amnes. ¶ hec syrtus tis de syren qđ est tractus dicitur: sunt syrtes loca periculosa in mari.
¶ hec syrena syrenes: ⁊ hec syren syrenis: dicitur de syrou quod est tractus: qa dulcedine ſu cantus nautas ad ſe trahit ⁊ facit eos ſubmergi. Et est monſtrum: grimum hec syrena syrenes: ⁊ syren eius in ſpecie mulieris.
¶ Fingunt tres fuisse syrenes ex parte virgines/ex parte volucres/ex par:

he pisces Quarum vna voce/altera tybie/tertia lyra can bat/que illectos naugantes sup cantu in naufragia trahebant. ¶ Papias putabat syrenes esse demones vel dracones. Mare.id. Et syrenes in deliciis voluptate. Sz secundum veritatem meretrices fuerunt. ¶ Hic estus tus tui. dicit de vno vnis ⁊ est tempestas in mari. ¶ Hec scilla scille sunt filie Dhoci regis (fm fabulas): que est vocata in id ad monstrum marinum. ¶ Caribdis bis. est illud periculum in mari. De quibus sic scribitur. Accipit ⁊ nunq̃ reddit mare scilla receptum. Suorum ut acceptas vyra caribdis aquas.

Scilla
Caribdis

¶ Differunt vorter ⁊ caribdis. Vorter est vorago in flumine ⁊ in recti aqua Caribdis est vorago pontis/id est maris.

Vorter

Pellis:pellicula:cutis:atq; cuticula:pellis
Est cum carne caret:carni cutis associatur.
Est caro cum corio tergum/sunt tergora pelles.

Pellis.

¶ Autor dicit q̃ ista nola in generali cõtenitur in vna significatione:in spali differunt. hec pellis lis. vf de pello lis. vis hec pellicula le. dim cõmunitus. ¶ Hec cutis tis. vis hec cuticula le. dim cõe qđ est in facie:sed in hoc differt: q: pellis est quando est extracta a carne. Sed cutis est ppie qđ do est ei carne. Et ẽ eadem differentia inter tergus gi. ⁊ hoc tergus goris. Tergum dicit esse caro cuiz cortex:sed tergus dicitur esse pellis cum cortice sine carne.

Cutis
Tergum
Tergus

Libra:bilanx:trutina:pensum: pondusq; statera/
Lanx:simul examen:erit equilibus in istis
Appensum stateram:trutinam dic esse stateram.
Est examen apis:examen lingua bilancis.

Pondus.

¶ Hic ponit autor nomina ponderum:hec libra bre. à liber a.um. dicit: pensatur duodecim vncijs ⁊ habetur perfecti ponderis:quia constat tot vncijs quot in cubitus anulus. Et componitur cum equus a.um.⁊ dicitur equilibris. Item sic hec equilibris ⁊ hoc equilibre id est equalis libra. ¶ Hec bilans cis. id est habẽs stateras quasi duas habet lances ⁊ componitur de bis:et lanx lancis. ⁊ dicitur lanx de lanus a.um. Et lances ppie sunt scutelle pendentes de libra. Et hec lanx lancis ponitur pro libra.

Libra
Bilanx
Lanx

¶ Hoc pensum sic secundũ q̃ hic accipitur est pondus:hãbet tamẽ plures significationes. Est enim deliberatio/cogitatio/concinium: quia cuiz aliquid de liberamus pensamus:⁊ in pendendo id est in dubio sumus. Et hoc pensum dicitur mulieris lana vel linum ad opus datum vel filatum. Et dicit a pendeo deo:vel est pondus:quia ad pondus id est mensuram dabatur: hinc penso as. id est cogitare/deliberare vel ponderare/trutinare/equitare. Et secundũ hãc significationem potest esse frequentativum de pendeo deo. ¶ Hoc pondus ris. de pendeo deo vel ẽ cum vel ponitur pro libra vel ponderat ⁊ mensurat. ¶ Hic statera re. est pondus vna gnis habens quatuor quasi duas lances. ¶ Hec statera re. est pondus vna gnis habens quatuor que sunt scrupuli duodecim

Pensum
Pondus
Stater
Statera

Examen

¶ Est statera trutina seu partica in libra et transuersa posita sic dicta q̄ ex duabus lancibus ⁊ uno medio stilo pendeat ⁊ stet. Et sic patet differentia inter stateram ⁊ staterem. Et statera sepe dicit totū illud instrumentū. ¶ Hoc examen-inis. Est lingua est filum medii quo trutina in statera regit ⁊ lances equat. vnde lancis amentum dicit. Vel examen dicitur lingua q̄ in examine trutine vertitur huc ⁊ illuc. Sin q̄ cōsideraꝫ equalitas ponderatoꝝ. Dic examen dicit iudicium/probatio/discretio/inquisitio. Unde examino as.a. ghare equaliter iudicare/discutere/diligenter inquirere/investigare. Dic examen est collectus spum. ¶ Hec trutina ne.i.statera seu lingua a libra: q̄ semp trudit foras. Uel trutina est illa partica per transuersum posita: vnde trutella a le. diminutiuū. Et trutino as id est librare.

Trutina

Pilcus.

Pilcus/⁊ antiquus/annolus/⁊ inueteratus.
Decrepitus/vetulus/vetus/emeritusq̄z/senilis.
Longeuus sit in his/sit pilcinus atq̄ vetulus

¶ Ista nota sunt eiusdē significationis. Pilcus a.um. de pudē dī. Antiquus a.um. de ante dī. Annolus a.um. i. plenus annis. Senex de annus dī. ⁊ sener de sensus dī. q̄ in sensibus solet esse sensus eli in antiquis est sapientia ⁊ in multo tpe prudencia. ¶ Inueteratus a.um. de in ⁊ veterasco a.um. componitur

Senex
Inueteratus
Decrepitus

¶ Hic decrepitus i.a. valde sener. de de ⁊ crepo as. ¶ Et dī decrepitus a.um. quasi deficiens crepare: q̄ deficit crepare. i. sonare. ¶ Vetulus a.um. diminutiuū a vetus. ¶ Dic hec hoc vetus eris. i. sener ō vero as. aui are. i. habere: inuenescere a delicie. ¶ Hec emeritus i. i. sener: vel emeritus a.um. i. extra meritū positus: qui nō pōt iam mereri nec exercere officii sui: tunc liberatus ⁊ solut⁹ a labore officij sui sicut miles olim post 20. annū nisi cogebat militare sed solebat a labore solui ⁊ habere ex agro vel villa vel aliunde vnde viueret: tunc erat emeritus quasi extra meritū positus nec nichil posita labore soluto mereb̄atur. Unde hec emerito ere. tulle. quietus ⁊ soluta liberatio. ¶ Dic ⁊ hec senilis ⁊ hoc i. de senex dicitur. ¶ Longeuus a.um. de longus ⁊ hec euum uel dicit: quasi longus habens euum. ¶ Pilcinus a.um. de pudendus: sicut pilcus. ¶ Vetulus a.um. de vetus veteris deriuatur.

Vetulus
Emeritus

pilcinus
Longeuus

Piger.

Segnis/inersq̄z/reles/piger/ignar⁹ quoq̄z deles
Torpidus/⁊ tepidus/torpēs/cessansq̄z/remissus
Igne animi vacuus/ignauus dicitur esse.
Deluescit deles/⁊ iners torpor nitat in arte.
Igneline est segnis/resides reor a residendo.
Dictos sed pigros pedibus quasi dicimus egros.

¶ Ista nota sunt eiusdē significationis cū hoc nole piger a.um. q̄ dī de pigreo: quod verbo pigreo: q̄ antiqui dicebant sicut nos tuscimus hoc verbū impersonaliter vt pigret pigebat. Et dī piger quasi pedibus egre ut dicit ethimologus est ⁊ nō compositū. Et est piger tardus ad incipiendum. i. transitum dī sed transit ad alia vel ad animū vel ad animū. ¶ Dic ⁊ hec segnis ⁊ hoc gne. componitur ō si.

Segnis

q nõ est sine ⁊ ignis. Unde segnis quasi sine igne animi. i. calore animi. ¶ Hic
her hec iners tis: de in ⁊ ars tis cõponit. ¶ Hic ⁊ hec reses sidis: de resido es
dicit. Ignarus a. um. i. inefficax/tardus/piger/stultus/de in componit ⁊ gna
rus a. um. i. doctus/sapiens/studiosus/vigilans. ¶ Hic ⁊ her deses dis. de de
sideo es. Torpidus a. um. de torpeo es. Tepidus a. um. de tepeo es. hic ⁊ hec
⁊ hoc torpens tis: de torpeo es. hic hec hoc cassans tis: de casso as. ¶ Remissus
a. um. de remitto is. ⁊ Ignauus qui asi igne animi vacuus: ethymologia est
non compositio. ¶ Deses sm autorem dicit de cõsuesco cis. qi deses cõsuescit:
id est nõ frequentat in bono. Iners dicit ille qui dormitat siue dormit in arte.
id est opere suo. Segnis quasi sine igne animi.

Reses
Deses

Remissus

Rores/vel pluuie/nymbi dicuntur ⁊ imbres
Rosida de rore fiunt/sed hibernus ab imbre.

Pluuiã

¶ Ista nomina idem significant in generali. Dicit ros roris: de rarus a. um'. et
rarus est ⁊ nõ spissus vt pluma. Unde rosidus a. um. i. plenus roris. Et rosidul⁹
a. um. Hec pluuia uie. de pluo is. ¶ hic nymbus bi. de hec nubes bis dicitur.
¶ hic umber bri is. de imbria as are dicit: qz imbriat terrã. Unde hic umbreu
bus li. diminutiui: ⁊ imbrosus a. um. plenus imbribus. Et sm autorem hyber=
nus a. um. Sed melius dicunt ab hyems hyemis: ⁊ hic scribitur cũ aspiratio=
ne sicut hybernus a. um. Et ¶ hybernũ tempus in hyeme ⁊ vere: quasi brume
vernũ: qõ tempus plerunqz totam hyemem significat.

Res
Rosidus
Imber

hybernus

Baiulo/porto/fero/sustento/subleuo/gesto.
Gestio/cum cupio/gesto si pondero porto.

Porto

¶ Ista verba idem significant cũ hoc verbo porto as au. Baiulo as simplex ⁊
⁊ nõ cõpositum: qõ patet in hoc hymno. Quem terra pontus. ibi. claustrum
marie baiulat: qi ibi hec fillab a va. ponitur: nam stat in tercio pede qz spon
deus: quia si puma de baiulat esset breuis tunc die pes esset trocheus: qõ esse
nõ potest: m arsime in alio metro qõ ẽ iambicũ cũ nõ recipiat trocheũ. Et si ba=
iulo esset dictio cõposita tunc cõponeret de basis qõ corripit puma syllabam:
⁊ iulus iuli qui fuit filius Enee. Et sic patet q ille versus est falsus. Cloto coli
baulat ⁊c. Uel q baulo pot esse cõpositũ ⁊ tunc cõtripit puma: ⁊ pot esse sim=
plex: tunc producit puma syllabã. ¶ Fero fers tuli ferre latum tu. actiuum ⁊
anomalũ. ¶ Sublento as. frequentatiuum de sustineo es. ¶ Subleuo as. ꝺ
sub ⁊ leuo as cõponit. ¶ Gesto as frequentatiuum de gero ris. Et nota dfiam
inter gestio ti ⁊. dni. gestire: ⁊ gesto as aui are. Gestire. i. cupere: ⁊ gestare id est
portare. Et vtrumqz de gero geris gessi dicitur.

Baiulo
Notabile

Gesto
Gestio

Pergo/vel gradior/adeo/vado/proficiscor.
Predictis societur eo/vel itinero verbis.

Pergo

¶ Ista verba idem significant cũ hoc verbo pergo gis. perrexi pergere: quod
componit de per ⁊ rego gis. ¶ Gradior ris. gressus sum: gradi: verbum depo
nens quod componitur congredior ris. Aggredior ris. Regredior ris. Egredi
or ris. egressus sum egredi. Adeo is adiui. adire aditum tu. medie cõiugãtionis.

Gradior

Clado

tū supinū componit de ob ꝙ eo is. ¶ Clado is vasi bere. Et componit. Suado is suasi suadere suasum tū. in supinis. de hoc supino sic apud Prosaicos ris. profect⁹ sum, profectū. id est pergere dicit de proficio cis. feci. Eo is ii re eundo. dum. ium tū. in supinis. Inuero ab eo iter ris. dicitur.

Quero.

Uestio/scrutor/explozo/queroꝫ rimor.
Scitor ꝫ indago/percontor/scalcito/addo.

Clastigo
Rimor.

¶ Iste verba idem significant cum hoc verbo Quero ris. quesiui querere. ēsti tum tū. in supinis. ¶ Uestigo as aui are. quod ꝙ vestio as aui are. dicit: quod derivatur de hoc vestigium gij. Scrutor aris. scrutatus sum tari verbum deponens. Explozo as. componitur de ex ꝙ plozo. ¶ Rimor aris verbum deponens id est inquirere/investigare. Et tractum est a poecis qui per rimas terre filiquas ꝙ radices inquirunt. Scitor aris frequentatiuum irregulare secundū significationē ꝙ formationem de scio scis scitum tū. u. in o ꝙ additur r. fit scitor aris. i. querere. Indago as id est inquirere/investigare: unde hec indago nis. id est inquisitio. ¶ percontor aris. ibe per ꝙ contor aris. eqđ idem est qđ quere re vel perquirere. Et dicitur de hic contus ti. to. id est partica cum qua piscat/ scrutatur aqua inquirendo pisces. Et etiam est quoddam genus teli. ꝙ ppue quod ferrum nō habet. sed est acuta cuspide. ¶ Scalcitor aris. tatus sum. ri. inquirere. Et formatur a secunda persona huius verbi scalco scis. abiecta o et additis tor fit scalcitor ris. ꝙ idem est quod scrutari id est inquirere/investigare/interrogare/querere. Et est similiter irregulare frequentatiuū ꝙ secundum formationem ꝙ significationem.

Scalcitor

Rhete

Rhete/sagena/plagā/ri calle/sagenula/lina/
Addas rheticulum/de reti retio dictum.

Sagum

Plaga

Calle
Linum'

¶ Iste nomina idem significant cum hoc nomine Rhete tis. qđ dr de retinere. Unde hec rheticulum diminutiuū. Et rhetiarius ri. qui facit rhetia.
¶ hec sagena ne. de hoc sagū gi. dr. Sagū vestis alicuius sagaciter factum. De sago sagas: de sacco sacchi sagax. De sacco sagax: de sacco fit tibi sacrus. De socco sociusue grāmatice fures vitat. Unde hic sagax acius rū: est ille qui facit sagenas. ¶ hec plaga ge. i. rhete vel potius funis rhetis. ppue quidem plage sunt funes illi quibus rhetia tenduntur circa summā partē. sed ponuntur quandoq; pro ipsis rhetib⁹. ¶ hec calle sis. ꝙ a carpo es. dicit: vel de capio pis ¶ hoc linū ni. est materia unde fiunt rhetia. Et quandoq; ponit ꝑ rhetibus. materia sez ꝑ materiato. Unde Ouidius. Lina madent comites ferrumq; cosmare foratum. ¶ Item nota ꝙ rhetio tis tiui tire. i. capere: componit cum re. Et dicit irrhetio tis tui tire id est illaqueare/impedire. Uersus. Quas irrheti tui volucres has illaqueui.

Rusticus.

Rusticus/agricola/rudis/ꝫ villanus/agrestis.
Et cum ruricola/societur villicus istis.

Rudis

¶ Iste nomina idem significant. hic rusticus ci. Et est rusticus operarius in rure: vel qui in rure moratur ꝙ colit rus id est arat rus. hic ꝙ hec agricola e de ager agri ꝙ colo is componitur. ¶ hic rudis dis di. vl hic ꝙ hec rudis ꝙ hoc

rude et rudis est rusticus nō subtilis. ¶ Hic villanus ni. vel hic villicus ci. Et possunt declinari mobiliter: villanus a.um. villicus a.um. ab est rusticus. Et dicunt de hec villa. hic ⁊ hec agrestis ⁊ hoc agreste de ager agri dicitur. hic et hec ruricula le. de rus ruris ⁊ colo is. villanus

Custodes ouium nos dicimus opliones. Opilio.
Archimandritas constat quos esse vocatos.
Nullo sed custos mulorum dicitur esse.
Ad quos cura boum spectat: dic esse bubulcus.

¶ Superius autor docuit quot nominibus potest rusticus appellari. hic docet qui sunt ad effectu meri rustici. dic. sozy est ses opilio/custos ouium.
¶ Hic archimandrita te. grecum. Et dicit de archos qđ est princeps ⁊ mandros ouis: quasi princeps ouium. Hic mulio onis. de mulus li. dicit. ¶ hic bubulcus ci. de bos bouis ⁊ custos componitur: ⁊ dicit custos boum. ¶ hic Bubulcus ci. de sub ⁊ sus suis. ⁊ custos: ab est custos suum: ab est porcorum. Archimandrita. Bubulcus Bubulcus

Inter se distant teres/orbiculare/rotundū. Rotundū.
Hastam dic teretem/pomū dic esse rotundum.
Effigiem pomi retinet sibi spera/vel oui.
Sperica de spera/sic credas esse vocata.

¶ Nomina ista quo ad genus idem significant. differunt tamē quo ad structū ⁊ ponunt pro eodē. ¶ Dic ⁊ hec teres etis: media correpta in gñ. Et dicit a tero ris. ⁊ ppie pertinet ad hastam: vt hasta dicit teres. ¶ Hic ⁊ hec orbicularis ⁊ hoc re. i. circularis. Orbis enim est rotunditas circuli ⁊ cuiuslibet rei: ⁊ dicit de rota ta. quia quasi rota est. Rotundus a.um. de hec rota te. ⁊ propie pomū est rotundū. ¶ Hec spera re. ⁊ ppie est spera vnū corpus rotundum: vt pomū vel ouū. Et diffinit sic ab pug. Sphera ē mediante diametro continuus semicirculi conuerso. Et dī spera quasi spacium rotundū. Et dicit de hoc spacium ci. vn de spericus a.um. Teres Orbicularis Spera

Regredior/repedo/remetior/atq; reuertor.
Repatrio/remeo/redeoq; recurro/recurso

¶ Dicat q; ista verba sunt eiusdem significationis. Regredior ris. verbum deponens de re ⁊ gradior compositū. ¶ Repedo as. aui are. dere ⁊ pedo as. qđ dormit de pes pedis sed nō est in vsu. Remetior tiris. remensus sum. tiri. deponens: de re ⁊ metior. Reuertor ris. reuersus sum. reuerti deponens: ⁊ etiam reuerto tis. in eodem sensu inuenitur: sed reuertor est deponens. ⁊ reverto neutrum: potest etiam esse actiuum: vt reuertam te. i. retrouerā te. Repatrio as: Regredior Repedo as Reuertor

aut. dere ꝛ patro as. componꝫ. Remeo as. cõponꝫ dere ꝛ meo as. l. eo is ire Redeo is ire: dere ꝛ eo interposita d. Recurro is. de re ꝛ curro ris. ¶ Recurso as aui are. frequentatiuum de recurro is. recurri recursum recursu in supino. u in o fit recurso as are.

Recurso

Serã.

Pessula sunt obices: sera sunt repagula / vectes
Addatur clatrus / a clauden do tibi dictus.

Repagulum
Pessulum
Sera
Clatrus

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cum hoc nomine repagulum li. i. obex qui ad impedimentum objcitur ꝛ opponitur. Uel quecunq; firmatur a hostij (anglice a bolte) Et dicitur repagulum a repando is. ¶ Hoc pessulum li. de pello lis. hic obex icis penultima producta in omnibus casibus. Et forte tunc scribit cum duplici ss: vt objcis sicut objcio a quo deriuatur. autor hic tamen corripit necessitate metri coactus. ¶ Hec sera re. ꝛ est ppue lignum quod ex transuerso hostij ponitur Unde sero as aui. ostio opponere / ostiũ clau dere / firmare. Hec vectis tis. de veho is dicit. ¶ hic clatrus tri. de claudo is dicit: qz claudit ostiũ. Et propue clatrus ꝛ repagulũ quod ostio opponit. Uel ipm ostium ꝛ precipue ortorum vinearum vel viridariorum

Scutum.

Dic parmas / clipeos / ancile / vel egida / scutum
Pelta rotundatur / clipei pars vmbo vocatur.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis. Et sunt arma defensiua quibus ictus hostium repelluntur. ¶ Hec parma me. ꝛ dicitur quasi parua arma vel parma quasi par manui (anglice a bokeler. ¶ hic clipeus pei. de clepo pis qꝫ est: arari dicitur: quia furatur ictus percutientis. ¶ hoc ancile lis. de an dicitur: quia ante honuꝫ debet esse. ¶ Hec egida de. vel hec egis egidis. de ago agis: ꝛ est accusatiuus casus. Accusatiuo hanc egidem vel egida. Et dicit egis egidis ab egle. quod est capra: quia tegitur pellibus caprinis. Et fuit egis scutum pallados. hec egida de. vel egis egidis dicitur: quia agitur ante pectꝰ pugnãtis. ¶ Hoc scutum ti. ab hec scuta te: quod forma rotunda dicitur: vt ab excutio tis. quia ex se excutit ictus telorum. ¶ Hec pelta te. de pello is Hic vmbo onis. de hic vmbilicus ci. dicitur: ꝛ est media pars scuti vel pelte: anglice a bose.

Parma
Clipeus
Ancile
Egida
Pelta
Vmbo

Sepulcrum

Dicas mausoleum / poliandrũ / tumba / sepulcrũ.
Sarcofagus: bustũ: tumulus: vel pyramis: hyna
Dans monumẽta necis conligit his monumẽtũ

Mausoleum
Poliandrum
Tumba

¶ Ista nola sunt vocabula sepulcro: de sepelio lis: qz in eo sepeliunt corpa mortuorũ. Hoc mausoleũ lei: dr de mausolo inuentore illius ꝛ tunc pduct penultimam z. Uel dr ve manes nũ: abus. que sunt animę infernales: ꝛ tunc corripit penultimam. ¶ Hoc poliandrum dri. dicitur de polis quod est ciuitas cuiuslibet virique andros quod est vir. quia est virorum ciuitas cum sit locus virorum. Uel poliandros dicitur vel interpretatur multitudo virorum: ꝛ sic dicitur cimiterium propter multitudinem virorum ibi sepultorum. ¶ Hec tumba be. de tumeo es dicitur. Similiter tumulus li.

¶ Dic sarcofagus gi. de sarcos ho est caro ⁊ fagin ego vel edere: hoc est carnes mortuorum edentia vermib⁹. ¶ Hec bustū ti. ab uro ris df. qz ibi solet corpus mortuoz comburi. ¶ Hec pyramis dis. a pyr qđ est ignis qz surgit in acutū sicut ignis. ¶ Hec tūa ne. ⁊ propte tres qđ p eōdem defunctoz cineres⁹ ābhibet ⁊ habet. Unde poeta. Solo tegit qđ nō ⁊ habet tūā. i. sepulcrū. ¶ Hoc monumēt tum ti. i. sepulcrū: qz p transeuntiū mentes mouetur ad hoc debere transire. Et dicitur a mouco cas: quia mouet mentem seu memoriam defuncti.

Sarcofagus
Bustum
Pyramis
Tūa
Monumentum

Est callis / trames / est orbita / semita / limes
Uiculus / ⁊ vicus est publica strata / platea
Est bituum via duplex / est triuiū via triplex:
Compita / quadriuium dic quattuor esse viarum.
A callet callis / sed ab orbe fit orbita trames
A transmitto venit / sed iter dat semita semis

Semita.

¶ Ista nota dē significant eō hoc nomē semita te. ⁊ df a semis qđ est dimidium ⁊ ē semita duoz pedū seu via stricta vt alter alteri⁹ in transitu transire nō possit. Et dicit semita quasi sit mea iter. i. dimidium iter. Et ē semita ppue hominum Callis feraz ⁊ pecudū: a calcando vel a calendo: vel a callo. est enī callis propue semita stricta ⁊ tenuis a callo pedū perdurata. ¶ Hic trames itis. a trānsmitto tis: parua via transeuntiū p agrū: qz transmittit ad aliā partem agri: vel a transuerto tas. qz p transeuntiū ducat vel a trabo is: qz trahit a publica via

Callis
Trames

¶ Hec orbita te. ab orbis df. ⁊ ē ppue vestigiū carri vel rote. Ab orbe. i. circulo rote dicta seu actus rote quo pecus duci solet. ¶ Hic limes itis. df de limus a um. Et sunt ppie limites transeuntiū in agris mensura vel finis qui dumodo ⁊ extra maneat. vltimato ab ami are. i. terminare. Hec uiculus li. diminutiū: de vicus ci. a vice dictus. qz vicē ciuitatis habetur. ¶ Hec strata te. a sterno is. strauī dicit: ¶ Hec platea tee. a platon grece qđ est latum latine: qz lata via ē. ¶ Hoc bituum ui. de bis ⁊ via vbi due vie cōcurrunt. Quadriuium vbi quatuor vie cōcurrūt. Triuium vbi tres vie concurrunt ⁊ exponunt se vnde cōponunt. ¶ Hoc compitū ti. est collectio plurium viarum: locus vbi plures vie se petunt ⁊ cōmeuniunt sicut bituum / triuium / quadriuium. Et derivant de cōpeto tis. vel compono de con: ⁊ pital qđ est via: vnde hic ⁊ hec cōpitalis ⁊ hoc le. hec via vic: de veho in riatur.

Orbita
Limes

Strata
Platea

Bituum
Triuium
Quadriuium
Compitum

Sol tytan / phebus / titulus venit hinc ⁊ ephebus

¶ Ista nota cōmunit in significatione. dic sol solis: derivat de solus a. um. qz solus lucens fulgure suo sydera obscuratis. ¶ Dic tytan is. mediis posuerat id est sol. Unde titulus li. Et dicitur est tytan a tytan quod interpretatur illuminans. ¶ Titulus dicitur sic. Est bonus auditor ad cōmendando eorum que continuo in sequenti opere continentur. ¶ Hic ephebus bi. componitur de phebus bi. Et est ephebus valde pulcer ⁊ valde laudabilis: felicer minens pulcher ⁊ impubes. Unde ephebicus li. diminutiuum. Et possunt declinare mobiliter. Ephebus a. um. ⁊ ephebicus a. um. Et dicitur phebus phebi. de fes grece quod est lux latine.

Sol
Tytan
Phebus
Titulus
Ephebus

Stolidus

Est fatuus stolidus⁹ erroneus/insipiensq;.
Insctus ⁊ brutus/simplex/deota stultus.
Indoctus/simul insipidus cõiungitur istis.
Inconsultus/⁊ clinguis/cũ verba negantur
Incautus fit in his/impudens/imq; peritus

¶ Ista nomina sunt idem. Fatuus ui. dr̃ de for fans. Et ⁊ fatu⁹ q̃ imperitia sua ostendit fando q̃ quis latet in alio vel respondẽdo ad interrogata. Uel ꝺ̃ a fando fatuus: q̃ nescit ipse q̃d fatur nec q̃ alij dicunt intelligit. ¶ Stolidus de extollo lis. extuli. extollere. Stultus de extollo lis. ¶ Erron⁹ a. um de erro as. Insipiens de in ⁊ sapiens. Insciꝰ a. um. de in ⁊ scio scis. ¶ Brutus a. um. id est stolidus insulsus/stultus/immundus/ꝺ̃ bruteo es ui. Hic hec hoc simplex cis: cõponit desine ⁊ hoc phas ce. ¶ Hic ⁊ hec deota de cõponit de deus q̃ est diuus a. um. ⁊ ota littera. i. aliter ratus quasi diuus a diuersis sez indoctus. insipiens. Indoctus a. um. de in ⁊ doctus quasi nõ doctus. ¶ Insipiens a. um. de in ⁊ sapiens. Inconsultus a. um. de in ⁊ consultus a. um. ¶ Hic ⁊ hec clinguis ⁊ hoc. cõponit de e preposition ⁊ lingua quasi extra linguã posit⁹. Incautus a. um. de in ⁊ cautus a. um. hic ⁊ hec ⁊ hoc impudens tis. q̃si paulante videns ea que futura sũt. Imperitus a. um. de in ⁊ peritus a. um

Stolidus
Brutus
Deota

Clinguis
Impudens

Scannũ

Scannũ/scabellum/subsellia/sella/scanellum.
Predictis pluteum/sedemq; sedilia iungas.

¶ Ista nomina eodem sunt in significatione cũ hoc nomine hoc scannũ ni. Et ꝺ̃ de scando dis. hoc scabellũ li. q̃ scanellum li. dicitur q̃ mãt a nonn̄ n ille in ꝺ̃ ¶ Hoc subsellũ lij. de sub ⁊ hec sedeo des ꝺ̃. ¶ hec sella le. de sedeo eo dicitur ¶ Scanellũ li. q̃ vnum n diminutiuũ de scannũ. Et dicit etiam scamulum li. ⁊ scanellum in eodẽ sensu cum scanellũ a quo etiam deriuat. ¶ hoc pluteũ tei. idem q̃ sedes: ⁊ dicitur de pluteis solis pcre. ¶ hec sedes dis. de sedeo eo ꝺ̃. hoc sedile lis: de sedeo ꝺ̃ des.

Subsellium
Scanellum

Seges

Est seges atq; seres: sunt fruges: ⁊ lata: melles
Cum seritur seges est: lata cũ radicibus herent.
Fruges cũ fruimur: sunt melles quando metunt.
Deq; creando ceres fertur: qua res creat omnes.
Dicitur annona: quã postulat annuus vlus
Sementi: sementum: sementis idem sunt.
Semina ingnantur predictis a sero dicta.
Et sementina res est a semine dicta.

¶ Ista nola cōueniunt in significatione. hec segēs tis. a stro le. Vel a sees dicit. ¶ Hec ceres ris. media correpta genitiuꝰ ꝑpria dea frugū. Et dicit a creo as: qz creat fruges vel cuā alias res ocs. ¶ Fruges nō hz ntiū casum singularē in plu. de fruges a frux gis. Segetes dicunt cū frunt a sedendo. Messes cum metunt ꝛ colligunt a meto is. Fruges cū frunt a fruendo id est vescendo. hoc fetus ꝙ de fero seui. re. sumus. ꝛ sunt fetus cū herent radicibus post seminationē. ¶ Hec annona ne. de annus nī. dicit eo ꝙ singulis annis renouat. ¶ Hoc semen nis. de sero is dr. Vnde semineus a um. ꝛ hoc seminium nī. i. semē vel cuasi de terra e rodū vel dicti de semine. ꝛ sementinus a um. ꝛ hoc sementinum nī. id est semen. ꝛ hec sementis tis. id est semen frugum vel tempus seminandi.

Seges
Ceres
Fruges
Annona
Semen

Discus: catinus: lanx: est scutella: patella.
Fit de lance bilanx: patinus nota paropsis.

¶ Ista nomina sunt eiusdem significationis cū isto nomine scutella le. Et dicit de hoc scutum. ¶ Hic discus ci. dr de sinus qđ est rotundū. Vel hec discus vbi mutatur. Et nota ꝙ discus est scutella ꝛ nō mensa licet ꝑ ea ponatur ꝑ metonomiā. ¶ Hic catinus ni ꝛ discus. ꝛ dr a caton qđ est cōmune: quia cōis omnibus est. ¶ Hec paropsis sidis. de per ꝛ obsida cōponit. Hec lanx cis. de latus a. um. dicit quia lata est. ꝛ ꝑpue lanx est discus trutine. ꝛ componit cū bis. ꝛ dicitur bilanx cis. i. trutina que habet binas lances. ¶ Hic patinus ni. cōponit de paropsis ꝛ ānus a. um. quasi ex paropside. ꝛ ideo dicitur in versu ꝙ paropsis est nota patinus id est lecatorius ꝛ gulosus

Scutella
Discus
Catinus
Paropsis
Patinus

Est consors: sortisqz: comes: collega: sodalis.
Dat sors cōsortē: comitē: dia: mensa sodalem.
Millio collegam: socium labor efficit idem.

¶ Ista nola cōueniunt in vna significatiōe cū hoc nomine socius: hñtia aliā dictam: vt in cor. expositionis patuit. Hic socius cij. a socus ci. qđ est obdā calciamentū. Et sunt socij ꝓpter periculi ꝛ operis vel laboribus societatē. Vel a vno soco. i. calciamento. i. uno vestigio manentes ꝛ ē ꝑpue socius in periculo. ¶ Hic ꝛ hec comes tis. i. socius. ꝛ ꝑpue comes in itinere. ꝛ dicit comeo as. ¶ Hic ꝛ hec collega ge. i. socius ꝛ ꝑpue in officio. ꝛ dicitur de con. ꝛ lego as. i. simul mittere. hic ꝛ hec sodalis id est socius in mensa: vel scutella vel in fide: ex dicta sedes vel a sua deo vel a se deo. ¶ Hic ꝛ hec consors tis. de con. ꝛ sors tis. ꝛ ꝑpue cōsors ē socius unius. ꝛ dicitur consors quasi eiusdem sortis

Comes
Collega
Consors.
Socius.

Signifer: antelignarius: rem signat eandem.
Has primicerius: vexillifer: associatur.
Primus pila ferens: est primipilus in istis.

¶ Ista nola id ē significant. hic signifer ri. ro. ē ille ꝙ portat vexillum in bello: ante exercitū. ꝛ dr de hoc signum. ni. e fero fers. ¶ Hic antelignarius rij. ē idē ꝛ dicitur de ante ꝛ hoc signum ni ꝛ fero fers. ¶ Hic primicerius rij. dicitur de primus ꝛ cera grece quod est legio latine: quia preire debet legionem.

Signifer
Antelignarius
Primicerius

Velifer

hic vexillifer ri. de vexillū ⁊ fero fers ⁊c fert vexillum. ¶ Hic primipilus li. penultima ḡducta dī de primus a um. ⁊ hec pilum li. quod telum dicit.

Splendeo

Splendet: ⁊ irradiat: lucet: nitet: atq; coruscat
Emicat: atq; micat: rutilat: claretq; relucet.

¶ Alia verba idē significant cū splendeo es. ui. ere. caret supinis: vñ hic splendor oris: splendorosus. Irradio as aui are. de in. ⁊ radio as. Lucco ces. luxi ere. caret supinis: ⁊ cōponit reluceo ces. ¶ Niteo es tui. tere. caret supinis. ⁊ cōponit renideo es. unico es. Unde hic nitor ris. ⁊ nitidus a um.

Niteo

Coruscо

Rutilo

¶ Coruico as aui are. i. splendere Unde hec coruscatio onis. ⁊ splendor fulgor. ¶ Micо as ui are. caret supinis de e ⁊ micо as cui. dī. Rutilo as aui are id ē splendere. Et dicitur dq rutilus a um. i. illud de rubeo es. Clareo es ui. ere. declarus a um.

Pzolubies: sanies: caries: pus res eadem sunt.
Sozdes: spurcicia: fex: ⁊ feculentia: squalor:
Cum macula tabes / adsint contagia / labes
Sozdem dic tecta scoziam dic esse metalli
Dat tibi tabo / non plus per cetera quero

Prolubies

¶ Alia nomina idem significant. hec prolubies ei. i. sanies vel sordes dī. de prolubeo. hec sanies ei. putredo dē ex sanguine nascēs. ⁊ dicitur a sabo ⁊ quia fuere sane vinos. est sed fuere tabe mortuos. ℈. Hec tabes ē putredo ꝙ stat: sanies que fluit: dī sanies a sanguis inis. ¶ Tabes dī a sto stas. quasi stabes: ⁊ a tabes tabi gitis: ⁊ tabo bis ⁊ abitio in eo dē sensu cū tabes: ⁊ ē neutrū hypostasis. habet varietatē casuū vel duas. vocū casualium gō tabi: dō ⁊ abi tabo. ¶ Hec caries ei. de careo es dī. Et ē caries ꝓpue lignoꝝ: putredo vero aliaꝝ rez. ¶ Hoc pus indeclinabile ris puteo es dī. i. putredo vel infirmitas que reddit hoīem putridū. Hic habet hec pus puris parti. i. custodia. Uh. Pus ꝙ putredo nō declinabile credo. Pus dicitur dī custodia qñ notatur. ⁊ nunc dī de purus a um. ¶ Hec scoria e. fabrica ne vulcania. qz urina deneget vel venatis officia: vñ hec scoria onis. fabrum. fabrum. fabrina. hec scoria rez. ab excoquendo: excoqui dī. i. sordes ⁊ purgamenta metallorū: qz de ferro excoqñ. ¶ hec sordes dis. i. putredo metallorū sordes ⁊ aliaꝝ rerum. Uñ hec sordecula le. Et sordes unius dicia domus vel tecti. ¶ hec spurcicia cie. de spurcus a um. Hō spurci. addita cia fit spurcicia. ¶ hic fex fecis a fæco cas dī. ⁊ cōponit fex cum lenos quod est plena: ⁊ dicitur feculentus a um. i. plena fece. Unō hec feculencia cie. dī ē plenitudo fecis. ¶ hec squalor oris. de squaleo es dī. Hec macula le. de maculo as aui ⁊ dicitur macio tas. de macies ei. Et est macula nota / vicii / turpitudo / macula. Et dī squama le. nec ⁊ filii rhena. ¶ hoc contagiū gii. de contago gis. ¶ hec labes labis de labor eris dī. ab ea est putredo permanes / ruina / miseria. Unde hec labecula le. diminutiuum.

Scabies.

Glabrio / vel tinea capitis sunt / hinc glozioſus.

Glabria sed cuius caput occupat / ⁊ sit glorioſus
Corporis ⁊ reliqui scabies est / hinc scabiosus
Pustula corporibus totaliter heret / ⁊ vlcus.

¶ Hic ponit autor sor des que cõtingunt hoiem: ⁊ dicit q̃ ista. ¶ Hic glabrio onis: ⁊ prout hic sumit: est vermes in cavite. ⁊ dr a glaber bria .brũ. ⁊ ẽ glaber nudus sine pilis: ⁊ de glabro dr glabriosus sa.sum. plenus glabrionib⁹. Item glabriosus dr de hoc glabra bre: qõ est scabies in capite. Sed nec glabrio nec glabra nec glabriosus: est in papia Catholicon. ¶ Hec tinea nec. ppue ẽ vermes vestimentor⁹: ⁊ dr de tero is. ¶ Hec scabies ei: ⁊ hec scabia bie. dicit de scabo bis bi. bere. Sed differũt hec nota. Scabia est sicut lepra asperitas carnis cũ pruritu ⁊ squamatione. vñ hec scabiecula le. ⁊ scabiola le. diminutiua. ⁊ scabiosus a.um. ¶ Hec pustula le. de pus qõ est putredo dr: ⁊ ẽ pustula in superficie carnis: vñ hec pustella le. diminutiuũ: ⁊ pustulentus a.um. ⁊ pustulosus ⁊ pustulens entis. i. vicerosus: pustulis plenus ⁊ tali infirmitate infirmat⁹. ¶ Hoc vlcus eris. de oleo eo dr: ⁊ differt a vulnere nam vulnus ad animi vicio ad corporis refert murũ. Item vulnus corpus recens plaga: vlcus vero inueteratum vulnus. Item vulnus quod ferro vel fuste vel lapide: quasi vi natum. Ulcus qõq; sensatã in carne ꝑa putredo q̃ oleat. Unde vlcerosus a.um.

Glabrio

Scabies
Scabia

Pustula

Ulcus
Vulnus

Est serpens / ydrus coluber simul ydra / chelidrus
Vipra / seps aspis simul ☾ nepa ungitur anguis.
Atq; dracena / draco / fit scorpio de speciebus.

Serpens

¶ Ista nomina idem significant quo ad speciẽ: hic serpens tis. dr a serpo pis. ¶ hic ydrus du. hec ydra dre. ⁊ illud de ydro qõ est aqua nam serpens aquaticus est. ¶ Hic coluber bri. de colo is. ⁊ umbra bre. ãs celens umbrã. ¶ Hic chelidrus dri. i. serpens quod brachiatus vt scorpius. Et dr a chele qõ est brachium. ⁊ ydrus ydra. ¶ Hec vipera re: cognouit de vi. ⁊ pario ris. qz vi pariat. ¶ hic seps indeclinabile ꝓm hug. a sepio is. dr: quod serpens enormis q̃ nõ solũ corpus sed etiã ossa veneno cõsumit. ¶ Hic aspis dr quasi aspergens pus. i. venenũ. Unde aspis qz venenũ immittat ⁊ aspergit. ¶ Hec nepa pe. quidam serpens qui natos suos ꝓsumit excepto vno q̃ dorso suo incepit ⁊ inhesit ⁊ post ipse qui seruatus est cõsumit parentẽ. Et dr nepa quasi necans partus. ¶ hic anguis is. de ango gis dr. Hec dracena ne. vpos draconis. hic draco onis a grẽco dicit. Greci enim draconem draconta vocant. Et dr draco dũ ẽ in templo. Anguis dum est in aqua. Serpens dum est in terra. ¶ Scorpio onis: ⁊ scorpi⁹ pis. q̃ est dulce: ⁊ potu is. qõ est fungo gis cõponit. Hic scorpio onis: ⁊ scorpi⁹ pis. in eodẽ sensu quo dã animal venenosum ẽ vel serpens. ¶ Construe. Scorpio fit de speciebus id est de specie precedentium serpentum

ydrus
Coluber
Chelidrus

Vipera

Nepa
Anguis

Draco
Scorpio

Immolo / sacrifico / facio / lito / mactito / macto
Nouẽ sacrificũ / dic mactando trahit ortum
Vlanio dictos / quos dicimus esse lanistas.

Sacrifico

Immolo
Lito

Facio
Macto

Macellio
Macellarius.

Lanista

¶ Ista verba sunt eiusdē significationis cū hoc verbo sacrifico as. qđ cōponit de sacrū ⁊ facio cis. ¶ Immolo as aut cōponit de in. ⁊ hec mola le. et ē mola prout hic accipit pans ex farina ⁊ aqua ⁊ sale: qua olim victime inter cornua pfundebant. ¶ Lito as aui. ⁊ differt a sacrificare: nā sacrificat qui sacrificium facit. ¶ Facio cis. i. sacrificare. Vñ Virgi. Cū facio vitulā pro frugib⁹ ipe vento. Litat qui sacrificiū dat ⁊ qđ sacrificio pertinet vel petit vel impetrat.
¶ Macto actito as aui. frequentatiuū de macto as. i. sacrificare/immolare/trucidare/interficere. Unde hoc macelli li. locus vbi mactant pecora. ⁊ hic macellio onis. ⁊ hic macellarius rij. qui pecora mactat ⁊ vendit carnes. ¶ Et forte autor iste cū dicit. Nomē carnificū de macrando trahit totū. Intelligit ꝺ istis nobis macellio ⁊ macellarius que hñt ortū suū a macto as. qz carnifex habz ortum suū de caro carnis ⁊ facio cis. ⁊ nō de macto. ¶ hec lanista te. ⁊ hic lanio onis. ⁊ hic lanius nij. in eodē sensu i. carnifex vel homicida macellio: ⁊ dicuntur a lanio as are. i. scindere lacerare.

Sotular. Calcius est solea/pero/sotularis/aluta. Et quia munda luto/nomen sibi sumpsit aluta

Notabile

Calceus

Soleꝫ
Pero
Aluta

¶ Ista nola idem significant cū hoc nomine hic Sotularis. re. ⁊ ē calciamentuz pedis. ¶ Nota ꝺm Aucrmā cs. v. de cōseruandis extremitatibꝰ a nocumento frigoz dicentē. Nō oportet q̄ sotularis aut calciamentū: quo pes tegit: sit strictus: ita vt in eo pes moueri nō possit. Et ita patet q̄ rectius dr hic sotularis in ntō casu ⁊ nō sotular. ¶ hic calceus ei vel calcius cijus differēter per e: vel per i pōt scribi sicut calceo a quo derivat. de calx cis. vel a calcando. ¶ hec soleꝫ lee: a solū dr. qz solū pedis tegat. vel qz sole terre adhereat.
¶ hic pero onis. est calciamentū rusticoꝝ. ¶ hec aluta te. dr ab alo lis: quia alit pedes: ⁊ est pellis tenuata (anglice cordovan) ⁊ ponitur pro calceo qz calcei inde sunt: sez materia p materiato. Autoz tamen vult q̄ aluta dicatur ideo quia munda ⁊ pura a luto ⁊ sordibus.

Telum Pila vel hastile/iaculum/catapulta/sagitta. Missile/vel telum/necnō addatur arundo. Spicula vel gesas/simul addas atqz sarissas.

Sagitta
Pilum
hastile

Missile
Telum
Gesa
Notabile

¶ Ista nola idem significant cū hoc nole hec sagitta te. qđ dr de sagio gis: vel sagar: qz sagaci tactu emunit: ferē cū penna. ¶ hoc pīlū li. i. telum dr de pellis: ¶ hoc hastile lis: de hasta te. hoc iaculū li. de iacio cis: ei iacere. hec catapulta te. ē sagitta cū ferro bipenni: quā barbatam vocant. ¶ hoc missile lis. de mitto tis dr: qz est abilis ad mittendū. hec arundo inis. ꝓpriē est canna: ponitur tñ p sagitta q̄ acuta est vt arundo. ¶ hoc telū li. a telon qđ est longū dr. hoc spiculū li. ⁊ hec spicula le. p eodē: de hec spica ce. ⁊ f. ¶ hec gesa se. ē genus armoꝝ. hec sarissa se. i. telum. ¶ Nota q̄ pila dicunt arma Romanoꝝ. Gesa gallicorum (anglice ꝫ iauelyn. Sarisse macedonū id est sagitte.

Terra. Ops: humus: atqz solū: rea: terra: vel arida tellus

Ops

¶ Ista nomina idē significant cum terra. Et dr terra a tero teris: qz teritur: ⁊ terimus illam pedibus nostris. ¶ hoc ops opis id est terra q̄ alio nole dr rea:

ree id est conscia. ¶ Nota differentiã inter ops cops scobs ⁊ scrobs. Uersus. Fex domuũ scobs est: vndarum fossaq; scrobs est. Facunda cops ē. terre dea fertilis ops ē. Et ponit ops ibi pro dea terre. Et rea ree. i. humus nã. quod de humeo es dr. ¶ Hoc solum li. de sol solis: q; soli pateat. vnde hoc solum li. inferior pars pedis: qz eo terre vestigia imprimimus. ¶ Hec arua aride. i. terra. Uñ psalmista. Et aridã fundauerunt manus eius: ibi aridã id est siccã terrã. ¶ Hec tellus telluris: ppue est terra frugifera. Unde Catho. Telluris si forte velis cognoscere cultus. Et dicitur de colo colis colui colere: quia eius fructꝰ colimus.

Notabile.

Solum
Arua.
Tellus

Lar thalamus camera simul ē penetrale recessus
Adas conclaue / vel canopea / penates.
Rheticulum sericum / notat nobis canopeum

¶ Ista nomina id ē significant cũ hoc nomine hic thalamus mi. ⁊ dr de thalamos grece qđ est cubiculum latine. ¶ hic lar ris. de largior ris: vel de largus a um qz inde pcedit largitas ⁊ ppue est domus. Item lar laris id est ignis. Unde. Uidi larem in laribus id est ignē in domibꝰ. ¶ Hec camera re. de cãne qđ est curuum dicit. ¶ Hoc penetrale lis. vel penetral lis. id est domus secreta: ⁊ dr de penetro as: vel de penitus. ¶ Hoc cõclaue is. componit de con: ⁊ hec clauis is. ¶ Hoc canopeũ pen. penultima correpta de canopus pi. dr qđ ē ciuitas egyptus ponit canopeũ p camera. Est tñ ppue rheticul quoddã de serico subtilissimũ quo repellunt ⁊ muscę circa lectos nobiliũ. Uñ in Aurora. Rheticulum sericum scriptura vocat canopeum.

Thalamus

Lar.

Penetrale
Canopeum
Conclaue
Camera

Templa: monasteria: delubra; aq; fana vocamus.
Basilicam: simul ecclesiam: iungimus illis.

Templũ.

¶ Ista nota significant idē cũ hoc nole hoc templũ pli. plo. qđ componitur de hoc tecum ti. ⁊ amplus a um. vñ templũ quasi tectum amplũ. ¶ hoc monasterium rii. dr de monos qđ est vnus ⁊ sterion statio monachoꝝ. hoc delubrũ bri. de luo is dr. ¶ Hoc phanũ ni. dr de phanos qđ est sonus. Uel dr a for faris per contrarium: qz phanus nõ est locus fabulationis sed deuote orationis. ¶ Hec basilica ce. ppue domus regia est: seu palacium regis vel imperatoris: sed modo p translationē dr basilica ecclesia: quasi palacium regis: ⁊ dr basilica a basileus qđ est rex. ¶ Hec ecclesia sie: interpretatur cõuocatio seu fidelium: qz omẽs ad se vocat. Et dicitur de ec. quod est prepositio greca: tantum valens quantum cum: apud nos: ⁊ clisis quod est vocatio: quasi conuocatio.

Monasterium.
Phanum

Basilica

Ecclesia

Sunt canopea / tentoria / papiliones.
A canopo castro / canopeum nanq; vocatur.
Qñ conum supra ponunt: sic credo vocata.

Tentorii

Canopeum

¶ Hic autor dicit q' hec nomina idē significant cū hoc nomine tentoriū rñ. qđ dicit de tendo is:qz tendit cū funibus:ꝛ est anglice a pauylon. ¶ Hoc canopeum pti. supia exponit sed nō in ista significatione in qua rarissime reperit. Et dicit autor q' derivat a canopo qđ est castrū id est cautas egypti:vel a conus ni:qz ad similitudinē coni a lato tendit in acutum. ¶ Hic papilio is.a pape dicitur. Et est ppria que dā auicula que in suo aduentu merek admiratione. Ut papiliones dicunt tentoria ad similitudinē illius quis volantis.

Papilio

Thus. Thuris:thuribula:dic incensoria vasa.
Et quod idem signat:istis sociatur acerra.

¶ Ista nomina cōueniunt in significatione:hoc thuribulum:ꝛ dr de thus ris.i. vas in quo thus adolet:ꝛ dr a theos:vel de tundo dis.ꝛ tunc nō aspiratur. Hoc incensoriū rñ.ab incendo dis.incensum su. ¶ Hec acerra re.i.thuribulū Et dicit de acer ceris:quadam arbore. Thus dicit de theos quod est deꝰ: qz in sacrificijs deorum adoletur.

Acerra

Uentus. Est turbo ventus/ꝛ flamen/flatus/ꝛ aura.
Ventorum species:complectere versibus istis.
Sunt subsolanus:vulturnus:ꝛ eurus:coi
Circius:occasum:zephirus:fauonius afflant
Sed veniunt aquilo:boreas:ac corus ab arcto.
Atqz die medio notus afflat ꝛ affricus austro.

Turbo Ventus

¶ Autor ponit hic nomina que cōueniunt in significatione cū hoc nomine ventus Deinde ponit diuersa nomina ventorum. Primo dicit. Turbo est ventus:ꝛ dr turbo a terra:qz quociens talis ventus cōsurgit:terra in circuitu mittit Est enim turbo vertigo ventorum. Hic ventus n.a vemo is dr.hoc flamen nis.a flo flas:ꝛ silr flatus.hec aura re.ab aer ris:ꝛ est aura leuis ventus. Deinde dicit autor:o lector cōplectere spēs ventorum in istis vers. bus qui sequunt. Subsolanus/vulturnus/ꝛ eurus sunt coi.i. venti orientales. Subsolanus dr de sub ꝛ sol solis:qz sub ortu solis surgit ille ventus sez directe in oriente. ¶ Vulturnus est ventus collateralis sibi versus austrū. ¶ Eurus est collateralis sibi ꝛ sue aquilonem. qui alio nomine dicit euro aquilo vel triphonitus. Circius zephirus/ꝛ fauonius afflant occasum sez solis .i. veniunt ab occidente. Circius est de circus ci.dicit. id est circulus:ppria ventis qui diuerse ꝛ acriter circuitū faciendo volat.

Subsolanus Vulturnus Eurus

Circius Zephirus

¶ Hic zephirus ri.grece florens dr.qz flores in germina in eius flatu vnificentur:qui alio nomine dr fauonius a faueo es:qz fauore flores ꝓmuntur ꝛ terra germinat. Sed aquilo boreas:ac corus veniunt ab orto.i.a plaga boreali

Aquilo

Notabile

Hic aquilo nis.ab aqua dr.ꝛ dr aquilo quasi ligans aquas:qz ventus ē serenus ꝛ aquas stringit sez cōgelando. Idem ergo boreas dicit:qz ab ꝑ boreas oris fiat ꝛ idē corus vocatur. Et nota q' corus ꝑ vente producit primam:ꝛ caret aspiratione. In aliquibus significanobis corripit primā:ꝛ hz aspirationem. Unde versus. Conson turba corus quotiens cit acre chorus.

Constructio

¶ Construe vltimū versum. Atq; notus ꝛ affricus afflant ab austro.i.a plaga australi medio die. Hic notus thi.dr malus ꝛ sinister ventus sez auster ē

pluuiosus est/a colore suo flores q̃ pisces in mari adulterat q̃ corrumpit. Et nota q̃ nothus pro vento scribit cum h q̃ corripit primam. Sed notus a. um. de nosco scis producit primam. Unde quidam. Flatur sũma nothus crebro mihi flamine notus. hic affricus ci. est ventus flans ab meridie. Unde Pap. Affricum dicimus ventum a meridie flantem.

Uina:merũ:bachus:bronius:vel liber hyacus. — Uinum.
Istis lineus coniungitur atq; licus.
Atq; tenens mentẽ temetũ:facit temulentum
Est idromellum:mulsum:nectar ceruisia: syra.
Pigmentũ:mustum:mellicratum:falernum
Et sapa quod medici ponunt sub nomine vini.

¶ Hic docet autor cõuenientiũ in significatione eũ hoc nole vinum ni. Deinde ponit in generali diuersa nola potuũ. Hoc vinũ ni. de vitis vitis dr. qz de vite pcedit. ¶ Hoc merũ ri. a meris qõ est diuisio dr. Et ꝓprie merũ est bonũ vinum q̃ clarũ: q̃ fece diuisum. Hic bacchus chi. est deus vini: q̃ ponit qñq; pro ipo vino vt ibi. Cũ venere q̃ baccho q̃. ¶ Hic bronius nij. i. deus vini vel ipm vinum. Et dicit a bromm qõ est appetere: qz dat appetitum ce medendi. Hic liber bri. i. bacchus: q̃ dr de libero as: qz liberat animũ de curis. Hic histus ti. i. bacchus. Et dr de hio as: qz facit venas hiare. Lineus q̃ licus. i. bacch⁹ q̃. dr a licn qõ est splen. qz a splene risus ꝓcedit: q̃ ebrij ñi semp rident. Uel dicitur a ligo as. qz ligat linguã q̃ impedit ex pedire loqui. ¶ Hoc temetum ti. a teneo es: q̃ est ꝓprie bonũ vinũ: qz teneat mentes. vñ temetũ quasi teneno mẽtẽ dr: vñ temulentus a. um. qõ cõponit de temetũ q̃ lento: qõ ẽ plenũ: q̃ ẽ temulẽtus ebrius plenus vino. ¶ Post hec nola ponit autor nola quorunꝫ potuũ: et sunt ista: idromellũ li. i. aqua mellita. Et componit ab idor qõ ẽ aqua q̃ mellis Hoc mulsum si. vel hec mulsa se. que daz potio que ex aqua vel vino q̃ melle cõficit. q̃ dr de mulceo ces. Item mulsum si: dẽ est qõ medo: est enim medo a melle dictum. i. potio mixta cum melle. ¶ Hoc nectar ris. penultima q̃ti correpta. de necto is. dr liquor sez vinũ pigmentatũ dictũ: qz nectat linguas bibentium. ¶ Hec ceruisia sie: de ceres ris. dr: qz de cerere. i. frugibus fit. ¶ Hec syra ꝓ syncopam dr de hec sicera re: q̃ est quedã potio q̃ fit ex succo frumenti ꝓ pomorum/cerasor/vel pyor vel hmõi fructuũ. Et cũ omnis potus confectꝰ põt dici sicera: q̃ ẽ nomẽ hebraicũ: vel dr sucus e. ¶ Hoc pigmentum ti. a pila dr. i. taberna. qz in pila tonsum est: q̃ est pigmentũ cõfectio ex vino q̃ melle q̃ diuersis spẽbus suauis q̃ odorifera. ¶ Hoc mulsum sti. a mus qõ est terra dr. Mustũ ti. vinum qz in se habeat terram: q̃ vinũ mixtum. Hoc falernũ ni. a falerno ri. ortẽ campanie dicit vbi optimũ vinũ crescit. ¶ Hec sapa pe: a sapio pis dicitur id est acetum vel dulce acidum vinum.

Merum.
Bacchus.
Bronius.
Temetum.
Idromelum.
Mulsum.
Nectar
Ceruisia
Sira
Pigmentum
Mulsum
Sapa

Est indumentũ: vestis: vestitus: amictus. — Uestis.
Exuuias: spolia: cum pannis: addito texta.
Quod legis est textus: depellit q̃ frigora textum.
Panniculos inopis: velamina iungimus illis

His vestimentū societur ⁊ operimentum
Quod nisi longatum: versu nequit esse locatum

¶ Ista nomina cōueniunt in significatione cū hoc nole hec vestis tis. ti. ⁊ dicit de vestio is. hoc indumentū ti. de induo is. dr. hic vestitus tus tui. de vestio is hic amictus tus tui. de amicio cis ciui. cire. i. tegere. Hec exuuie ar̄ de exuo: is. ⁊ sunt exuuie duū ⁊ spolia primor̄: ⁊ dr̄ hoc spolium li. de spolio as aui are. Hic pannus ni. a pan: qđ est totum vel omne: q; pannus in omni hoie appeti tur: vnde hic pannic̄ulus li. dimuutiuū: ⁊ sunt panniculi pueror̄. Hoc velamē is. avelo as. i. tegere. Hoc vestimentū ti. a vestio tis mu. tire. hoc operimētuz ti. de opio is: ui. ire. i. tegere. Et nota q; operimentū nō pōt stare in versu: quia habet breuē syllabā inter duas longas: nec p. Hoc textum ti. de texto is. i. vestio. Ite habet hic textus tus tui. qđ est grossior lr̄a in libro (anglice a texte). ¶ Construe illum versum. Quod legis est textus: illud qđ legis in libro ē text⁹ sed textum. i. vestis est que depellit frigora id est frigus.

Exuuie Pannus

Vinea.

Vnum significant / vinetum / vinea / vitis.
Vinetum proprie locus est vbi vinea crescit.
Pampinus est folium / botrus flos / vinea totum.
Vuā multa simul dic singula grana racemos
Surculus aut ramus: est palmes: siue propago
Vinea siluestris sterilis labrusca vocatur.

Pampinus

¶ Ista nola cōueniunt in significatione cū vinea. hoc vinetū ti. a vines dicit. hec vinea e. a vinio is dr̄. hec vitis tis. a vicio cis ciu. ire dr̄ i. ligare: q; vites li gant. ¶ Post hec ponit autor quedā nola genuencia ad vites. ¶ hic pāpinus ni. a folia vitis. dr̄ de palmes mitis. Hec botrus tri. femīnū generis: aliud qđ est in acino: sed ponit q̄q; p acino: q̄q; p vuaq̄q; p racemo. Et inuenit ali quādo masculini generis. Ut deutero. xxxij. Botrus amarissimus. hic acinus est botrus vel granillum illa dq̄ est in grano vue: ⁊ dicitur de hoc acerū.

Uua

¶ Hec vua ue. ab humeo es: quia nus est humida vel humore plena ⁊ succo ⁊ pinguedine. Et est vua ꝓm totū cum racemo acinis. ¶ Hic racemus mi. a ra mus dicit: id est parvus ramusculus cū vuare est pars botri vel granum. ¶ Hic surculus li. diminutiuū de surcus qđ est a sursum. ¶ Ramus mi. a radix eis. dr̄. vir a ramulus li. ¶ Hic palmes mis. est ramus vitis ꝓpter fecundita tem a palma dictus. hec ꝓpago is. flagellū vitis vel propago as dicitur.

Palmes
Labrusca

¶ Hec labrusca ce. est vitis siluestris. a labri dr̄: ideo q; labris id est extremi tatibus: vel agrorum finibus vel marginibus nascitur.

Uenter

Aluus / ⁊ aluceolus / est venter / ventriculusq;
Additur his uterus / prēgnātibus appropriatus.
Uirginis est aluus / ⁊ sic alendo vocata.
Ex vtero dicti germani sunt uterini.

¶ Ista nomina idem significant cū hoc nomine hic venter tris. Et dr venter a ventus ti. qz ventū cōcipiat. Et differt ab alno q vtero. Nam alnus est illud receptaculum qđ recipit cibum: q in quo sordes sunt q purgari solet. Vñ dr q. quia abluat id est purget: ex ipo em sordes sterc⁹ pessunt. ¶ Venter vero est qui acceptos cibos tegit q apparet extrinsece: sex pars exterior in qua est pinguedo q protenditur a pectore vsq ad mguñ: a est venter: qz p totum corpus vite alimenta transmittat vel accipit ventū. ¶ Uterus ppue est mulieris in quo concipit. Et dicit vterus qz duplex sit ab viraqz in duas se diuisit gtes. vel quia interius umpleat fetu. Item a venter ventriculus li. diminutiuum. Hic vterus ri. ab vter vtra vtrū. re superius q dicitur: a est propie mulieris sex locus conceptionis. Et ab vtero dicitur vterinus na. um. Et sunt vterini qui ex eodē vtero q diuersis patrib⁹ sunt geniti. qz vterus tis mulieris est.

¶ Hec alnus alui. ab alueolus est alnus que cibum recipit q purgari solet. vñ alueolus li. diminutiuum id est parvus alnus. Iste autor vult qz alnus dicat ab alo alis: sed potius de abluo is: derivetur.

Mesenterium

Venter

Uterus

Alnus

Liber synonymozum Magistri Johannis de garlandia/ vna cum expositiõe magistri Galfridi anglici/ vigilicq diligẽtia orthographie stilo correct⁹: et exaratus: cū notabilibus in margimbus insertis. In regia quoq ciuitate Londoñ. apud westmonasterium. Impressum per wynandum de worde feliciter finit. Anno incarnati verbi. Millesimo. CCCCC. Die vero duodecima mensis Marcii.

BRITISH MUSEUM